

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Arkivsak: 24/438
Møtedato/tid: 27.08.2024 kl. 11:30 – 16:00
Møtested: Trondheim, Fylkeshuset, Fylkesutvalgssalen

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Møtet starter med lunsj kl. 11.30 i fylkeskommunens kantine. Møtestart er kl. 12.00.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS v/ Ragnhild Aashaug på telefon 970 40 929, eller e-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Trondheim, 20.08.2024

Ina Pedersen (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, ordfører, fylkesdirektør og Revisjon Midt-Norge SA

Sakliste

Saksnr.	Sakstittel
59/24	Rapport fra forvaltningsrevisjon - Investeringer og vedlikehold av kulturbygg
60/24	Bestilling av forvaltningsrevisjon - Ressursbruk og gjennomføringsevne i samferdselsprosjekter og i miljøpakkesamarbeidet
61/24	Bestilling av forvaltningsrevisjon - gjennomføring av videregående opplæring
62/24	Bestilling av forvaltningsrevisjon - Fylkeskommunen som byggherreorganisasjon
63/24	Bestilling av forvaltningsrevisjon - lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger
64/24	Studietur for kontrollutvalget i 2025 - forslag til turer og innhold
65/24	Mottak av henvendelser
66/24	Referatsaker
67/24	Innspill til kontrollarbeidet
68/24	Godkjenning av møteprotokoll fra dagens møte

Rapport fra forvaltningsrevisjon - Investeringer og vedlikehold av kulturbygg

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

59/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 22/285 - 11

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget slutter seg til revisors anbefaling og sender rapporten til behandling til fylkestinget med følgende forslag til vedtak:

1. Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å operasjonalisere tiltak i kulturstrategien.
2. Fylkestinget ber fylkesdirektøren om sørge for en tilstrekkelig dialog med involverte aktører.
3. Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å endre retningslinjene for tildeling av midler slik at de samsvarer med forventninger i kulturstrategien.
4. Fylkestinget ber fylkesdirektøren orientere kontrollutvalget om status for oppfølging av punkt 1-3 til kontrollutvalget innen utgangen mai 2025.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune bestilte 07.02.2023, sak 2/23 en forvaltningsrevisjon med tema 'investering og vedlikehold av kulturbygg'. Kontrollutvalget vedtok prosjektplanen 06.06.2023 i sak 33/23.

Revisor utarbeidet følgende problemstillinger for å svare ut bestillingen:

- Er virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg organisert på en måte som er effektiv, bærekraftig og legger til rette for god samhandling?
- Er fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål i tråd med egne og nasjonale målsettinger?

Til problemstilling 1 har revisor gjort følgende vurderinger:

- Fylkeskommunen har satt overordnede mål og strategier for hvordan kulturbyggene skal fungere, men revisor har ikke sett operasjonaliserte tiltak for hvordan dette skal utføres i praksis.
- Fylkeskommunen eier ikke rene kulturbygg, men eier bygg med flere formål. Fylkeskommunen har periodisk tilstandskontroll over bygningsmassen, og ingen egen ordning for kulturbygg. For bygg med flere formål bør forventninger og ansvar være tydelig avklart.
- Fylkeskommunen har oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg som de eier via sine selskaper.
- Fylkeskommunen etterstreber god samhandling med relevante aktører når regionale arenaer av nasjonal interesse skal realiseres. Samhandlingen skjer gjennom uformell dialog mellom aktørene, og formaliseres gjennom blant annet prioritering av søknader. Den direkte kontakten med berørte kommuner kan bli bedre.
- Fylkeskommunen har et tydelig skille mellom rollene som eier av selskaper med kulturbygg, og som tilskuddsyter.

Til problemstilling 2 har revisor gjort følgende vurderinger:

- Fylkeskommunen har sørget for at informasjon om økonomiske støtteordninger og andre virkemidler og tiltak er lett tilgjengelige for personer, organisasjoner og institusjoner.
- Fylkeskommunen bidrar til egnede lokaler, bygninger og utearenaer for ulik kulturell virksomhet, eksempelvis kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur.
- Fylkeskommunens midler gjennom tilskuddsordningen brukes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning, men ikke til vedlikehold eller drift.
- Fylkeskommunen gjennom sine tildelinger stimulerer til flerbruk og geografisk dekning gjennom å tilpasse eksisterende og nye bygg til ulike bruksområder og aktører.
- Fylkeskommunen har rutiner som kvalitetssikrer at bygg som mottar spillemidler har planer for funksjonalitet.
- Fylkeskommunen kvalitetssikrer at bygg som mottar tilskudd, har behovsanalyser med fokus på økonomisk og miljømessig bærekraft i forkant av lokalisering, planlegging og bygging av arenaer.

På grunnlag av vurderingene knyttet til problemstilling 1 konkluderer revisor med at:

- Virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg er organisert på en måte som til en viss grad legger til rette for effektiv, bærekraftig og god eierstyring.

På grunnlag av vurderingene knyttet til problemstilling 2 konkluderer revisor med at:

- Fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål, i all hovedsak er i tråd med egne og nasjonale målsettinger.

Revisor anbefaler at:

- Fylkeskommunen operasjonalisere tiltak i kulturstrategien.
- Fylkeskommunen har en tilstrekkelig dialog med involverte aktører.
- Fylkeskommunen vurdere å endre retningslinjene for tildeling av midler slik at de samsvarer med forventninger i kulturstrategien.

Vurdering og konklusjon

Rapporten svarer ut prosjektplanen og kontrollutvalgets bestilling. Revisor har undersøkt problemstillingene nøye og samlet dokumentasjon fra flere forskjellige kilder. Revisors vurderinger av de ulike kriterier og anbefaling bør kunne bidra til både læring og forbedring med tanke på investering og vedlikehold av kulturbygg.

Sekretariatet anbefaler at utvalget slutter seg til revisors anbefaling, og oversender rapporten til behandling til fylkestinget.

INVESTERINGER OG VEDLIKEHOLD AV KULTURBYGG

Trøndelag fylkeskommune
Forvaltningsrevisjon

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommunes kontrollutvalg i perioden mai 2023 til juni 2024.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet.

Alle rapporter fra Revisjon Midt-Norge SA publiseres på www.revisjonmidt norge.no.

Steinkjer, 10.07.2024

Sunniva Tusvik Sæter

Oppdragsansvarlig revisor

Hanne Marit Ulseth Bjerkan

Prosjektmedarbeider

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune. Forvaltningsrevisjonen omhandler investeringer og vedlikehold av kulturbygg.

I **første problemstilling** konkluderer vi med at virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg er organisert på en måte som til en viss grad legger til rette for effektiv, bærekraftig og god eierstyring. Funn kan tyde på kulturstrategien bør konkretiseres, slik at målsettinger og ansvar for oppfølging blir tydeligere. Dette kan bidra til å øke samhandlingen internt i fylkeskommunen. Det er ulike forventninger til standard i fylkeskommunenes bygg, noe som kan løses gjennom tydeligere målsettinger og ansvar. Forventnings- og ansvarsavklaringer kan også bidra til å sikre godt samarbeid i bygg med flere formål. Vedlikeholdsbehov i selskapene dekkes ikke opp av driftstilskuddet og kan medføre mer investeringsbehov på sikt. Fylkeskommunen har et tydelig skille mellom rollene som eier av selskaper med kulturbygg, og som tilskuddsyter.

I **andre problemstilling** konkluderer vi med at fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål, i all hovedsak er i tråd med egne og nasjonale målsettinger. Det er noe manglende samsvar mellom kulturstrategien og retningslinjer for vurdering av miljømessig bærekraft i søknader om tilskudd. Fylkeskommunen er prisgitt at det kommer søknader fra hele regionen for å kunne gi spredte tildelinger og sikre bred geografisk dekning av kulturhus.

Revisor anbefaler kommunedirektøren å:

- Operasjonalisere tiltak i kulturstrategien
- Ha tilstrekkelig dialog med involverte aktører
- Vurdere å endre retningslinjene for tildeling av midler slik at de samsvarer med forventninger i kulturstrategien

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
Innholdsfortegnelse	4
1 Innledning.....	6
1.1 Bestilling.....	6
1.2 Problemstillinger.....	6
1.3 Metode	7
1.4 Uttalelse om rapport.....	8
1.5 Fylkeskommunens organisering	8
1.6 Ordliste.....	11
2 Organisering.....	13
2.1 Problemstilling.....	13
2.2 Revisjonskriterier.....	13
2.3 Funn.....	13
2.3.1 Mål og strategier.....	13
2.3.2 Tilstand og vedlikeholdsbehov i fylkeskommunale bygg.....	15
2.3.3 Tilstand og vedlikeholdsbehov i indirekte eide bygg	18
2.3.4 Samhandling.....	24
2.4 Vurdering.....	34
2.5 Konklusjon.....	37
2.6 Anbefalinger	38
3 Forvaltning av midler	39
3.1 Problemstilling.....	39
3.2 Revisjonskriterier.....	39
3.3 Funn.....	39
3.3.1 Informasjon om støtteordninger, virkemidler og tiltak.....	39
3.3.2 Tilskudd til egnede lokaler, bygninger eller utearenaer	40
3.3.3 Geografisk nedslagsfelt.....	46
3.3.4 Behovsanalyser og planer	48
3.4 Vurdering.....	50
3.5 Konklusjon.....	52
3.6 Anbefalinger	52
Kilder	53
Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier	55
Vedlegg 2 – Uttalelse	62
Vedlegg 3 – Tabeller	65

Tabeller

Tabell 1.	Statistikk for driftsutgifter til kultursektoren per innbygger fordelt på fylke for årene 2021-2023.	11
Tabell 2.	Driftstilskudd i 2023 til egne selskaper	20
Tabell 3.	Beregning for driftstilskudd til MiST 2023 og 2024	29
Tabell 4.	Vedtatt spillemiddelfordeling 2020-2023.....	42
Tabell 5.	Omsøkte summer spillemidler 2020-2023 i kr	42
Tabell 6.	Tilskudd til investering i kultursektoren 2023	43
Tabell 7.	Omsøkte summer investering i kultursektoren 2020-2023 i kr.....	44
Tabell 8.	Søknader for tildeling over statsbudsjettet 2025.....	46
Tabell 9.	Tilskudd til investering i kultursektoren 2022	65
Tabell 10.	Tilskudd til investering i kultursektoren 2021	66
Tabell 11.	Tilskudd til investering i kultursektoren 2020	67

Figurer

Figur 1.	Organisasjonskart for avdeling eiendom og avdeling kultur og folkehelse	9
Figur 2.	Samfunnsutviklerrollen	10
Figur 3.	Note 9 i fylkeskommunens regnskap 2022.....	17
Figur 4.	Nøkkelfordeling for statsfinansierte institusjoner	27
Figur 5.	Kommunenes behov for samarbeid med fylkeskommunen (Oxford Research, 2021)	31
Figur 6.	Tilskuddssatser for ulike typer hus/anlegg som mottar spillemidler.....	41
Figur 7.	Reisetid til regionale kulturhus	47

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune bestilte en forvaltningsrevisjon om investeringer og vedlikehold av kulturbygg. Bestillingen er gjort med bakgrunn i Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024, som omtaler temaet på følgende vis:

«Det er etterslep på vedlikehold og investeringer i kulturbygg. Det er store forventninger til fylkeskommunale bidrag på investeringsprosjekter innenfor museumsfeltet og på kulturbygg, uten at de økonomiske rammene er tilstrekkelige. Konsekvensene er at utbyggingsprosjekt forsinkes og viktige kulturminner kan gå tapt. Det bidrar også til et dårlig omdømme for fylkeskommunen, og gir fylket en innskrenket mulighet til å være en viktig aktør i samfunnsutviklingen.

En forvaltningsrevisjon kan se på hvordan fylkeskommunen arbeider for å forvalte kulturbygg og museum. Revisjonen kan undersøke hvordan utviklingen i vedlikeholdsetterslepet har vært, og hvilke systemer og rutiner fylkeskommunen har for å kartlegge og dokumentere vedlikeholdsbehovet.»

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger vil bli besvart i rapporten:

- Er virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg organisert på en måte som er effektiv, bærekraftig og legger til rette for god samhandling?
- Er fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål i tråd med egne og nasjonale målsettinger?

Kontrollutvalget vedtok prosjektplanen i sak 33/23. Prosjektet er avgrenset til å se på kulturbygg fylkeskommunen eier direkte, indirekte gjennom selskaper og tilskudd gitt til kulturbygg fylkeskommunen selv ikke eier. Prosjektet undersøker infrastruktur som er relevant for kulturbygg. Med infrastruktur mener vi her den underliggende strukturen som må være på plass for at et kulturbygg skal kunne fungere etter hensikten. Kulturbygg omfatter både kulturhus og andre bygg som skal fungere som en lokal og regional møteplass og arena for amatører og profesjonelle utøvere av kunst og kulturaktiviteter. Vi har i dette prosjektet sett nærmere på midler til museene i kapittel 2.

Idrettsarenaer og spillemidler til disse omfattes ikke av denne forvaltningsrevisjonen. Vi har ikke undersøkt kvaliteten på fylkeskommunens saksbehandling av søknader om midler til kulturbygg, men har sett på kriterier og målsettinger som er gjeldende på området.

1.3 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs¹ standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Trøndelag fylkeskommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Vi har brukt flere metoder for å samle inn data til dette prosjektet.

Intervju

Vi gjennomførte et formøte med eiendomsavdelingen for å få avklart omfanget av kulturbygg i fylkeskommunens eie, og hvordan disse følges opp. Det ble ikke skrevet referat fra dette møtet, men ført et kort notat. Leder for seksjon eiendom har blitt kontaktet i ettertid for å bekrefte utsagn som har blitt benyttet i denne rapporten.

Det ble gjennomført et oppstartsmøte med direktør for kultur og folkehelse og seniorrådgiver i avdeling kultur og folkehelse, som også har vært vår kontaktperson. Han har også svart på en rekke oppfølgingsspørsmål på epost. Kontaktpersonen har vært svært hjelpsom, og har raskt oversendt revisor nyttige data. Videre er det gjennomført eget intervju med seniorrådgiver avdeling kultur og folkehelse, som saksbehandler både søknader og saker til hovedutvalg for kultur. Revisor har valgt å intervju leder for hovedutvalg kultur 2019-2023. Revisor kunne intervjuet sittende leder (2023-2027), men vedkommende var leder av kontrollutvalget som bestilte denne rapporten (2019-2023). Revisor har derfor valgt å ikke intervju vedkommende, for å sikre en mest mulig nøytral rapport. Samtidig var historikken i utvalget interessant, siden nåværende leder er ny. Leder i hovedutvalg kultur 2019-2023 er nå nestleder i utvalget, og omtales som nestleder i rapporten. Videre har vi gjennomført intervju med kultursjef i Verdal kommune. Intervjureferatene har blitt bekreftet av informantene.

Det er også sendt skriftlige spørsmål til Kultur- og likestillingsdepartementet, Kulturdirektoratet, 21 trønderske kommuner som eier museer sammen med Trøndelag fylkeskommune, og spørsmål til daglig leder i de tre museene som fylkeskommunen er medeier i. Det er sendt skriftlige spørsmål til Frøya kommune om Frøya kultur- og kompetansesenter. Vi har mottatt svar fra åtte kommuner, to museer og departementet.

Dokumentgjennomgang

I dokumentgjennomgangen har vi sett på sentrale dokumenter som er gjeldende for kulturbygg, inkludert fylkeskommunens planer, strategier og retningslinjer. Andre dokumenter er saksframlegg og vedtak fra politisk behandling. Dokumentgjennomgangen er nyttig for å

¹ NKRF – kontroll og revisjon i kommunene

finne opplysninger som er nødvendige og relevante for investeringer og vedlikehold av kulturbygg, og sikre at arbeidet på området er formalisert. Vi har sett nærmere på to av tre spillemiddelsøknader fra 2023. Utover dette har vi benyttet informasjon om søknader og prioriteringer som de har vært framlagt for hovedutvalg for kultur.

Vurdering av metode

Vi vurderer at vi har intervjuet relevante personer og sett på aktuell dokumentasjon for å kunne belyse problemstillingene. Vi vurderte å snakke med andre rådgivere i fylkeskommunen, men vurderte det å ikke være relevant da de ikke har ansvar for relevante tilskuddsordninger. Det hadde vært ønskelig med flere svar fra eksterne aktører, men disse er ikke pålagt å svare oss, da de ikke er omfattet av revisjonen. De svarene som er gitt, bidrar til å gi et bilde av situasjonen, men benyttes ikke til å gjøre vurderinger. Rapportens datadel er sendt til kontaktpersonen i fylkeskommunen for gjennomgang i forkant av den formelle uttalelsen. Dette har bidratt til å sikre at datagrunnlaget i rapporten er framstilt på en riktig måte. I denne datagjennomgangen har kontaktpersonen involvert flere, eksempelvis seksjonsleder kunst og kultur som ikke ble intervjuet av oss. I rapporten vil det derfor framgå at seksjonsleder har utsagn, til tross for at seksjonsleder ikke er intervjuet. Utsagn fra seksjonsleder er derfor knyttet til datagjennomgang av rapporten. Revisor vurderer at de innsamlede data til sammen bidrar til et tilstrekkelig datagrunnlag i rapporten, og gir grunnlag for å gjøre vurderinger og svare ut problemstillingene.

1.4 Uttalelse om rapport

En foreløpig rapport ble sendt til fylkesdirektøren for uttalelse 27.06.2024. Revisjon Midt-Norge mottok uttalelsen 10.07.2024. Uttalelsen er vedlagt rapporten i vedlegg 2.

Revisor har som følge av uttalelsen justert i to vurderinger, og fjernet noe tekst knyttet til en konklusjon. Revisor har fjernet en anbefaling om å kartlegge kulturhus, da dette ser ut til å være fanget opp av prosjektet Huset i bygda. Utover dette er det gjort mindre korreksjoner i samsvar med kommunedirektørens uttalelse.

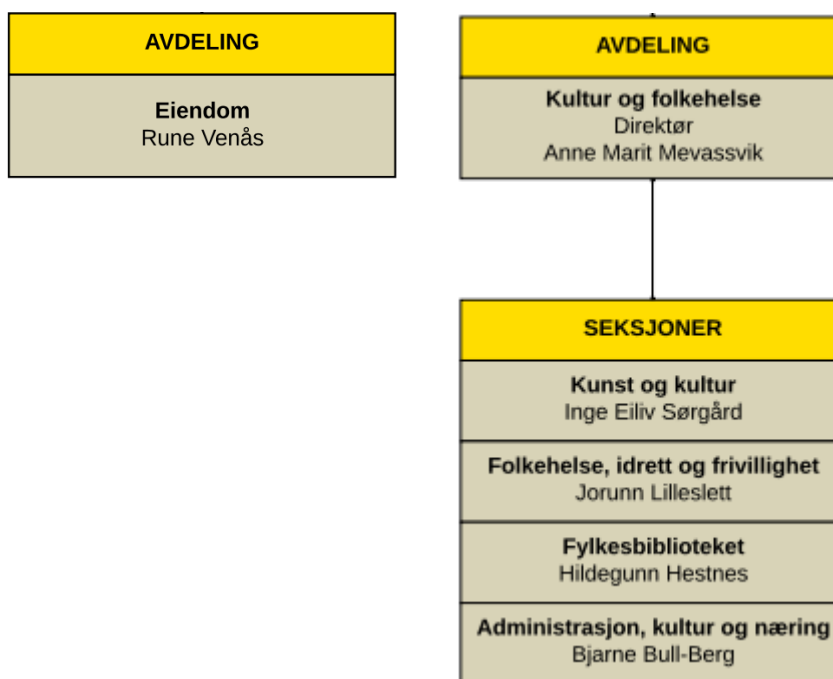
1.5 Fylkeskommunens organisering

Organisasjonsstruktur

Det er avdeling eiendom som forvalter fylkeskommunale bygg. I 2024 ble organisasjonsstrukturen i fylkeskommunen endret. Tidligere var eiendom en seksjon i avdeling organisasjon, eiendom og tannhelse. Avdelingene ligger direkte under fylkesdirektøren.

Fylkeskommunen eier i hovedsak bygg som videregående skoler, samferdselsbygg og tannklinikker. Fylkeskommunen har få egne kulturbygg. På noen av skolene er det kulturarenaer som også benyttes av andre enn elevene.

Seksjon kunst og kultur i avdeling for kultur og folkehelse forvalter tilskudd og midler til investering i kulturbygg. Museumsbygg, regionale teater- og konsertbygg inngår i selskap hvor fylkeskommunen kan være eier. Fylkeskommunen er medeier i flere museale driftsselskaper og Kunsthall Trondheim AS.

Kilde: Fylkeskommunens hjemmeside

Figur 1. Organisasjonskart for avdeling eiendom og avdeling kultur og folkehelse

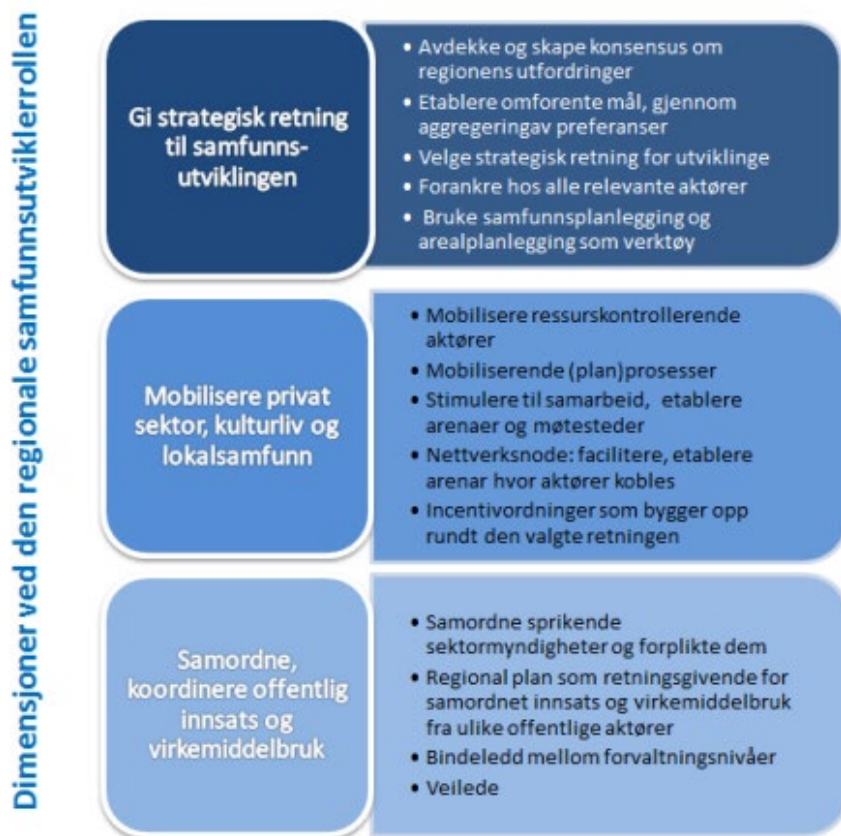
I figuren over ser vi de to avdelingene som er omtalt i denne rapporten.

Tilskudd og midler

Fylkeskommunen forvalter en andel av overskuddet av spillemidler som kan bevilges til kulturbygg. Det kan søkes om tilskudd til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygg og spesialbygg. (Trøndelag fylkeskommune, n.d.) Fylkeskommunen deler også ut egne midler til kulturbygg, som de siste årene har vært på mellom 2 millioner kr til 27 millioner kr. Videre gjennomfører fylkeskommunen en prioritering av innkomne søknader fra Trøndelag til ordningen Nasjonale kulturbygg (kapittel 322, post 70 på Kultur- og likestillingsdepartementets (KUD)budsjett). Prioriteringen oversendes KUD etter politisk behandling i fylkeskommunen.

Fylkeskommunen som samfunnsutvikler

Fylkeskommunen som regional samfunnsutvikler kan sies å ha flere hovedoppgaver. Rapporten «Samfunnsutviklerrollen» presenterer tre hovedoppgaver for fylkeskommunen:

Figur 2. Samfunnsutviklerrollen

Kilde: (Hofstad & Hanssen, 2015)

«Den første er å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen. For det andre å mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn. Og for det tredje å samordne, koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.» (Hofstad & Hanssen, 2015) I rapporten vises det til at utfordringen på området er at fylkeskommunen bare til en viss grad har vilje og evne til å gi strategisk retning for utviklingen, og har problemer med å koordinere sprikende offentlige sektormyndigheter til felles innsats.

Statistikk

Tabellen under viser statistikk for drifts- og investeringsutgifter til kultursektoren for fylkene.

Tabell 1. Statistikk for driftsutgifter til kultursektoren per innbygger fordelt på fylke for årene 2021-2023.

	Netto driftsutgifter til kultursektoren per innbygger (kr)		
	2021	2022	2023
Oslo	-77	113	-69
Rogaland	317	324	404
Møre og Romsdal	396	413	425
Nordland	578	717	580
Viken	274	297	309
Innlandet	455	348	443
Vestfold og Telemark	377	490	446
Agder	415	261	531
Vestland	463	337	523
Trøndelag	540	516	514
Troms og Finnmark	617	656	653

Kilde: SSB, tabell 12264

Av tabellen kan vi se at Trøndelag fylkeskommune er blant de fylkeskommunene som har høyest driftsutgifter til kultursektoren per innbygger.

Telemarksforskning har utarbeidet Norsk Kulturindeks. Her rangeres Trøndelag fylkeskommune på en delt andreplass med Vestland fylkeskommune i 2022. Trøndelags beste rangering er innen kultur for barn og unge, hvor Den kulturelle skolesekken plasserer fylket foran de andre. Kun Oslo har flere sentrale tildelinger, og Trøndelag er rangert best i kategorien frivillighet. Kulturindeksen har også rangert tildelinger fra Kulturdepartementet gjennom statsbudsjettet. I 2022 fikk Trøndelag tildelt ca. 413 millioner kroner, ca. 870 kr pr. innbygger. Dette er tredje høyest av fylkene. (Telemarksforskning, 2022)

1.6 Ordliste

Her forklares noen av begrepene som benyttes i rapporten.

Kulturbygg: En kulturarena kan defineres som et fysisk rom for produksjon, formidling, opplevelse og fortolkning av kunst som er geografisk lokalisert et sted (Brandser m. fl. 2015 i Telemarksforskning; Er det rom for kultur i norske kommuner). I samme rapport sier informantene at kulturlokalene, til forskjell fra idrettsarenaer, omfatter mange aktiviteter; kafé, kommunestyresal, konfirmasjon, korøving og forestillinger fra Riksteateret. (Miland, 2022)

Konsolidert museum: Museum som inngår i en gruppe av flere museer som driftes av et felles overliggende driftsselskap, som mottar driftstilskudd fra KUD.

KUD: Kultur- og likestillingsdepartementet

MiST: Museene i Sør-Trøndelag AS, driftsselskap for 12 konsoliderte museer og 32 besøkssteder sør i Trøndelag.

Museene Arven AS: Eiendomsselskap for kulturbygg og hotell på Stiklestad og driftsselskap for de fem konsoliderte museene i Innherred med bistandsavtale til åtte dugnadsdrevne bygdetun/-museer i regionen.

Museet Midt IKS: Driftsselskap for de fine konsoliderte museene i Namdalen med egen distriktsseksjon som bistår dugnadsdrevne museer i ni kommuner i regionen.

Spillemidler: Fylkeskommunen forvalter spillemidler på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet. Spillemidler er deler av overskuddet fra Norsk Tipping, som skal fordeles tilbake til samfunnet gjennom midler til kultur, idrett og humanitære organisasjoner.

Driftsselskap for konsoliderte museer: Fylkeskommunen eier tre museer som kan omtales som driftsselskap. Som følge av museumsreformen skulle museene konsolideres og bli mindre sårbare ved å bli større. I Trøndelag munnet dette ut i tre konsoliderte selskaper; ett i det gamle Sør-Trøndelag fylke (Museene i Sør-Trøndelag AS – MiST), ett på Innherred (Museene Arven AS) og ett i Namdalen (Museet Midt IKS). Disse tre selskapene organiserer driften av de konsoliderte museene i sin region. Museumssamlingene og storparten av byggene eies som regel av stiftelser. Driftsselskapene eier dermed ikke bygg og samlinger, men forvalter disse.

Magasin: Et magasin er et lager for museets samlinger. Samlingene kan bestå av kunst, foto, klær, gjenstander, maskiner og så videre. Samlingene har ulike behov for å sikres best mulig for fremtiden. Magasinene skal beskytte samlingene mot fukt, temperatur, hærverk og lignende.

2 ORGANISERING

Dette kapitlet tar for seg finansiering og organisering av fylkeskommunens egne kulturbygg, samt fylkeskommunens selskaper. Finansieringsordninger, samhandling og styring er tema i dette kapitlet.

2.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling om organisering:

- Er virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg organisert på en måte som er effektiv, bærekraftig og legger til rette for god samhandling?

2.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Fylkeskommunen bør ha klare mål og strategier for vedlikehold av sin bygningsmasse av kulturbygg.
- Fylkeskommunen bør ha en oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg.
- Fylkeskommunen bør ha en oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg, som de eier via sine selskaper.
- Fylkeskommunen bør etterstrebe god samhandling med stat og kommuner når regionale arenaer av nasjonal interesse skal realiseres.
- Fylkeskommunen må skille mellom sine roller som eier og tilskuddsyter.

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

2.3 Funn

2.3.1 Mål og strategier

Kulturstrategien Balansekunst

Trøndelag fylkeskommune har vedtatt en kulturstrategi for Trøndelag: Balansekunst. Den ble vedtatt i juni 2019 og var i utgangspunktet gjeldende fram til 2022. Det er ikke vedtatt en ny strategi, og strategien er fortsatt gjeldende våren 2024. Balansekunst er knyttet til Trøndelagsplanen, som har definert målsettinger mot 2030. I Økonomiplan for 2024-2027 framgår det at det er satt i gang et arbeid for å gjøre FNs bærekraftsmål til en tydeligere del av strategien.

Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller at Trøndelagsplanen er førende for fylkeskommunens rolle som kulturaktør og samfunnsutvikler. Trøndelagsplanen er en overordnet plan, og målene er presisert i fylkeskommunens kulturstrategi Balansekunst. Nestleder forteller at det nå jobbes parallelt med en handlingsplan for barn og unges fritid, og en frivillighetsplan. Begge planene skal behandles i fylkestinget vinteren 2024/2025.

I kulturstrategien omtales den kulturelle infrastrukturen på følgende vis:

«Vår kulturelle infrastruktur består av arenaer som støtter og muliggjør kulturelle aktiviteter.

Arenaer for idrett, scenekunst, museum, bibliotek, kulturhus, skoler og ulike forsamlingslokaler utgjør til sammen den fysiske kulturelle infrastrukturen i Trøndelag. Mange kulturaktører ønsker egne bygg. Aktørene bør oppfordres til å se på muligheter for økt sambruk. Flere sentra i regionen har gode erfaringer med, og ser gunstige effekter av, kulturbygg som har flerbruksmuligheter og nedslagsfelt utover egne kommunegrenser. Dette understreker regionbyenes rolle og betydning for omlandet.

I en digital hverdag tilbringer vi mer og mer tid bak en skjerm, og bruker digitale verktøy i stor grad for å få informasjon om, og tilgang til, kultur- og idrettsaktiviteter. Digital formidling og læring preger nye tjenester fra arkiv, museum og bibliotek.

Kulturell infrastruktur kan i tillegg til bygninger og fysiske arenaer bestå av immaterielle elementer som nettverk, produksjon, formidling, arrangementer, institusjoner og offentlig debatt.

Gode fritidsaktiviteter og arrangement er i stor grad knyttet til arenaer for idrett og kultur. Det ligger store muligheter i at offentlige bygg, ikke minst skolebyggene, i lokalsamfunnene gjøres lettere tilgjengelig.

Trondheim og Trøndelag har ambisjoner om å arrangere flere internasjonale mesterskap. I Nasjonaljubileet 2030 har Stiklestad Nasjonale kultursenter, Trondheim og Trøndelag en sentral rolle, og Trondheim søker status som europeisk kulturhovedstad i 2030. I tillegg foreligger planer for utvikling av et nytt museum for kunst og design. Dette vil kreve en omfattende utvikling av bygg og anlegg. Lokalisering, planlegging og bygging av arenaer må skje på grunnlag av behovsanalyser der økonomisk og miljømessig bærekraft vektlegges.»

Det er fire strategier for kulturell infrastruktur i Balansekunst:

1. Etterstrebe lav økonomisk terskel for bruk av nye og eksisterende kultur- og idrettsarenaer
2. Realisere regionale arenaer av nasjonal interesse gjennom god samhandling mellom stat, region og kommuner
3. Tilpasse eksisterende og nye bygg og lokaler til ulike bruksområder og aktører, herunder ivareta geografisk dekning og mulighetene for sambruk
4. Utvikle digitale verktøy for informasjon, deltakelse og læring, og sikre nødvendig opplæring og infrastruktur.

Seniorrådgiver forteller at fylkeskommunen ikke har evaluert måloppnåelsen av Balansekunst. Det er synlig gjennom økonomiplanen hva som er gjort. Seniorrådgiver opplever at Balansekunst er krevende, i form av at den trekker fram mye som er viktig, men sier ikke om noe er viktigere enn noe annet. Det er derfor utfordrende å prioritere på grunnlag av Balansekunst. Strategien kan hjelpe de som søker til å se hvordan deres prosjekter kan bidra til å oppnå politiske målsetninger.

Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller at kulturloven er under revidering, og det er mulig kommunene vil få krav om å ha en egen kulturplan og at prinsippet om armlengdes avstand² lovfestes. Hun mener at kommunene vil få behov for råd og veiledning om hvordan dette skal håndteres.

I forbindelse med arbeidet med fylkeskommunens plan for framtidens skole, Skolebruksplan 2, har skolebyggene som element i en helhetlig samfunnsbygging vært tema. Her framgår det at det er en ambisjon å benytte skolebyggene «24/7» av samfunnet rundt. I en høringskonferanse av Skolebruksplan ble det presentert at det er et felles ansvar å se utover eget forvaltningsnivå for å finne gode løsninger.

2.3.2 Tilstand og vedlikeholdsbehov i fylkeskommunale bygg

Fylkeskommunen eier få rene kulturbygg selv. Fylkeskommunen gjennomfører periodisk tilstandskontroll over bygningsmassen uavhengig av byggets formål. Eiendomsavdelingen uttaler at de har lite å gjøre med kulturbygg, sett bort fra idrettsbygg. Det er noe kulturell aktivitet i bygg der fylkeskommunen isolert sett har andre formål, eksempelvis videregående skoler. Spesielt de videregående skolene som har musikk-, dans- og dramalinjer benyttes også til andre kulturformål. Det tilrettelegges for annen bruk en videregående skoler, eksempelvis

² Prinsippet om en armlengdes avstand er grunnleggende i norsk kulturpolitikk, og er spesielt relevant når det gjelder finansiering av kultur. En armlengdes avstand betyr i denne sammenhengen at politiske organer ikke skal gripe inn i kunstneriske beslutninger. (Mangset, 2012)

gjennom adgangskontroll og digitale bookingsystemer. Vi ser her på noen av byggene fylkeskommunen selv eier som delvis benyttes til kulturformål:

- Frøya kultur- og kompetansesenter: Et kombinasjonsbygg hvor kommunen har ansvar for kulturdelen av bygget, og er samlokalisert med Guri Kunna videregående skole.
- Verdal videregående skole: En videregående skole som har aula med scene. Verdal VGS skiller seg ut fra de andre videregående skolene fylkeskommunen eier ved å ha stor aktivitet i aulaen og er fast spillested for Riksteateret, uten å ha musikk-, dans- eller dramalinje.

Fylkeskommunen har brukerreglement for utlån og utleie av fylkeskommunale lokaler i Trøndelag. I punkt 2.1 står det «Lokalene stilles til disposisjon i den stand de er. Ved bruk av enhetens utstyr må egen avtale inngås mellom enheten og låntaker».

Frøya kultur- og kompetansesenter

Kommunalsjef samfunn og teknikk i Frøya kommune forteller at bygget driftes innvendig av fylkeskommunen. Det er en fordelingsnøkkel på driftskostnadene på bygget, hvor kommunen får en regning for sin del av driftskostnadene (energi, renhold o.l.). Kommunen drifter sine egne ansatte i bygget, og har store deler av kommunens kulturvirksomhet der, blant annet kulturskolen og kino. Utvendig er det kommunen som har ansvaret, eksempelvis sommer- og vintervedlikehold.

Kommunalsjefen har blitt fortalt at prosessen med å sette opp bygget var grei. Bygget sto ferdig i 2014. Han er ikke kjent med om kommunen fikk noe tilskudd eller rådgivning fra fylkeskommunen.

Kommunalsjefen opplever at samarbeidet med fylkeskommunen fungerer godt. En ny samarbeidsavtale er under utarbeidelse. Det er representanter fra kommunen og fylkeskommunen som sitter i styret for huset, med en uavhengig styreleder. Som følge av endringer i samarbeidet skal styret erstattes med et eiermøte. Kommunen har en kontaktperson i fylkeskommunen. Kommunalsjefen opplever at diskusjonene i styret har vært gode, og at det alltid har vært saker å ta opp. Frøya kommune har hatt god økonomi som har gjort det mulig å sette av penger på et vedlikeholdsfond. Kommunen har for egen regning foretatt noen oppgraderinger i bygget, blant annet kinoutstyret, uten at fylkeskommunen har vært med på det.

Under vises fylkeskommunens note i regnskapet for Frøya Kultur- og kompetansesenter.

Note 9 – Interkommunalt samarbeid Frøya Kultur og kompetansesenter

Prosjektet som føres under ansvar 322628 Guri Kunna videregående skole er et interkommunalt samarbeid mellom Frøya kommune og Trøndelag fylkeskommune iht. Kommunelovens § 27 og administreres av seksjon Eiendom. Samarbeidsprosjektet startet opp i 2014 i Sør-Trøndelag fylkeskommune.

På prosjektet var det i 2022 et mindreforbruk som er avsatt til bundet driftsfond. Fondskonto 251080024 har pr 31.12.2022 en saldo på 3 270 654 kroner.

Konto	Regnskap 2022	Budsjett 2022	Avvik
Utgifter drift	4 303 738	4 523 880	-220 142
Inntekter drift	-1 790 795	-1 492 880	-297 915
Finansieringskostnader	0	0	0
Avsatt bundet driftsfond	518 057	0	518 057
Resultat	3 031 000	3 031 000	0

Figur 3. Note 9 i fylkeskommunens regnskap 2022

Hentet fra fylkeskommunens regnskap for 2022

Verdal videregående skole

Ved Verdal VGS, som eies av fylkeskommunen, er det en aula som siden byggingen i 1980 har fungert som Verdal kommunes storstue, forteller kommunens kultursjef. I tilknytning til skolen finnes også idrettshallen Verdalshallen. Verdal kommune og fylkeskommunen har en samarbeidsavtale om Verdalshallen som går tilbake til 1980. Samarbeidsavtalen ble sist revidert i januar 2023. I Verdalshallen bidrar kommunen med et driftstilskudd. Driftstilskuddet til Verdalshallen har finansiert en driftsbetjent i hallen på kvelder og helger, som også har dekket behovet i aulaen. I 2023 signerte fylkeskommunen en kontrakt om nybygg og ombygging ved Verdal VGS.

Etter kommunens ønske ble revidering av avtalen påstartet nyåret 2023, og arbeidet kom godt i gang. Kultursjefen opplever at denne prosessen stoppet opp da fylkeskommunens eiendomsavdeling ble koblet inn i saken. Høsten 2023 ble det klart at Verdal VGS selv skulle ha ansvaret for revidering av avtalen. Den nye avtalen gjelder fram til juli 2025, når byggeprosessen ved skolen skal være ferdig. Kultursjefen opplever at fylkeskommunens eiendomsavdeling er langt unna og vanskelige å ha dialog med, mens skolens ansatte oppleves som løsningsorienterte og påkoblet lokalsamfunnet.

Verdal kommune har avtale med Riksteateret om fast spillested i aulaen ved Verdal VGS. Da kommunen hørte at skolen skulle renoveres, tok kommunen initiativ med ønske om å bli koblet på prosessen for å komme med innspill til utbedringer av aulaen. Kommunen hadde møte med prosjektansvarlig i fylkeskommunen, og kom med innspill. Kommunen håpet at de kunne være med i prosessen videre. Kommunen tok kontakt med teknisk sjef i Riksteateret for å få en

vurdering av Riksteaterets behov. Kommunens erfaring er at Riksteaterets krav til fasiliteter også dekker andre brukere sine behov, f.eks. Verdal Teaterlag som også bruker aulaen til sine oppsetninger. Verdal kommune hørte ikke noe mer fra fylkeskommunen om dette og fikk beskjed om at Trøndelag fylkeskommune hadde fokus på å bygge skole. Det innebar at oppgradering av aulaen ikke ble en del av renoveringsarbeidet ved skolen. Aulaen er i dag ikke universelt utformet, eksempelvis kommer ikke en person i rullestol opp på scenen ved egen hjelp. Videre er backstageområdet utslitt og utdatert.

Kultursjefen forteller at Riksteateret trolig ville slutte å komme til Verdal dersom aulaen fortsatt skulle vært spillested. Verdal kommune har derfor inngått en formidlingsavtale med Turneteateret i Trøndelag som bl.a. innebærer at Teaterhuset er spillested for Riksteatret.

Leder i eiendomsavdelingen opplyser at det er kommunene som normalt har ansvaret for at slike scener (som benyttes til eksempelvis Riksteateret) er hensiktsmessige for formålet, men det er ikke til hinder for at fylkestinget kan vedta at fylkeskommunen engasjerer seg økonomisk i bygging og drift av slike bygg. Leder i eiendomsavdelingen forteller at ombyggingen av Verdal VGS ble bestilt av fylkestinget kun med kapasitet/funksjoner knyttet til opplæringsformål for deler av virksomheten. Oppgradering av Aulaen i Verdal, som både benyttes til skoleformål og kulturformål, inngikk ikke i fylkestingets bestilling. Leder i eiendomsavdelingen forteller at dette standpunktet er meddelt Verdal kommune i dialogen med dem.

I en presentasjon av Skolebruksplan 2, framgår det at samhandlingen i praksis kan være en utfordring når det gjelder skolebygg. Det står at det kan være enkelt å snakke om nye prosjekter, men en utfordring å oppnå de når prosjekt skal realiseres, avtaler skal konkretiseres og lignende.

2.3.3 Tilstand og vedlikeholdsbehov i indirekte eide bygg

Trøndelag fylkeskommune har følgende eierandeler i selskap som driver kulturell virksomhet rettet mot publikum:

- Kunsthall Trondheim AS (35,67 prosent)
- Trøndelag Teater AS (16,67 prosent)
- Museene Arven AS (45 prosent)
- Museene i Sør-Trøndelag AS (33,29 prosent)
- Museet Midt IKS (25 prosent)
- Turneteatret i Trøndelag AS (100 prosent)

Fylkeskommunen bidrar med midler til kulturbygg på flere måter:

1. Fylkeskommunen gir driftstilskudd til sine kulturselskaper

2. Fylkeskommunen gir prosjekttilskudd til investeringsprosjekter i regionen innen kultur
3. Fylkeskommunen fordeler spillemidler på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet (investeringstilskudd).

Seniorrådgiver i fylkeskommunen forteller at fylkeskommunen er nøye på å skille sine roller som eiere av selskap og som tilskuddsyter til selskap. Som eier har fylkeskommunen myndighet til å delta i generalforsamlingene og representantskapene. Som samfunnsutvikler og tilskuddsyter bistår fylkeskommunen museene med råd, utredninger, koordineringer av initiativer mellom museene og andre samfunnsaktører, samt praktisk, økonomisk og finansielt å legge til rette best mulig for museenes virksomheter.

Fylkeskommunen gir et driftstilskudd til eksempelvis museene for å sikre daglig drift og forvaltning. Investeringer må håndteres over investeringsbudsjettet og her kan andre aktører involveres. Museene kan søke tilskudd fra staten til nasjonale kulturbygg (Kulturdepartementets del av statsbudsjettets kap. 322, post 70 Nasjonale kulturbygg), tilskudd gjennom spillemidler (desentralisert tilskudd til kulturbygg) eller gjennom fylkeskommunens budsjettavsetning *tilskudd til investeringer i kultursektoren*. Det er ingen automatikk i at søkerne får finansiering til investeringer, forteller seniorrådgiver.

I Namsos planlegges «Fellesprosjektet». Dette er en samlokalisering av Olav Duun VGS, kommunens kultur- og integreringstjenester samt Kunstmuseet i Nord-Trøndelag (som ligger under Museet Midt IKS). Prosjektutviklingen ledes av eiendomsavdelingen i fylkeskommunen, og kulturavdelingen har deltatt i bruker- og medvirkningsprosesser. Investeringstilskudd og andre midler fylkeskommunen forvalter omtales i kapittel 3.

Vanligvis er fylkeskommunens budsjettavsetning på 2 millioner kr, men gjennom budsjettjusteringene i løpet av året har avsetningen variert fra 2 millioner kr i 2019, 8 millioner kr i 2020, 27 millioner kr i 2021, 7 millioner kr i 2022 og 2,5 millioner kr i 2023. Seniorrådgiver savner mer økonomiske midler for å oppnå utvikling av infrastruktur for kultur. Behovene er betraktelig større enn rammene. Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller at fylkeskommunen har en høy gjeldsgrad og stram økonomi. Konsekvensen av dette er nedtrekk på kulturområdet, spesielt innen administrative ressurser. Det kan gå utover dialogen og rådgiverrollen fylkeskommunen innehar ovenfor kommunene. Kulturinstitusjonene og delvis kommunene bruker fylkeskommunen som rådgiver og støttespiller i oppstart av prosjekter.

Seniorrådgiver har inntrykk av at det kan ha vært noen forskjeller mellom de to gamle fylkene Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag når det gjelder investeringer innen kultur. Hovedinntrykket er at det var lettere å komme med raske tiltak i nord enn i sør. Dette blir begrunnet med utbytte fra NTE AS, som den gang ble eid av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Da fylkeskommunen

var godt finansiert, kunne man håndtere uforutsette hendelser raskere og bedre. Inntrykket nå er at det er mindre handlingsrom i Trøndelag fylkeskommune.

Driftstilskudd til museene

I dette kapittelet bruker vi museene fylkeskommunen har eierskap i, som eksempel.

Museenes vertskommuner gir et årlig driftstilskudd til museene. Driftstilskuddene skal finansiere daglig drift og ordinært vedlikehold. Både staten, fylkeskommunen og vertskommuner (vertskap for konsoliderte museer) yter tilskudd til driftsselskapene til de konsoliderte museene.³

Fylkeskommunen er eier av tre driftsselskaper for konsoliderte museer:

- Museet Midt IKS
- Museene Arven AS (Tidligere Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS)
- Museene i Sør-Trøndelag AS (MiST)

Fylkeskommunen yter også driftstilskudd til andre organisasjoner som de ikke eier. I tabellen under har vi gjengitt hvilke driftstilskudd som gis til fylkeskommunens egne selskaper som driver kulturell publikumsrettet virksomhet. Driftstilskuddet skal sikre ordinær aktivitet og vedlikehold.

Tabell 2. Driftstilskudd i 2023 til egne selskaper

Selskap	Driftstilskudd
Museene i Sør-Trøndelag AS (MiST)	37 029 999
Museene Arven AS	13 379 000
Museet Midt IKS	9 609 000 + 46 667
Trøndelag Teater AS	17 642 000 + 261 000
Turneteatret i Trøndelag AS	9 190 000 + 194 000
Kunsthall Trondheim AS	2 050 000

Kilde: Uttrekk fra fylkeskommunens regnskap (kunst og kultur), 2023

Driftstilskuddene til selskapene vedtas politisk i fylkeskommunens årlige budsjettbehandling. Dette gjelder både selskapene fylkeskommunen eier og andre som mottar driftstilskudd. De

³ Seniorrådgiver i fylkeskommunen forteller at terminologien i dette feltet er krevende: Kulturdepartementet refererer til de felles driftsselskapene for konsoliderte museer som «museer» og de enkelte museene, som er konsolidert inn i deres driftsporteføljer som «avdelinger». Utenfor Kulturdepartementet omtales driftsselskapene vanligvis som «konsoliderte museer» og de enkelte museene, som publikum oppsøker og erfarer som individuelle museer, gjerne som «avdelinger», «museer» eller «eierstiftelser». Dvs. at dagligtalens terminologi ikke skiller mellom driftsselskaper og eier av de museale samlingene – mellom driver og eier. I en del sammenhenger fører dette til misforståelser.

museale driftsselskapene sender årlig søknad om driftstilskudd til KUD og til fylkeskommunen. I søknaden prioriterer de tre satsningsområder som av og til tas til følge. Det er noe justering av tilskudd basert på lønns- og prisvekst. Seniorrådgiver forteller at leder i seksjon for kunst og kultur i fylkeskommunen har budsjettansvar og setter opp budsjettforslag med tilskudd til virksomhetene fylkeskommunen har forpliktelser overfor, på bakgrunn av informasjon fra selskapenes budsjettsøknader, dialogmøter og øvrig kommunikasjon. Under politisk behandling vil budsjettforslagene kunne endres av politikerne. Museumsdirektørene opplyser at det er jevnlig møter med fylkeskommunens administrasjon om størrelsen på driftstilskuddet i forkant av budsjettbehandlingen.

Dersom et museum ønsker å få økt det offentlige driftstilskuddet, kan de gå til stat, fylkeskommune eller kommune, eller til en kombinasjon eller alle forvaltningsnivåene.

Selskapene kan løfte vedlikeholdsbehov og tilstand på bygningsmassen de forvalter opp til fylkeskommunen som medeier av selskapene. Riktig styringslinje for dette, og handlingsrommet for å øke driftstilskuddet for å ha nok til ordinært vedlikehold, vil være gjennom selskapets årlige søknader til staten og fylkeskommunen som godkjennes av generalforsamling eller representantskapsmøter i selskapene. Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller at det er et stort etterslep på vedlikehold i museenes kulturhistoriske bygningsmasse og behovet for magasin er stort. Eksempelvis i MiST sin årsrapport fra 2023, står følgende:

«Det har vært en viss forbedring av tilstandsgrad på bygningene, men det er fortsatt store utfordringer med vedlikeholdsetterslep. Det er også utfordrende å følge opp istandsatte bygninger tilstrekkelig. Dette henger sammen med tilgang på ressurser og ikke minst mangel på kvalifiserte håndverkere i et konkurranseutsatt marked. Endrede klimaforhold medfører også behov for hyppigere vedlikehold på alle bygninger enn tidligere antatt. Likevel har det vært framdrift i arbeidet med de kulturhistoriske bygningene».

I årsrapporten står det også at det siden 2006 har blitt pekt på behovet for nytt lokale for Trondheim Kunstmuseum og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum:

«Byggene oppfyller ikke krav til universell utforming, sikring, klima og innlån fra andre museer. Lekkasje er også en utfordring. Selv om det er foretatt en rekke utbedringer og større og mindre vedlikeholdstiltak ved begge bygningene (..) de siste ti årene, er dette å anse som tiltak med begrenset effekt på de grunnleggende behovene for endrede bygningsmessige fasiliteter.»

Museet Midt peker i sin årsrapport fra 2023 på at det er store etterslep knyttet til vedlikehold av bygningssamlingene, og at det ikke er nok håndverkere til å ivareta byggene. De har leid inn firma for å gjennomføre vedlikeholdsprosjekter.

Museene Arvens årsrapport fra 2022 presenterer at økonomien i selskapet var god i 2022, og at flere år med overskudd gjorde at selskapet kunne gjøre flere ekstraordinære investeringer på totalt 4,9 millioner kroner i vedlikehold- og sikringstiltak i 2021 og 2022. «Organisasjonen ser likevel med stor bekymring på det stadig økende spriket mellom tilskudd og lønns- og prisvekst, og trusselen det utgjør mot selskapets langsiktige økonomiske bærekraft».

Revisor har spurt de tre museumsselskapene som fylkeskommunen er medeier i, om driftstilskuddet er tilstrekkelig for å kunne gjennomføre godt nok vedlikehold på bygg. Vi har fått svar fra to av museene. Det ene museet forteller om betydelig vedlikeholdsetterslep på bygningsmassen, og sier at det ikke er ressurser til å ivareta det samlede forvaltningsansvaret for bygningene. Det andre museet forteller at behovet generelt er større enn tilskuddet gir rom for, spesielt for større vedlikeholdsløft i enkeltbygninger. Et fortsatt voksende sprik mellom lønns- og prisvekst og driftstilskuddet, vil ha negativ betydning for hele museets virksomhet. Seniorrådgiver opplyser at fylkesdirektøren har orientert hovedutvalg kultur om at Trøndelag er det fylket i landet hvor lavest andel av de kulturhistoriske bygningene er på et vedlikeholdsnivå. Museumsdirektøren viser til at 2024 er det første året fylkeskommunen ikke følger den statlige økningen i tilskuddet. Direktøren forteller at dette ikke var varslet på forhånd og har stor betydning for museets økonomi. Museumsdirektøren opplever dette som svært uheldig både med tanke på årets økonomiske rammeverk og den langsiktige forutsigbarheten. Seniorrådgiver opplyser at dette var varslet i dialogmøtet med fylkeskommunen, og offentliggjort i fylkesdirektørens forslag til budsjett for 2024. Museumsdirektørene er glade for dialogmøtene med fylkeskommunens administrasjon, og opplever prosessen som ryddig. Den ene museumsdirektøren trekker fram dialogmøtene med fylkeskommunen som viktige arenaer for å melde inn behov, og en arena hvor museet har blitt varslet om sannsynlige kutt i kommende budsjett.

Behov for tilskudd utover driftstilskuddet

Museenes behov for magasin

Det er museenes ansvar å sørge for forsvarlig oppbevaring og bevaring av gjenstandene. Fylkeskommunen hjelper og bistår museene i dette arbeidet. Seniorrådgiver forteller at å ha mange nok, store nok og egnede magasin der kvalifisert personell (som også er for knapt) kan

arbeide med restaurering og vedlikehold av museumsgjenstander, er en vanskelig og krevende oppgave.

De tre konsoliderte museene har over mange år hatt et prekært behov for mer og bedre lagringsplass for kulturhistorisk materiale (magasin). MiST har kartlagt behovene for magasin på vegne av fylkeskommunen høsten 2023. Seniorrådgiver forteller at Trøndelag fylkeskommune og museene må ha en felles strategi for å komme frem til konkrete tiltak som kan bøte på manglene innen samlingsforvaltningen i fylket. Det er museene som eier problemstillingen og må formulere hvilke deler av problemfeltet som er mest presserende, hvilke tiltak som skal til for å bøte på dem og i hvilken rekkefølge de skal prioriteres. Fylkeskommunen kan legge til rette, koordinere og yte bistand på flere måter. I økonomiplanen står det at fylkesdirektøren ønsker at det i 2024 gjennomføres et forprosjekt med målsetning om å se på alternative konsepter for å bedre situasjonen når det gjelder bevaringen av museenes samlinger. Museene har signalisert behovet for magasin over år, eksempelvis i sine årsrapporter.

I fylkeskommunens økonomiplan framgår det museumsstatistikk fra Kulturdirektoratet som viser at 68 prosent av kunstverkene som museene i Trøndelag forvalter, totalt i overkant av 27 000 kunstverk, oppbevares under direkte dårlige forhold og står i fare for å gå tapt om det ikke gjøres tiltak for å forbedre lagringsforholdene. Prosentandelen kunstverk som oppbevares under dårlige forhold for landet som helhet er til sammenligning 5 prosent.

Etablering av museumsmagasin vil være en investering som må finansieres på utsiden av det ordinære driftstilskuddet, eller gjennom en leieavtale som finansieres med økte offentlige tilskudd.

Nytt museumsbygg ved Orkla Industrimuseum

Orkla Industrimuseum ivaretar industrielle tekniske kulturminner i Orkland kommune. Stiftelsen ble etablert i 1986 da Gammelgruva, Thamshavnbanen og Bergverksmuseet ble samlet i ett museum. Orkla Industrimuseum er en del av driftsporteføljen i MiST.

Det var behov for nytt museumsbygg. Dette inneholder nytt verksted for Thamshavnbanen, administrasjonskontorer, arkiv og magasin samt utstillingsområder for jernbanemateriell under tak. Det opprinnelige museumsbygget ble rehabilitert og kontorene der ble omgjort til utstillingslokaler. Prosjektet hadde en tredelt finansiering mellom stat, fylke og kommune med 1/3 hver. I hovedutvalgets sak 45/22 framgår siste utbetaling til Orkla Industrimuseum. Fra 2018 forpliktet stat, fylkeskommune og kommune seg til å yte totalt 35 millioner kroner hver, i

rater. I saksframlegget står det at fylkeskommunen har holdt tritt med statens bevilgninger til prosjektet.

Seniorrådgiver forteller at hovedregelen for ordningen Nasjonale Kulturbygg er at den maksimale statlige tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for kapittel 322, post 70 Nasjonale kulturbygg. Det vil være en fordel for departementets behandling av søknader at øvrig finansiering er bekreftet i form av bindende tilsagn fra andre tilskuddsytere. I praksis gir dette en forventning om at fylkeskommunen tar 1/3 og kommunen 1/3. Det var fylkeskommunen som gjorde det mulig å starte opp det hele uten at prosjektet var planlagt i detalj. Prosjektet tok endelig form etter at pengene var bevilget.

Det nye museumsbygget ble finansiert som investering i kulturbygg over statsbudsjettet, og ikke av driftstilskuddet.

Trøndelag Teater

I hovedutvalg for kultur framgår det av sak 21/23 at utvalget har besøkt Trøndelag Teater og blitt orientert om utfordringene i dagens bygg. Plan om utbygging og mulighetsstudie ble presentert for hovedutvalget i november 2022. Det ble søkt om egne midler til investeringen på statsbudsjettet, og det framgår av saksframlegget at lokal støtte vil være avgjørende i behandlingen av saken. I sak om fylkeskommunens prioritering av nasjonale kulturbygg til statsbudsjettet 2025 (Hovedutvalg for kultur sak 8/24), var denne søknaden fra Trøndelag Teater en av søknadene. I saksframlegget står det at prosjektet framstår som umodent, og at fylkesdirektøren derfor ikke prioriterte prosjektet. I vedtaket står det også at dersom det er rom for ytterligere tildeling til prosjekter i Trøndelag, understreker fylkeskommunen at samtlige omsøkte prosjekter for 2025 anses som viktige i regional sammenheng, samt å ha viktige landsdelsfunksjoner.

2.3.4 Samhandling

Trøndelag fylkeskommune er medeier i og tilskuddsyter til en rekke kulturinstitusjoner, og deltar dermed i generalforsamlinger og eiermøter. Videre gis det signaler om viktige fylkeskommunale prioriteringer og satsninger i tilskuddsbrev og dialogmøter overfor organisasjoner der fylkeskommunen kun er tilskuddsyter.

I fylkeskommunens utfordringsdokument fra 2023 framgår det det er en utfordring at økning i tilskudd fra staten innebærer en forventning om tilsvarende økt regional medfinansiering, uten at fylkeskommunen har mulighet til å påvirke prioriteringene.

Tilskudd til drift og investering er underlagt ulike føringer, både med bakgrunn i hvilke institusjoner det dreier seg om, type investeringer og hvor pengene til tilskuddet kommer fra. Seniorrådgiver forteller at det i 2024 kun er fylkeskommunens tilskuddsandeler til drift av musikk- og scenekunstinstitusjoner på KUDs budsjett som har forpliktende fordelingsnøkler. I tillegg foreligger det krav om 40 prosent regional finansering av kompetansesentrene innen dans i Kulturdirektoratets tilskuddsbrev til disse.

KS-rapporten *Kommunesektorens rolle i nasjonal kulturpolitikk* undersøkte blant annet fylkeskommunenes handlingsrom i den nasjonale kulturpolitikken. (Oxford Research, 2018)

«Fylkeskommunene opplever at det er få statlige føringer og lite dialog med staten knyttet til ambisjoner og prioriteringer for regional kulturpolitikk. Det innebærer at fylkeskommunene i prinsippet har stor frihet til å påta seg oppgaver og treffe avgjørelser så lenge de ikke er i konflikt med annet lovverk. I praksis er det imidlertid slik at handlingsrommet er innskrenket av økonomiske og lovmessige rammevilkår. Et funn er nettopp at fylkeskommunenes handlingsrom varierer mellom fylkeskommunene, og at handlingsrommet i den nasjonale kulturpolitikken ofte blir begrenset gjennom økonomiske budsjetter og posisjonen forvaltningsnivået har mellom kommune og stat. (...) For mange fylkeskommuner kan finansieringsmodeller med bestemte fordelingsnøkler mellom stat, fylkeskommune og kommune bidra til å hindre at fylkeskommunenes egne prioriteringer gjennomføres. Beslutninger i den statlige kulturpolitikken betyr at de i praksis ikke styrer over store deler av egne økonomiske midler. I tillegg er dagens handlingsrom ofte begrenset av at en stor del av midlene bundet opp i faste tilskudd og til drift av regionale kulturinstitusjoner.»

(..)Fordelingsnøklerne varierer fra 60/40 og 70/30 på henholdsvis stat og fylkeskommune/kommune, til at staten har ansvar for hele det offentlige tilskuddet. Låsingen av disse nøklene er i seg selv en utfordring for kommunesektoren siden kommuner og fylkeskommuner ofte blir passive medfinansierer uten økonomisk handlingsrom til å ta initiativer til tiltak innenfor den regionale arbeidsdelingen».

Revisor har spurt Kultur- og likestillingsdepartementet om hvilke tilskudd som anses å forplikte et fylkeskommunalt tilskudd. De mest sentrale forutsetningene for statlige tilskudd er Stortingets budsjettvedtak, KUDs budsjettproposisjon til Stortinget (Prop. 1 S) og departementets tilskuddsbrev til den enkelte institusjon. I enkelte tilfeller har det blitt inngått egne avtaler om medfinansiering av institusjonene, som forplikter staten og de regionale aktørene innenfor rammene av Stortingets vedtak.

«Stortingsvedtaket om regional medfinansiering har vært videreført i de årlige statsbudsjettene siden slutten av 1990-tallet, og har vært et viktig premiss for å sikre lokal forankring av institusjonene ved at regionale myndigheter har bidratt i finansieringen av dem.

Departementet har ansvar for å føre kontroll med at Stortingets forutsetninger er oppfylt, og vil måtte vurdere tiltak dersom de regionale tilskuddsyterne ikke bidrar i tråd med forutsetningen for stortingsvedtaket. Departementet legger imidlertid til grunn at det er i de regionale partenes interesse å sikre tilknytning til institusjonene ved å bidra med sin del av finansieringen. Innrapporterte tall fra institusjonene for 2023 viser at forutsetningen om at minst 30 pst. av det ordinære driftstilskuddet skal komme fra regionale parter var oppfylt for alle de 26 institusjonene som er omfattet av stortingsvedtaket. Departementet har ikke behandlet saker som omhandler brudd på Stortingets forutsetninger i nyere tid.

Departementet bemerker at stortingsvedtaket er avgrenset til å gjelde regionale musikk- og scenekunstinstitusjoner som får statstilskudd over kap. 323, post 70 på statsbudsjettet. For andre institusjoner på KUDs budsjett følges regional medfinansiering opp i dialog med institusjonene og de regionale tilskuddsyterne. Departementet har ingen helhetlig oversikt over hvilke eventuelle fordelingsnøkler som gjelder for andre enn de institusjonene som er dekket av stortingsvedtaket.»

Driftstilskudd

Kulturfeltet har over år hatt en tredelt finansiering hvor stat, fylkeskommune og kommune har gått inn med midler. Dette gjelder eksempelvis driftstilskudd til de konsoliderte museene (driftsselskapene). I fylkeskommunens økonomiplan 2024-2027 framgår det at fylkeskommunen gir betydelige tilskudd sammen med staten og kommunene til drift av de store kulturinstitusjonene i fylket. Tilskuddet til de seks største institusjonene⁴ utgjør ca. 35 prosent av fylkeskommunens budsjett på kultur- og folkehelsefeltet. Historisk sett har driftstilskuddene samsvart med det statlige tilskuddet og fordelingsnøkkelen. Seniorrådgiver i fylkeskommunen opplyser at fordelingene mellom tilskuddsyternes andel av offentlige driftstilskudd til driftsselskapene har vært i endring. Bortsett fra for musikk- og scenekunstheltet, har statens eksakte tallfesting av de relative tilskuddsandelene mellom stat og region (formalisert gjennom statsbudsjettet og tilskuddsbrev) gradvis blitt forlatt. Likevel har de i hovedsak blitt videreført ved sedvane med basis i at regionen skal yte minimum 40 prosent og KUD maksimum 60

⁴ Museene, dvs. Museet Midt IKS, Museene Arven AS og MiST AS utgjør 20 prosent. De resterende prosentene er Trøndelag Teater, Turneteatret Trøndelag og Trondheim Symfoniorkester.

prosent av offentlige driftstilskudd. Seniorrådgiver forteller at på grunn av innsparingstiltak i fylkeskommunen kan dette ikke videreføres etter 2023. I KUDs tilskuddsbrev til museene står det at:

«Fylkeskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et grunnleggende delansvar for finansieringen av museene.»

Seniorrådgiver forteller at fylkeskommunen vurderer sitt økonomiske handlingsrom og justerer budsjettutkastet sitt i forhold til forslag til statsbudsjett. Dersom fylkeskommunen ikke bidrar økonomisk, kan konsekvensene være at fylkeskommunen ikke lengre er i posisjon til å ha tilsvarende forventninger til staten.

I fylkesutvalgets møte 03.10.2023 ble det foretatt en regulering av tilskudd for 2023 for musikk- og scenekunstinstitusjoner samt MiST (sak 212/23). I saksframlegget står det at staten har økt sitt tilskudd grunnet prisvekst, og at fylkesdirektøren derfor innstiller på at det fylkeskommunale tilskuddet øker tilsvarende statens økning. Trondheim Symfoniorkester og Opera (TSO), Trøndelag Teater, Turnéteateret og Opera Trøndelag mottar alle driftsstøtte over statsbudsjettet⁵. I saksframlegget står det:

«I budsjettet ligger det en fordelingsnøkkel som tilsier at det ordinære driftstilskuddet til musikk- og scenekunstinstitusjoner skal fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 % på staten og 30 % på regionene».

Fordelingen er gjengitt slik:

Den regionale andelen er igjen fordelt mellom Trøndelag fylkeskommune og kommunene slik at den totale fordelingen blir følgende:

Institusjon	Staten	Trøndelag fk.	Kommunene
Trondheim Symfoniorkester & Opera	70 %	10 %	20 %
Trøndelag Teater	70 %	15 %	15 %
Turnéteateret	70 %	30 %	
Opera Trøndelag	70 %	15 %	15 %

Kilde: Fylkesutvalgets sak 212/23

Figur 4. Nøkkelfordeling for statsfinansierte institusjoner

Det var bare de institusjonene som har bindende fordelingsnøkler gjennom statsbudsjettet som fikk dekket pris- og lønnsvekst.

⁵ Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett kapittel 323 post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner

I 2024-budsjettet var det ikke rom for å øke tilskuddet til kulturinstitusjonene på samme nivå som staten (for å kompensere for lønns- og prisvekst). For musikk- og scenekunstinstitusjoner, hvor det foreligger fordelingsnøkkel i statsbudsjettet, ble tilskuddet økt tilsvarende staten. For de andre institusjonene, hvor det ikke var fordelingsnøkler, ble pris- og lønnsveksten ikke kompensert (fylkestingssak 49/23).

Museene i Sør-Trøndelag (MiST) hadde en spesiell nøkkelfordeling tidligere, forteller seniorrådgiver. Driften av Ringve musikkmuseum og Nordenfjeldske kunstindustrimuseum var tidligere fullfinansiert av staten. I forbindelse med museumsreformen (2001) ble museer som hadde driftstilskudd fra KUD konsolidert, og driftsansvaret ble overført fra stiftelsene som eier samlingene til overliggende driftsselskap som MiST AS. Den vanligste fordelingen av tilskuddsbyrde mellom stat og region for disse selskapene var 60 prosent fra staten og 40 prosent fra regionen. Fordi to av museene i MiSTs portefølje ble drevet med 100 prosent statlige driftstilskudd, ble finansieringsnøkkelen mellom stat og region satt til 75 prosent fra staten og resterende 25 prosent ble fordelt mellom fylkeskommunen og vertskommunene (hhv. 75 prosent og 25 prosent). For MiST har dialogen om driftstilskudd mellom fylkeskommunen og kommunene vært slik at fylkeskommunen har et regneark som viser hvordan fordelingen mellom tilskuddsyterne skulle være. I dette regnearket ble fjorårets driftstilskudd justert i samsvar med statens økning i sitt driftstilskudd, og har deretter blitt sendt til MiST og kultursjefene i kommunene. Seniorrådgiver forteller at det ikke har vært tilsvarende dialog med Museet Midt IKS og Museene Arven AS.

Seniorrådgiver i Trøndelag fylkeskommune har jevnlig pleid å ha kontakt med eierkommunene i Museene i Sør-Trøndelag. E-postkorrespondanse viser at kommunene får tilsendt informasjon om driftstilskuddet museet får fra staten, og dermed en beregning på hva fylkeskommunen og kommunene skal støtte museet i henhold til gammel fordelingsnøkkel. I 2023 imøtekom staten MiST sin søknad om tilskudd til drift av Doktortjønna på 2,8 millioner kroner, og dette ble lagt til statens driftstilskudd. Det førte til at den totale økningen i statens driftstilskudd til MiST kom på 5 prosent, og driftstilskuddet fra MiST-museenes vertskommuner måtte derfor beregnes på nytt.

For 2023 og 2024 ble det gjort beregninger for tildelinger fra regionale og lokale tilskuddsytere til MiST basert på statens budsjettforslag:

Tabell 3. Beregning for driftstilskudd til MiST 2023 og 2024

Aktør	2023	2024
KUD ⁶	Kr 143 425 000	Kr 153 810 000
TRFK ⁷	Kr 35 286 000	Kr 37 197 515
Trondheim	Kr 9 484 650	Kr 10 171 407
Røros	Kr 668 388	Kr 716 784
Orkland	Kr 671 618	Kr 720 248
Hitra	Kr 647 494	Kr 694 377
Indre Fosen	Kr 392 675	Kr 421 107
Rindal	Kr 192 780	Kr 206 739
Sum	Kr 190 168 605	Kr 203 938 178

Kilde: Trøndelag fylkeskommune

Investeringstilskudd

Seniorrådgiver forteller at fylkeskommunen får henvendelser om drifts-, prosjekt- og investeringstilskudd fra mange ulike hold. For investeringstilskudd har fylkeskommunen normalt innledende samtaler hvor det blir utviklet en søknad i dialog med saksbehandler.

For tilskudd fra KUDs budsjettavsetning *Tilskudd til nasjonale kulturbygg*, går søknadene i første omgang til staten v/ departementet, og videresendes til fylkeskommunen. Fylkesdirektøren utarbeider så en prioriteringsliste til politisk behandling i fylkeskommunens hovedutvalg for kultur. Politikernes vedtatte prioriteringer sendes deretter tilbake til departementet. Revisor ble vist eksempel på slik prioriteringsliste i Excel. I prioriteringslisten var ulike kriterier vurdert og vektet. Kriteriene for rangering er basert på behovsvurdering, modenhet (at prosjektet er tilstrekkelig utarbeidet) og regional/lokal forankring (om kommunen har bidratt økonomisk eller på annet vis). Fylkeskommunen gir poeng på disse forholdene, og poengene brukes for å rangere prioriteringen sammen med utfyllende vurderinger basert på særlige forhold ved de enkelte søknadene. Prioriteringene vedtas i hovedutvalg for kultur. Den metodiske tilnærmingen for prioritering av søknader ble lagt fram for hovedutvalg for kultur i møtet 27.09.2023, hvor prioritering av nasjonale kulturbygg ble behandlet i sak 45/23.

⁶ Kultur- og likestillingsdepartementet

⁷ Trøndelag fylkeskommune

Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller departementet har gitt uttrykk for at fylkeskommunen må være tydelige i sine prioriteringer. Nestleder er opptatt av at fylkeskommunen og kommunene bør opptre med en stemme opp mot staten, slik at de blir samstemte og at det kan være lettere å få tilskudd til de store prosjektene. Når Kultur- og likestillingsdepartementet skal behandle søknadene til nasjonale kulturbygg, er det en forutsetning at «Gjennomførings- og fullfinansieringsansvaret skal være dokumentert». I statens retningslinjer for tilskuddet står det at «hovedregelen vil være at den maksimale tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med de ovenfor nevnte målene for posten. Det er en fordel at øvrig finansiering er bekreftet i form av bindende tilsagn fra andre tilskuddsytere.»

Nestleder i hovedutvalg for kultur opplever at Trøndelag sjelden blir prioritert når det kommer til *Tilskudd til nasjonale kulturbygg*, bortsett fra oppgraderingen av Olavshallen⁸. Fylkeskommunen har fått lite tilskudd til investeringer i kulturbygg sammenlignet med landet ellers, forteller hun; ca. 30 millioner kroner de 10 siste årene. Mye av dette har gått til det nye museumsbygget hos Orkla Industrimuseum. Nestlederen mener det skyldes at fylkeskommunen ikke har vært tydelig nok i sine prioriteringer tidligere, og at det understreker viktigheten av at fylkeskommunen og kommunene bør snakke med en stemme for Trøndelag.

Seksjonsleder for seksjon kunst og kultur forteller at det ikke er noen bindende fordelingsnøkkel når det gjelder investeringstilskudd. Staten tildeler som hovedregel 1/3 til de deler som er i tråd med retningslinjene for ordningen, og er ikke opptatt av hvordan de resterende 2/3 er finansiert. Det er en fordel at resterende er finansiert når søknaden har kommet til staten. Ofte er det fylket og eierkommunene som finansierer de siste 2/3.

Beløpet staten går inn med, setter og binder de økonomiske rammene som fylkeskommunen forventes å bidra med. Dersom det er store summer, eksempel nytt bygg til 60 millioner kroner, blir det høye summer som fylkeskommunen skal bidra med. Nestleder i hovedutvalg for kultur opplever dette som en utfordring, og at fylkeskommunen har lite handlingsrom, da det er staten som legger føringene på hvor mye fylkeskommunen skal bidra med.

Et museum opplever dialogen med fylkeskommunen om investeringsprosjekt som meget godt. Fylkeskommunens administrasjon har bidratt med «svært verdifull kompetanse» i et prosjekt, og forteller at uten den fylkeskommunale støtten (både rådgivning og tilskudd) hadde det ikke vært mulig å realisere prosjektet. Det andre museet opplever at det er ryddig og løpende kontakt om prosjekter.

⁸ Olavshallen fikk 20 millioner i 2024 og til sammen 95 millioner kroner over statsbudsjettet 2024. Olavshallen eies av Trondheim kommune. (NRK, 2023)

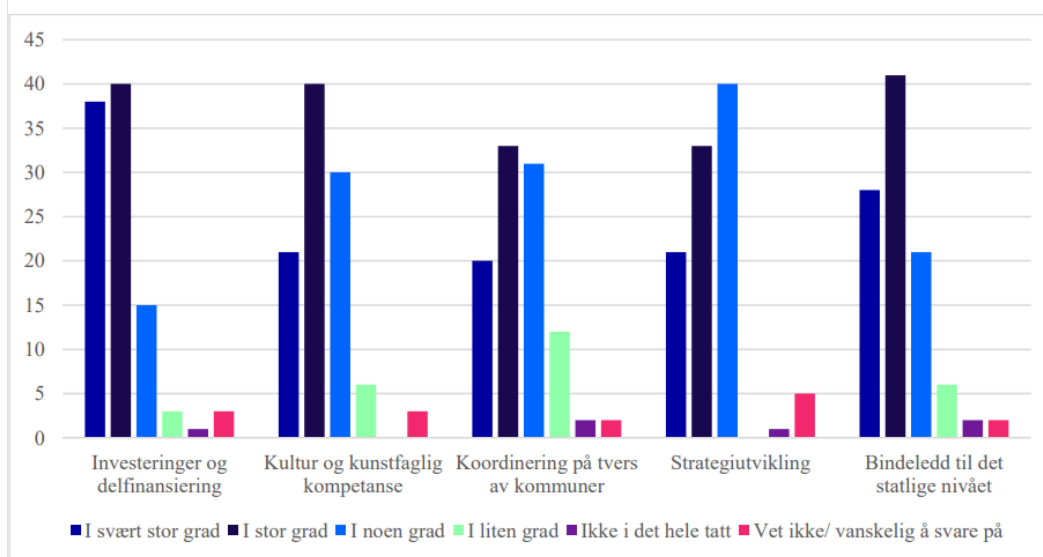
Rådgivning og dialog

Rådgivningen fylkeskommunen utøver, vil også kunne påvirkes av reduserte budsjetter. I fylket sitt utfordringsdokument 2024-2027 pekes det på at det vil være sentralt for fylkeskommunen å gi råd og god veiledning om støtteordninger og tilskuddsordninger. I kombinasjon med reduksjon i antall ansatte, framgår det av dokumentet at fylkeskommunen må prioritere oppgaver strengere, sikre at ressurser brukes til de viktigste oppgavene, og tenke nytt i oppgaveløsning.

Fylkeskommunen har som regel kontakt med kommunen det gjelder, når det gis tilskudd til bygg fra fylkeskommunens egen budsjettavsetning eller fra spillemidlene. Eksempelvis for skifermuseet på Oppdal har det vært omfattende dialog mellom kommunen og fylkeskommunen, samt med en forening knyttet til historien om skiferindustrien i Oppdal og Oppdalsmuseet. Fylkeskommunen har bistått foreningen med å utforme søknaden. Seniorrådgiver forteller at fylkeskommunen må være sikre på at det er overensstemmelse mellom tiltaket som det ytes tilskudd til, og hva de folkevalgte i den aktuelle kommunen har besluttet. Overensstemmelsen har i dette tilfellet blitt klargjort gjennom museet som tilhører kommunen. Kommunen kan også gi et støttebrev til tiltaket. Seniorrådgiver forteller at dette er en vanlig arbeidsform for fylkeskommunen, hvor både historielag og museer trenger støtte for ulike tiltak. Det er viktig at fylkeskommunen også har dialog med kommunene i slike saker.

I KS' rapport *Kulturfeltet i kommunesektoren* ble det vist til en spørreundersøkelse om hva kommunene hadde behov for å samarbeide mer med fylkeskommunene om:

Figur 25: Hvor ser du at din kommune har behov for å samarbeide med fylkeskommunene (i prosent)?

Figur 5. Kommunenes behov for samarbeid med fylkeskommunen (Oxford Research, 2021)

78 prosent av kommunene ønsket mer samarbeid om investeringer, mens nær 70 prosent ønsket å bruke fylkeskommunen mer som bindeledd mot staten.

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi spurt 21 kommuner om hvordan de opplever samhandlingen med fylkeskommunen. Det varierer om kommunene har dialog med fylkeskommunen om driftstilskudd til museer og andre investeringer. Flere av kommunene viser til at driftstilskuddet til museene er fastsatt gjennom selskapsavtalen, og styres av statens tilskudd. Et eventuelt handlingsrom innen driftstilskuddet vil være å gi mer, ikke mindre. En kommune forteller at deres kommunes utfordring er at den totale økonomiske rammen skal reduseres, samtidig som det er en forventning om at eksterne tilskudd skal økes. De kommunene som har hatt dialog med fylkeskommunen om investeringer eller rådgivning, er fornøyde. Revisor stilte også kommunene et åpent spørsmål om det var noe annet de ønsket å fortelle. En kommune opplever endringer etter fylkessammenslåingen. Før var det mer personlige relasjoner med enkeltansatte i fylkeskommunen, men samtidig oppleves det at bredden på fagkompetansen har økt etter sammenslåingen. En kommune ønsker at fylkeskommunen tar kontakt med hjemkommunen når noen søker fylkeskommunen om midler. Kommunen mener dette er viktig for å få en helhetlig og god vurdering fra fylkeskommunens side.

Et museum trekker fram at samhandlingen internt i fylkeskommunen, spesielt mellom kulturarv og kulturminner kan bli bedre, men opplever at fylkeskommunen selv er bevisste på dette. Det hadde vært verdifullt med en tydeligere og lettere tilgjengelig oversikt over hvilken kompetanse fylkeskommunen har knyttet til museenes bygningsmasse og hvordan museene kan nyttiggjøre seg av denne. I tillegg ønsker et museum at fylkeskommunen følger opp bygningsvernundersøkelsen med en søknadsordning, og «enda viktigere; at fylkeskommunen er aktiv pådriver for at den lovede statlige oppfølgingen av rapporten kommer på plass».

Konseptvalgutredning for nytt museum for kunst og form i Trondheim

I fylkeskommunens utfordringsdokument framgår det at fylkeskommunen i 2022 og 2023 sammen med Trondheim kommune og MiST har gjennomført en konseptvalgutredning for nytt museum for kunst og form i Trondheim. Her står det følgende:

«Konseptvalgutredningen ble behandlet av fylkestinget i sak 56/23, der fylkestinget vedtok å anbefale at utredningen ble kvalitetssikret i tråd med føringer gitt i statens rundskriv 108/19. Fylkestinget ba videre om at fylkesdirektøren gikk i samarbeid med Trondheim kommune og Museene i Sør-Trøndelag for videre prosjektorganisering og behov for utredningsmidler i videre faser. Kostnader til videre planlegging er estimert til 15 millioner kroner. Trondheim kommune har etter vedtaket i fylkestinget bedt om nye

utredninger før konseptvalgutredningen kvalitetssikres. Prosessen antas derfor å bli noe forsinket i forhold til hva som var forespeilet i saken til fylkestinget.»

Seniorrådgiver forteller at arbeidet med nytt museum for kunst og form fortsatt er under arbeid. Nå er det gjort en konseptvalgutredning, men Trondheim kommune har gjort vedtak som forsinker denne prosessen. De ønsker å utrede tidligere forkastede konsepter, noe som kan gjøre det nødvendig med helt ny utredning og politisk behandling.

Det er flere arbeidsgrupper og samarbeidsgrupper i dette prosjektet. Det er en styringsgruppe og en arbeidsgruppe med representanter fra MiST, fylkeskommunen og Trondheim kommune. Videre er det gjennomført møter med Riksantikvaren, regionale kulturminnemyndigheter og Byantikvaren, hvor også representanter fra stiftelsene (som eier samlingene) og museenes venneforeninger har deltatt. I saksframlegg til hovedutvalg for kultur sak 32/23 står det at KUD forventer at regionen står samlet i prioriteringen av ressurser til nytt museum, for å sikre statlig medfinansiering.

Kostnader til et nytt museum er stipulert til 2,1 milliard kroner eks. moms. I museumsutredningen fra 2021 vises det til behandling av Stortingsmelding St.meld. 23 - Musea i Samfunnet - Tillit, ting og tid, hvor en enstemmig Familie- og kulturkomite uttrykte følgende:

«Komiteen mener det er viktig at ressursbruken innenfor museumssektoren kanaliseres på en måte som gir institusjonene utenfor Oslo en større andel av bevilgningene framover.»

I utredningen forventes det på grunnlag av dette at Kultur- og likestillingsdepartementet tar hovedansvaret for finansieringen av et nytt museum i Trondheim, spesielt siden Kunstindustrimuseet fram til konsolideringen i 2012 var statens ansvar. Videre står det at: «Det må samtidig forventes at Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune bidrar.»

Turneteatret i Trøndelag og Teaterhuset i Verdal

Turneteatret er et heleid fylkeskommunalt aksjeselskap som har langtidsleie på Teaterhuset fram til 2047. Verdal kommune eier Teaterhuset. Det ble bevilget midler fra spillemiddelordningen til kulturbygg som fylkeskommunen forvalter til bygging av Teaterhuset. Leien er forankret i en avtale mellom Trøndelag fylkeskommune og Verdal kommune. Dersom Turneteatret har behov for innvendige oppgraderinger for sin teaterproduksjon, ligger det til Turneteatret å finansiere det. Utvendig vedlikehold er kommunens ansvar, forteller kultursjef i Verdal kommune.

I kapittel 2.3.2 har vi presentert ønsket fra Verdal kommune om et samarbeid med Trøndelag fylkeskommune om utvikling av aulaen ved Verdal VGS som fast spillested for Riksteateret. Siden dette ikke gikk, har Verdal kommune i stedet tatt i bruk Teaterhuset som spillested for Riksteateret. Telemarksforsknings rapport fra 2022 om kultur i norske kommuner, viser at flere av informantene (kulturledere og lignende i et utvalg norske kommuner) trekker fram om de har gode nok lokaler til å ta imot Riksteatret eller ikke. Kultursjefen i en mellomstor kommune på Sørlandet, som ikke har et moderne kulturhus, fortalte at de tidligere fikk besøk av Riksteatret. Så stilte teatret høyere krav til fasiliteter, og kommunen får ikke lengre besøk. Flere kommuner som ikke får besøk av Riksteateret, forteller at mangler i egne bygg påvirker innbyggernes mulighet til å oppleve profesjonell kultur. (Miland, 2022)

Kultursjefen i Verdal kommune opplever at fylkeskommunen har blitt mer distansert etter fylkessammenslåingen. Nord-Trøndelag fylkeskommune ble opplevd som mer dialogbasert og som en sparringspartner. Kultursjefen opplever liten grad av dialog mellom kulturavdelingen og eiendomsavdelingen i den nye, sammenslåtte fylkeskommunen.

Nestleder i hovedutvalg for kultur forteller at Turneteateret har jobbet opp mot staten knyttet til rammen på tilskudd etter at Trøndelag ble ett fylke. Tidligere hadde Turneteateret Nord-Trøndelag fylke som sitt område, men i forbindelse med fylkessammenslåingen ble nedslagsfeltet større og behov for mer tilskudd. Fylkeskommunen har justert opp sitt tilskudd. Staten justerte ikke tilskuddet sitt i samme takt, og det har vært jobbet sammen med styret i Turneteateret og politisk for at staten skal komme opp på tilsvarende nivå på tilskudd. Staten har nå oppjustert sitt tilskudd tilsvarende fylkeskommunens.

2.4 Vurdering

Revisor vurderer at fylkeskommunen har satt overordnede mål og strategier for hvordan kulturbyggene skal fungere, men revisor har ikke sett operasjonaliserte tiltak for hvordan dette skal utføres i praksis.

Som presentert i kapittel 2.3.2, er det ulike forventninger til standard i byggene som brukes av flere. Dette viser seg i bruken av aulaen ved Verdal VGS, hvor Verdal kommune har et ønske om at aulaen skal oppgraderes for å kunne fortsette å brukes som kulturarena i kommunen. Fylkeskommunen uttaler at de har fulgt bestillingen fra fylkestinget om at ombyggingen ved Verdal VGS omhandlet opplæringsformål, og ikke har økt standarden på scene og bakrom da dette ikke var en del av bestillingen. Tydeligere klare mål og strategier for flerbruk av

fylkeskommunale bygg ville kunne bidratt til en forventningsavklaring på områder som dette. Revisor anser kriteriet som delvis oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen ikke eier rene kulturbygg, men eier bygg med flere formål. Fylkeskommunen har periodisk tilstandskontroll over bygningsmassen, og ingen egen ordning for kulturbygg. For bygg med flere formål bør forventninger og ansvar være tydelig avklart.

Fylkeskommunen eier ingen rene kulturbygg, og det er derfor vanskelig å ha en oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg. Samtidig eier fylkeskommunen bygg med flere formål, hvor et av formålene er kultur. Verdal VGS og Frøya kultur- og kompetansesenter er eksempler på slike bygg. Revisor har ikke undersøkt nærmere hvordan fylkeskommune holder oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet i disse byggene ut over det som kommer fram i rapporten.

For slike bygg med flere formål vurderer revisor at det bør være tydelig avklart hvilken standard slike bygg bør ha. Dette kan gjøres gjennom en forventning- og ansvarsavklaring mellom fylkeskommunen som byggeier og de som bruker byggene. En slik avklaring kan bidra for eksempel til at ansvaret for kulturell infrastruktur blir tydelig. Revisor vurderer at slik avklaring er mer på plass for Frøya kultur- og kompetansesenter enn for Verdal VGS. Revisor vurderer derfor at styringslinjer, forventning- og ansvarsavklaring vil være nødvendig for å sikre godt samarbeid om bygg med flere formål. Dette vil også kunne bidra til at fylkeskommunen oppleves som en helhetlig aktør med felles mål på tvers av egne avdelinger. Revisor vurderer kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen har oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg som de eier via sine selskaper.

Dataene viser at fylkeskommunen eier selskaper som står eier av kulturbygg. Når aktivitet og eiendeler er underlagt egne juridiske enheter, må enhetene (selskapene) følge styringslinjen for å sikre midler til vedlikehold og investeringer. Fylkeskommunen yter driftstilskudd til selskapene som sikrer den daglige driften og ordinært vedlikehold. Investeringer eller større utbedringer kan søkes inn til fylkeskommunen, og søknader behandles etter gitte retningslinjer. Det er dermed selskapenes ansvar å løfte behov for større driftstilskudd for å finansiere eksempelvis økt vedlikeholdsbehov. Det er også selskapene som søker om prosjektmidler til

investeringer. I eksempelvis museene er relativt få av byggene eid av driftsselskapet (f.eks. MiST), men eies av stiftelser. Det er driftsselskapet som har ansvaret for å forvalte byggene. Økte vedlikeholdsbehov i museene vil derfor komme til fylkeskommunen enten som ønske om økt driftstilskudd, eller søknad om investering dersom det er behov for det. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen etterstreber god samhandling med relevante aktører når regionale arenaer av nasjonal interesse skal realiseres. Samhandlingen skjer gjennom uformell dialog mellom aktørene, og formaliseres gjennom blant annet prioritering av søknader. Den direkte kontakten med berørte kommuner kan bli bedre.

Driftstilskuddene til selskapene har en tredelt finansiering mellom stat, fylke og kommuner. Tidligere var det en konkret nøkkelfordeling, hvor statens tilskudd påvirket størrelsen på det regionale tilskuddet. Slik er det ikke lengre, selv om det forventes at regionale og/eller lokale aktører også bidrar. For 2024 har ikke fylkeskommunen klart å oppfylle forventningen.

Statistikk viser at kommunene ønsker mer samarbeid med fylkeskommunen om investeringer. I våre spørsmål til kommunene har en kommune svart at de ønsker tettere kontakt med fylkeskommunen når aktører i deres kommune søker om midler til fylkeskommunen.

Statens tilskuddsandel i kulturbygg skal i hovedregelen ikke overstige 1/3 av prosjektkostnadene som tilfredsstillende kriteriene til ordningen Nasjonale kulturbygg. Dersom staten går inn med midler i et gitt prosjekt, forventes det at lokal og regional finansiering dekker det resterende for at prosjektet skal realiseres. Dersom de resterende 2/3 ikke oppfylles, vil investeringen neppe skje. Dette gir igjen et press på politikere for å realisere prosjekter i regionen. Fra 2023 prioriterer fylkeskommunen søknadene fra fylkets kulturinstitusjoner til statsbudsjettet (presenteres i kapittel 3), noe som bidrar til ytterligere mulighet for fylkeskommunen til å gi innspill til statens behandlinger. Revisor anser kriteriet som delvis oppfylt.

Fylkeskommunen har et tydelig skille mellom rollene som eier av selskaper med kulturbygg, og som tilskuddsyter.

Selskapene som eier kulturbygg, må selv løfte sine behov til eier eller søke på fylkeskommunale midler. Dette skjer på lik linje med søkere som ikke er fylkeskommunalt eid. Revisor ser at de fylkeskommunale selskapene og fylkeskommunen følger formelle

styringslinjer når det gjelder drift- og investeringsbehov i kulturbygg som fylkeskommunens selskaper eier. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

2.5 Konklusjon

Revisor konkluderer med at virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg er organisert på en måte som til en viss grad legger til rette for effektiv, bærekraftig og god eierstyring.

Fylkeskommunen har en tydelig oppgavefordeling både for bygg de selv eier, eierstyring av selskaper og hvordan tilskudd til kulturbygg finansieres. Det er et skille mellom de ulike ansvarsene, og revisor har ikke gjort funn som tilsier at disse skillene blir overskredet. Dette gjør at forvaltningen er effektiv innenfor de rammene som er gitt.

Det er et tydelig skille mellom eiendomsavdelingens oppgaver innen drift og vedlikehold av formålsbygg, og kulturavdelingens tette kobling til fylkeskommunens kulturstrategi, som kan bidra til at eksterne aktører opplever at fylkeskommunens tjenester opptre separat. Det kan være hensiktsmessig for fylkeskommunen å konkretisere oppfølging av kulturstrategien, slik at målsettinger og ansvar for å oppfylle disse blir tydeligere. Dette kan også bidra til å øke samhandling på tvers i den fylkeskommunale administrasjonen.

Vedlikeholdsbehovet i selskapene dekkes ikke opp av driftstilskuddet, og bærekraften i forvaltningen kan derfor ha et forbedringspotensial. Over tid vil dette medføre ekstra press på behovet for investeringer i museene. Dette vil gi motstrid i føringene for investeringstilskudd i kultursektoren, da retningslinjene sier at det ikke skal gis investeringstilskudd til bygninger grunnet manglende vedlikehold. Hva som vil være mest bærekraftig for fylkeskommunen på sikt bør vurderes.

Over tid har det blitt mindre tydelig hvordan kulturbygg og kulturinvesteringer skal finansieres. Det er få konkrete føringer, og mye skal skje i samhandling mellom de ulike aktørene. Det kan tenkes at dersom fylkeskommunen ikke prioriterer å gå inn med midler, vil heller ikke staten prioritere dette. Den tidligere fordelingsnøkkelen som over tid likevel har blitt fulgt, vil kanskje bli utfordret de kommende årene grunnet en utfordrende fylkeskommunal og kommunal økonomi over hele landet. Samtidig vil sannsynligvis ikke vedlikeholds- og investeringsbehovet innen kultur bli noe mindre. Endret finansiering fra offentlig sektor vil kunne legge økt press på institusjonene til å hente midler fra private aktører. Da vil offentlig sektor ikke ha samme påvirkningskraft til å differensiere kulturtilbudet, eller sikre kulturtilbud i hele regionen.

2.6 Anbefalinger

Revisor anbefaler kommunedirektøren å:

- Operasjonalisere tiltak i kulturstrategien
- Ha tilstrekkelig dialog med involverte aktører

3 FORVALTNING AV MIDLER

I dette kapittelet ser vi på fylkeskommunens forvaltning av midler og tilskudd.

3.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling om forvaltning av midler:

- Er fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål i tråd med egne og nasjonale målsettinger?

3.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Fylkeskommunen skal sørge for at informasjon om økonomiske støtteordninger og andre virkemidler og tiltak er lett tilgjengelige for personer, organisasjoner og institusjoner.
- Fylkeskommunen skal gjennom tilskuddene bidra til egnede lokaler, bygninger og utearenaer for ulik kulturell virksomhet, eksempelvis kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur.
- Fylkeskommunens tilskuddsmidler skal brukes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning.
- Bygg som mottar spillemidler, må ha planer for funksjonalitet. Disse skal kvalitetssikres av fylkeskommunen.
- Fylkeskommunen bør, gjennom spillemidlene, stimulere til flerbruk og geografisk dekning gjennom å tilpasse eksisterende og nye bygg til ulike bruksområder og aktører.
- Fylkeskommunen skal ha behovsanalyser med fokus på økonomisk og miljømessig bærekraft i forkant av lokalisering, planlegging og bygging av arenaer som mottar spillemidler.

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

3.3 Funn

3.3.1 Informasjon om støtteordninger, virkemidler og tiltak

Kulturlova § 4 legger til grunn at fylkeskommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt.

Rapporten Organisering, prioritering og planlegging i kommunal kultursektor fra 2022 har undersøkt det økonomiske aspektet ved kommunenes økonomi innen kultur. I 2022 finansierte prosjektmidler 59 prosent av det offentlige kulturtilbudet. Videre opplyser 87 prosent av kommunene å ha fått prosjektmidler fra fylkeskommunen. (Miland & Kleppe, n.d.)

På fylkeskommunens hjemmeside ligger det informasjon om tilskudd, priser og stipend på kulturområdet. Her ligger det informasjon om tilskudd både til infrastruktur, aktiviteter og utviklingsprosjekt. De tilskuddene som er relevante for kulturbygg er;

- **Spillemidler til kulturbygg** (*Tilskudd skal bidra til egnede lokaler og bygninger som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Det kan søkes tilskudd til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygg og spesialbygg.*). I denne ordningen sendes søknaden til kommunen der tiltaket skal finne sted, og kommunen videresender til fylkeskommunen for endelig behandling. Dersom det er flere søknader i en kommune, må prioritering av søknadene vedtas politisk.
- **Tilskudd til investering i kultursektoren** (*Tilskudd kan benyttes til nye anlegg/bygg eller rehabilitering/utvikling av eksisterende anlegg/bygg. Midlene kan ikke brukes til drift og vedlikehold. Søkere om tilskudd kan være kommuner, organisasjoner, institusjoner, stiftelser, lag og foreninger. Utbyggingsprosjekter som ikke kan finansieres ved bruk av spillemidler prioriteres.*)

På fylkeskommunens hjemmeside ligger retningslinjer for tildeling av spillemidler. Her vises det både til kulturdepartementets retningslinjer og til fylkeskommunens egne retningslinjer, som kommer i tillegg til departementets retningslinjer.

For fylkeskommunens egne midler, tilskudd til investering i kultursektoren, er det også fastsatt retningslinjer. Også disse finnes på fylkeskommunens hjemmeside. For de ulike tilskuddene framgår det hvem i fylkeskommunen som kan kontaktes for spørsmål. Retningslinjene stiller krav til eksempelvis finansieringsplan, realistisk driftsmodell og at prosjektet kun unntaksvis også kan få spillemidler i tillegg til fylkeskommunens egne midler. Manglende vedlikehold og dermed behov for investeringer, er ikke tilskuddsberettiget.

3.3.2 Tilskudd til egnede lokaler, bygninger eller utearenaer

Spillemidler

Trøndelag fylkeskommune forvalter spillemidler som kan brukes til kulturbygg. Dette inngår i den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturbygg fra Kultur- og likestillingsdepartementet. I retningslinjene for denne ordningen står det at tilskuddet skal bidra

til egnede lokaler og bygninger som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Det kan søkes tilskudd til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygg og spesialbygg, men ikke til vedlikehold eller drift. Kommuner kan også søke støtte til etablering/bygging av livssynsnøytrale seremonirom. Både Kultur- og likestillingsdepartementet og Trøndelag fylkeskommune har retningslinjer for spillemidlene.

Av overskuddet fra statlige spill i Norsk Tipping, spillemidlene, fordeles 18 prosent til kulturformål, 64 prosent til idrett og 18 prosent til humanitære organisasjoner (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023). Spillemidlene fordeles deretter til fylkeskommunene etter tre kriterier (som presentert i hovedutvalg for kulturs sak 53/21):

- Likt grunnbeløp til alle fylkeskommuner (35 prosent av totalbeløpet)
- Folketall (60 prosent)
- Areal (5 prosent)

Det er kommunene som må fremme søknader om spillemidler. Søknadene skal behandles i henhold til statens og fylkeskommunens retningslinjer. Statens retningslinjer fastsetter at tilskudd maksimalt kan utgjøre 1/3 av godkjente prosjektkostnader.

I hovedutvalgets sak 87/18 ble det vedtatt å legge inn tilskuddssatser for ulike typer hus/anlegg. Satsene er siden da fulgt ved fordeling av spillemidler. Ifølge saksframlegg 53/21 skal dette bidra til forutsigbarhet for de som planlegger prosjekt og for kommunene.

Tilskuddssatsene er som følger:

Satser for tilskudd

Type hus/arena	Tilskuddssats
1. Ombygging/modernisering av bygg til nye funksjoner 2. Ombygging for å oppfylle krav til universell utforming	Inntil 1 mill. kroner
Lokale/kommunale kulturbygg	Inntil 5 mill. kroner
Bygg med regionale funksjoner	Inntil 10 mill. kroner
Spesiallokaler (teater, galleri, museumsbygg, bibliotek, livssynsnøytralt seremonirom o.a.)	Gis særskilt vurdering i hvert enkelt tilfelle

Minimum godkjent kostnad for å søke spillemidler er kroner 1 000 000.

Figur 6. Tilskuddssatser for ulike typer hus/anlegg som mottar spillemidler

Kilde: Hovedutvalg kultur sak 87/18

Under presenteres Trøndelag fylkeskommune sin fordeling av spillemidlene i årene 2021-2023.

Tabell 4. Vedtatt spillemiddelfordeling 2020-2023

År	Kommune	Formål	Sum i kr
2023	Indre Fosen	Nytt regionalt kulturhus (kulturhusdel i tilknytning til eksisterende idrettshall og svømmehall).	2 300 000
2023	Selbu	Kultursal med støtterom i ny ungdomsskole. Salen kan benyttes som livssynsnøytralt seremonirom.	1 500 000
2023	Steinkjer	Nytt kulturhus samt totalrenovering av eksisterende samfunnshus.	4 000 000
2022	Verdal	Teaterhuset i Verdal	2 600 000
2022	Selbu	Kultursal med støtterom i ny ungdomsskole. Salen kan benyttes som livssynsnøytralt seremonirom.	1 500 000
2022	Røros	Verket – ombygging av gymbygget	967 000
2021	Verdal	Teaterhuset i Verdal	2 500 000
2021	Oppdal	Kulturhus	1 000 000
2021	Selbu	Kultursal med støtterom i ny ungdomsskole. Salen kan benyttes som livssynsnøytralt seremonirom.	2 000 000
2020	Skaun	Kultursal/bibliotek	967 000
2020	Verdal	Teaterhuset i Verdal	4 000 000

Kilde: Saksframlegg hovedutvalgssak 43/23, 42/22, 53/21, 48/20

I tabellen under finnes oversikt over de totalt omsøkte midlene per år.

Tabell 5. Omsøkte summer spillemidler 2020-2023 i kr

År	KUDs avsetning	Vedtatt sum	Total søknadssum
2023	7 804 814	7 800 000	14 500 000
2022	5 097 713	5 067 000	19 567 000
2021	5 597 436	5 500 000	26 146 000
2020	4 982 049	4 933 000	32 113 000

Kilde: Saksframlegg hovedutvalgssak 43/23, 42/22, 53/21, 48/20

Fylkeskommunens tilskudd til investering i kultursektoren

Fylkeskommunen har en egen ordning med midler til investering i kultursektoren. Potten er på minst 2 millioner kroner i året. I årsrapporten for 2022 står det at

«Formålet med kulturtilskudd er å bidra til å realisere Balansekunst, kulturstrategien for Trøndelag, og Trøndelagsplanens mål for kunst- og kulturfeltet. Tilskuddene skal bidra til at kunst og kulturtilbud av høy kvalitet blir tilgjengelig for Trøndelags innbyggere og stimulere til vekst og utvikling innen det profesjonelle og frivillige kunst- og kulturfeltet.»

Under presenteres søknader og tilskudd gitt av fylkeskommunen i perioden 2020-2023.

I **2023** fikk fylkeskommunen inn søknader på til sammen 65 millioner kr, og hadde i utgangspunktet 2 millioner å dele ut. Fylkesdirektøren foreslo å øke budsjettavsetningen til 2,5 millioner kroner, både grunnet behovet hos søkerne og underforbruk på kulturfeltet. Tabellen under viser søknadene og hva søkerne mottok.

Tabell 6. Tilskudd til investering i kultursektoren 2023

Søker	Prosjektnavn	Søknadssum	Vedtak 2023	% av søkt sum
Trøndelag Teater	Tilbygg med prøve- og malersal	45 300 000	0	0%
Studentersamfundet i Trondhjem	Utvidelse av Studentersamfundet i Trondhjem	15 000 000	0	0%
Rosendal Internasjonale Teater	Kjøp av Innherredsveien 73 AS	1 110 000	800 000	72%
Lademoen kunstnerverksteder	Ombygging av Gym-salen ved Mellomveien 3bc til et visningsrom for kunst	1 100 000	420 000	38%
Museene Arven	Formidlingsarena Stiklestad – forprosjekt	1 000 000	300 000	30%
Martin Aunes stiftelse	Studio, akustikk og interiør - ferdigstilling	570 000	340 000	60%
Grendalaget Viljen	Rehabilitering av storsal og tilbygg på kulturhuset Sørsida grendehus	450 000	220 000	49%
Hysnes velferdsbygg	Rehabilitering av fasade	430 000	215 000	50%
Historisk skiferanlegg	Ferdigstille formidlingsbygg	235 000	115 000	49%
Trøndelag senter for samtidskunst	Oppgradering og ny inngang - forprosjekt	90 000	90 000	100%
Tilskudd til investering i kultursektoren 2023 totalt		65 285 000	2 500 000	4 %

Kilde: Saksframlegg hovedutvalgssak 44/23

I saksframlegget drøftes omfanget av søknadene:

«Antallet søknader og beløpene som det søkes om, forteller om en ubalanse mellom kulturaktørene i Trøndelag sine behov og ambisjoner og fylkeskommunens mulighet til å komme dem i møte. De større institusjonenes søknader om investeringstilskudd har historisk blitt gjenstand for særskilt behandling som har gitt dem plass i fylkeskommunens budsjett som tillegg i fylkeskommunens vanlige avsetning til tilskudd til investering i kultursektoren. To av årets søknader er så omfattende at

fylkeskommunen ikke har handlingsrom til å yte tilskudd som vil være relevant. Videre er fylkeskommunen forpliktet av tidligere vedtak om tilskudd der utbetalingen strekker seg over flere år (Rosendal internasjonale teater). For å opprettholde, og så langt som mulig styrke fylkeskommunens relevans for utviklingen av kultur i fylket mener fylkesdirektøren at TRFK vil være tjent med å omdisponere 500 000 kr. av inneværende års underforbruk til tilskudd til investering i kultursektoren.»

De to søknadene som er for omfattende, er søknadene fra Trøndelag Teater og Studentersamfundet. Det framgår at begge søknadene er i overensstemmelse med fylkeskommunens kulturstrategi, men at det er ikke handlingsrom til å yte tilskudd som er relevant i prosjekter av den størrelsen.

Tabellen under viser den totale omsøkte summer til investeringer i kultursektoren i perioden 2020-2023. Tabellen viser også prosenten av den omsøkte summen som ble utdelt.

Tabell 7. Omsøkte summer investering i kultursektoren 2020-2023 i kr

År	Budsjett	Vedtatt sum	Total søknadssum	% av fordelt sum
2023	2 000 000 + 500 000	2 500 000	65 285 000	3,83 %
2022	7 000 000	7 000 000	8 115 041	86,2 %
2021	22 000 000	22 000 000	28 727 000	76,58 %
2020	8 000 000	8 000 000 ⁹	14 665 000	54,55 %

Kilde: Saksframlegg hovedutvalgssak 43/23, 42/22, 53/21, 48/20

I 2021 fikk fylkeskommunen inn søknader på til sammen 28 millioner kroner. I saksframlegget står det at etter flere justeringer beløper fylkeskommunens avsetninger seg til totalt 27 millioner kroner. Summen kommer fra:

- Fylkesrådmannens forslag i fylkestingssak 130/20 (2 millioner kr)
- Vedtak i fylkestingssak 130/20 (5 millioner kr)
- Øremerket investeringstilskudd til Orkla Industrimuseum i fylkestingssak 130/20 (5 millioner kr)
- Budsjettjustering etter driftsrapport FT-sak 48/21 (15 millioner kr)

⁹ Tilskudd til Orkla Industrimuseum (MiST) ble vedtatt som en separat avsetning i årets budsjett, pålydende 9 millioner kr.

«Med dette er fylkeskommunens avsetning til tilskudd til investering i kultursektoren en del høyere enn den har vært i de senere år. Dette gir mulighet til å ta igjen noe av det totale etterslepet i investeringer som preger kulturlivet.»

Her vises det også til vedtaket i fylkestingets sak 130/20 (Økonomiplan for 2021-2024 med budsjett 2021) hvor det står:

«Siden 2013 har de nasjonale spillemidlene til kulturbygg blitt redusert med nærmere 70 %. Dette gir store utfordringer innenfor både opprustningen og byggingen av kulturbygg i hele sektoren. Budsjettposten regionale kulturbygg økes derfor med 5 millioner kroner i 2021 og med 5 millioner kroner i 2022.»

Kulturdepartementets del av statsbudsjettet i kapittel 322 post 70

Fylkeskommunen prioriterer søknadene fra fylkets kulturinstitusjoner til Kulturdepartementets del av statsbudsjettet i kapittel 322 post 70 overfor departementet, *Nasjonale kulturbygg*. Seniorrådgiver forteller at 2023 var det første året fylkeskommunen gjorde denne prioriteringen. Fylkeskommunens prioritering av søknadene har kommet som følge av et ønske fra KUD om bredere grunnlag og forankring for sin saksbehandling av søknadene (omtalt i saksframlegget for hovedutvalg kulturs sak 46/23). Midler til nasjonale kulturbygg er investeringsmidler til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon på kulturfeltet.

For budsjettåret 2025 mottok fylkeskommunen seks søknader. I hovedutvalg for kultur sitt møte 07.02.2024, sak 8/24, foretok hovedutvalget disse prioriteringene for nasjonale kulturbygg i 2025.

Tabell 8. Søknader for tildeling over statsbudsjettet 2025

Søker	Prosjekt	Søknadssum	Total kostnad	Prioritert
Museene Arven AS	Stiklestad for nye tusen år - forprosjekt	2 000 000	7 500 000	Ja
MiST AS	Nytt museum for kunst og form i Trondheim	-	-	Nei
MiST AS	Rørosmuseet	63 333 333	190 000 000	Ja
MiST AS	Solheim (flytting av eksisterende bygg m. uthus)	2 750 000	4 115 000	Nei
Steinkjer kulturbygg AS	Prosjekt Jakob	48 000 000	538 000 000	Ja, alternativt forslag
Trøndelag Teater AS	Tilbygg – prøve- og malersal	62 937 000	189 588 000	Nei

Kilde: Hovedutvalg for kulturs sak 8/24

I saksframlegget til politikerne har søknadene blitt vurdert opp imot formålet med tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Alle oppfylte dette. Deretter ble prosjektene vurdert opp mot behov, modenhet og regional/lokal forankring. Det er også vurdert underliggende forhold som eksempelvis dokumentert behov, riktig dimensjonering av prosjekt og lignende. Det ble også gjort en overordnet helhetsvurdering.

To søknader ble prioritert av fylkesdirektøren i saksframlegget. I det endelige vedtaket ble også Steinkjer kulturbygg sin søknad prioritert, som følge av alternativt forslag fra et medlem i utvalget.

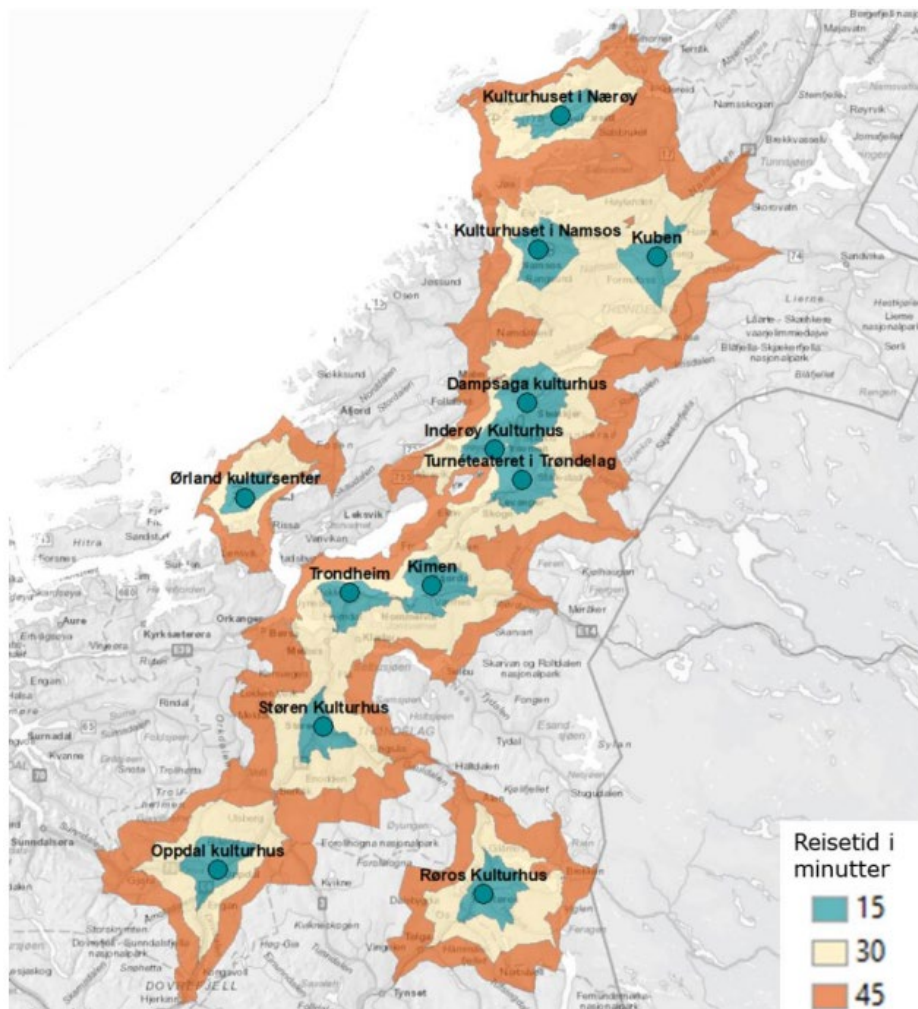
3.3.3 Geografisk nedslagsfelt

I vedlegg til Balansekunst, er kulturelle arenaer omtalt:

«Kulturarenaene utgjør en viktig del av infrastrukturen for kulturlivet. De er selve skjelettet som kulturlivet henges på og bygges rundt. I Trøndelag finner vi både de store kulturinstitusjonene av nasjonal karakter, de regionale kulturhusene men også de lokale samfunnshusene, skolene, idrettshallene, bibliotekene og kinoene. Den lokale kulturaktiviteten kan bli hemmet av mangelen på hensiktsmessige lokaler. (...) Kulturhusene er viktige kulturarenaer, men de dekker kun deler av det faktiske behovet. Det er viktig at vi klarer å se kulturhus og andre kulturarenaene i en helhetlig sammenheng. For å klare dette trenger vi kunnskap om behovene lokalt. Hvilke

arenaer finnes og hvilke arenaer brukes av kulturlivet i dag. Offentlig debatt fokuserer ofte på store nasjonale signalbygg og store regionale kulturhus. Disse kulturhusene er viktige bygg i den nasjonale kulturpolitikken. Det er likevel slik at denne type bygg bare treffer deler av kulturlivets grunnleggende behov for kulturarenaer.»

I Balansekunst er også reisetid mellom de regionale kulturhusene vurdert. I figuren under ser vi hvor lang tid man bruker på å reise til de ulike kulturhusene.

Kilde: Balansekunst

Figur 7. Reisetid til regionale kulturhus

Videre presenteres det at 90 prosent av Trøndelags befolkning har mindre enn 45 minutter til sitt nærmeste regionale kulturhus. «Hensiktsmessige lokaler som ikke koster for mye å bruke, har trolig den største betydningen for en fortsatt utvikling av et godt lokalt kulturliv for alle. Det trengs økt kunnskap om og samordning av aktivitetsnivå, tilgang på egnede lokaler og om behovet for slike lokaler».

I vedlegget til Balansekunst er det listet opp hvilke arenaer man har i Trøndelag, eksempelvis kulturinstitusjoner med profesjonelle aktører (Trøndelag Teater, Trøndelag Symfoniorkester, Norsk Revy faglig senter og lignende). Lokale formidlingsarenaer er satt opp som et punkt, men at det er vanskelig å få en oversikt over disse grunnet manglende registrerte data.

Som presentert i kapittel 2, har også eksempelvis Skolebruksplan 2 ambisjoner om flerbruk.

Seniorrådgiver forteller at geografisk nedslagsfelt om tilskudd til investering i kultursektoren (fylkeskommunens egne midler) ikke er særskilt nedfelt i formelle retningslinjer/vurderingskriterier for ordningen. Han forteller at likebehandling og det at forvaltningen har hele fylket som sitt ansvars- og arbeidsområde, er et gjennomgående tema både i formelle møter og blant ansatte. Seniorrådgiver mener derfor at geografisk nedslagsfelt er en del av bakgrunnen for vurderinger i tilskuddssaker. Et eksempel på hvor geografisk nedslagsfelt har blitt vurdert, er Grendalaget Viljens søknad om støtte til rehabilitering av Sørsida grendahus. Det står i saksframlegget (Hovedutvalg for kulturs sak 83/19) at nærmeste regionale kulturhus er en halvtime unna med bil, og for innbyggere lengre vest vil turen ta ca. en time. I saksframlegget er det gjort følgende vurdering knyttet til geografi:

«Avstandene mellom kultur- og forsamlingshusene i Vikna er lange og de andre lokalene i området kan ikke uten videre tjene som alternativ til Sørsida grendahus, som dekker behovene til det lokale kultur- og foreningslivet. Grendahuset utgjør en infrastruktur for formål nedfelt i den vedtatte kulturstrategien for Trøndelag. Det vil bl.a. si å styrke møteplasser i lokalsamfunnet og legge til rette for «kultur for god livskvalitet» presisert med «lavterskeltilbud, fellesskapsløsninger og tilgangslighet må etterstrebes».

Fylkesrådmannen innstilte på 100 000 kr til Sørsida grendahus, og det ble vedtatt av hovedutvalg for kultur.

3.3.4 Behovsanalyser og planer

I den nasjonale forventningen til regional og kommunal planlegging 2019-2023, står følgende:

«Fylkeskommunene og kommunene ivaretar kunst og kultur som en del av kommunal og regional planlegging, og legger til rette for et fritt og uavhengig kulturliv.»

Den nasjonale forventningen er lagt fram for å gi forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme bærekraftig utvikling i hele landet (jf. plan- og bygningsloven § 6-1). (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016) Trøndelag fylkeskommune har utarbeidet en regional plan for kulturmiljø (2022-2030), som gir føringer for kulturminner,

kulturmiljø og kulturlandskap. (Trøndelag fylkeskommune, 2021) Kulturell infrastruktur for å formidle kulturmiljø blir en del av dette.

Vi har sett på **tilskudd til investering i kultursektoren i 2023**, altså sakene som er gjengitt i tabell 6. Det er ingen vedlegg til saken, men et saksframlegg hvor alle prosjektene presenteres. Det er gitt en overordnet presentasjon av behovet (eksempelvis dårlige arbeidsforhold, for lite areal, etablering av lavterskel musikkstudio, lydutstyr og så videre). For Museene Arvens forprosjekt er det nettopp endelig utforming og mål, kartlegging av behov og krav, identifisere risiko og en nøyaktig kostnadsestimering som er planlagt i prosjektet det søkes midler om. Ingen av prosjektene under avslås med grunnlag i manglende behovsanalyser eller planer. Det framgår av teksten i de tilfeller hvor søknaden samsvarer med fylkeskommunens kulturstrategi, og hvilken geografi søknaden omfatter. Eksempelvis at Museene Arvens søknad er viktig for nasjonaljubileet 2030, og Studio Martin (Martin Aunes Stiftelse) har sterk lokal og faglig nasjonal og internasjonal forankring.

I **spillemiddelsøknadene for 2023** går det fram at fylkesdirektøren legger vekt på følgende punkter i forslag til prioritering:

- Spillemidlene bør fordeles til ulike typer kulturbygg, både regionale og lokale bygg, samt organisasjonseide bygg som fyller kriteriene i retningslinjene
- Støtte prosjekt som ombygging/påbygging av eksisterende bygg til nye funksjoner for å gi enda flere muligheter for bruk til kulturaktiviteter
- God geografisk fordeling av midler til disposisjon
- Søknader hvor hovedvekten av prosjektet er generelt vedlikehold, utvendig eller innvendig, prioriteres ikke.

Seniorrådgiver forteller at behovsanalysene normalt inngår i vurderingene og analysene i selve søknaden, og trenger ikke å være et eget dokument. I enkelte tilfeller, der miljømessig, teknisk eller økonomisk målbare størrelser, eventuelt antikvariske vurderinger, er en faktor i saken, vil rapporter eller attester fra eksterne inngå som egne dokumenter.

Revisor har fått tilsendt dokumentasjon for godkjente spillemiddelsøknader i 2023. Det framgår av dokumentasjonen at søknadene har utredet behov, har driftsplaner og finansieringsplaner, samt dokumenterte kostnadsoverslag og andre formelle papirer som grunnboksutskrifter og lignende. Her var behovsanalysene og funksjonsplaner egne dokumenter i søknadene.

3.4 Vurdering

Revisor vurderer at fylkeskommunen har sørget for at informasjon om økonomiske støtteordninger og andre virkemidler og tiltak er lett tilgjengelige for personer, organisasjoner og institusjoner.

Alle økonomiske støtteordninger, samt retningslinjer for tildeling, er tilgjengelig på fylkeskommunens hjemmeside. Revisor vurderer at informasjonen er enkel å finne, og det er oppgitt kontaktperson for det enkelte tilskudd slik at man kan stille spørsmål og be om hjelp eller rådgivning. Revisor har ikke vurdert hjemmesidens kvaliteter for universell utforming. Revisor vurderer videre at publisering på hjemmesiden er tilstrekkelig for å kunne si at informasjonen er tilgjengelig. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen bidrar til egnede lokaler, bygninger og utearenaer for ulik kulturell virksomhet, eksempelvis kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur.

Fylkeskommunen har tydeliggjort gjennom kulturstrategien Balansekunst at det er flere typer lokaler enn de store kulturhusene som har en verdi for kulturell virksomhet. Fylkeskommunen forvalter spillemiddelordningen på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet, samt at fylkeskommunen har satt av egne midler nettopp til kulturbygg og kulturell infrastruktur. Størrelsen på de egne midlene er relativt beskjeden, men det er likevel funnet rom for å kunne gi tilskudd til kulturell infrastruktur i en presset fylkeskommunal økonomi. I selve retningslinjene er det ingen føringer som tilsier at fylkeskommunen i sin tildeling skal ha fokus på ulike arenaer for ulik kulturell virksomhet. Det framgår likevel at «Tilskudd til investeringer i kultursektoren skal bidra til å gi alle innbyggerne i Trøndelag gode kulturtilbud». Revisor mener at retningslinjene for tildeling i større grad bør speile Balansekunst. I Balansekunst er behovet for ulike kulturelle arenaer fremhevet. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunens midler gjennom tilskuddsordningen brukes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning, men ikke til vedlikehold eller drift.

Det framgår av retningslinjene at tilskuddet ikke kan brukes til vedlikehold eller drift, og at manglende vedlikehold som fører til behov for investering, ikke skal få tilskudd. Vi ser av søknadene og bevilgningene som er gitt, at det er nybygg, ombygging og modernisering av bygg som mottar støtte – ikke vedlikehold eller drift. Revisor har ikke undersøkt hvordan de

tildelte midlene faktisk er benyttet, men har sett på typen prosjekt som er omsøkt og som har fått tildelt midler. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen gjennom sine tildelinger stimulerer til flerbruk og geografisk dekning gjennom å tilpasse eksisterende og nye bygg til ulike bruksområder og aktører.

Fylkeskommunen har gitt tilskudd til tiltak i hele fylket. Samtidig er fylkeskommunen prisgitt at det kommer inn søknader fra en spredt region for å kunne gi spredte tildelinger. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen har rutiner som kvalitetssikrer at bygg som mottar spillemidler har planer for funksjonalitet.

Planene kan både være separate dokumenter og som en del av søknaden. Søknader som ikke har planer for funksjonalitet, skal etter rutinene avslås grunnet manglende planer. Revisor anser kriteriet som oppfylt.

Revisor vurderer at fylkeskommunen kvalitetssikrer at bygg som mottar tilskudd, har behovsanalyser med fokus på økonomisk og miljømessig bærekraft i forkant av lokalisering, planlegging og bygging av arenaer.

Miljømessig bærekraft er ikke tatt inn som en del av retningslinjene for tildeling av spillemidler, verken av fylkeskommunen eller departementet. Det er fylkeskommunens kulturstrategi som har lagt opp til at miljømessig bærekraft bør vurderes. Ved revidering av kulturstrategien bør fylkeskommunen vurdere om dette fortsatt er hensiktsmessig, og eventuelt innlemme det i sine kriterier for tildeling. Revisor anser kriteriet som delvis oppfylt.

3.5 Konklusjon

Revisor konkluderer med at fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål, i all hovedsak er i tråd med egne og nasjonale målsettinger.

Det er noe manglende samsvar mellom forventninger i fylkeskommunens kulturstrategi og fylkeskommunens egne retningslinjer når det gjelder vurdering av miljømessig bærekraft i søknader om tilskudd. Fylkeskommunen har ikke målt eller evaluert effekten av bevilgningene, noe som kunne vært interessant i forbindelse med revidering av kulturstrategien og for å kunne bruke gode virkemidler i veien videre.

3.6 Anbefalinger

Revisor anbefaler kommunedirektøren å:

- Vurdere å endre retningslinjene for tildeling av midler slik at de samsvarer med forventninger i kulturstrategien

KILDER

- Hofstad, H., & Hanssen, G. S. (2015). *Samfunnsutviklerrollen til regionalt folkevalgt nivå*.
https://www.regjeringen.no/contentassets/98e85f1aca7c4d4d9393506ee3e165bc/samfunnsutviklerrollen_regionalt_folkevalgt-niva.pdf
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016, May 14). *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2007). *Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)*.
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023). *Fordeling av spillemidler til idrettsformål (Hovedfordelingen)*.
<https://www.regjeringen.no/no/dep/kud/tilskudd/Fordeling-av-spillemidler-til-idrettsformal-Hovedfordelingen/id764857/>
- Kulturdepartementet. (2018). *Meld.St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9778c28ab1014b789bbb3de0e25e0d85/nn-no/pdfs/stm201820190008000dddpdfs.pdf>
- Mangset, P. (2012). *En armlengdes avstand eller statens forlengede arm?*
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/styrer_raad_utvalg/kulturutredningene/mangset_armlengdes_avstand.pdf
- Miland, K. P. (2022). *Er det rom for kultur i norske kommuner?*
<https://intra.tmforsk.no/publikasjoner/filer/fil.asp?fil=4139>
- Miland, K. P., & Kleppe, B. (n.d.). *Kommunal kultursektor 2022: Organisering, prioritering og planlegging*. Retrieved November 8, 2023, from
<https://intra.tmforsk.no/publikasjoner/filer/fil.asp?fil=4124>
- NRK. (2023). *Dette betyr statsbudsjettet for Trøndelag*. <https://www.nrk.no/trondelag/dette-betyr-statsbudsjettet-for-trondelag-1.16582377>
- Oxford Research. (2018). *Kommunesektorens rolle i nasjonale kulturpolitikk*.
<https://www.ks.no/contentassets/ac9abbdcee294c549ade1571885ce23c/kommunesektorens-rolle-i-nasjonal-kulturpolitikk.pdf>

Oxford Research. (2021). *Kulturfeltet i kommunesektoren*.
<https://www.ks.no/contentassets/3ca17def08e54ca5871e49c70d58b89e/Kulturfeltet-i-kommunesektoren.pdf>

Telemarksforskning. (2022). *Norsk kulturindeks*. <https://kulturindeks.no/rapport/50/1/2>

Trøndelag fylkeskommune. (n.d.). *Spillemidler til kulturbygg*. Retrieved April 25, 2023, from <https://www.trondelagfylke.no/vare-tjenester/kultur/kulturtilskudd-priser-og-stipend/spillemidler-til-kulturbygg/>

Trøndelag fylkeskommune. (2021, December 15). *Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030*.
<https://www.trondelagfylke.no/globalassets/dokumenter/kulturminner/regional-plan-for-kulturmiljo---hoveddokument-vedtatt-15.12.21.pdf>

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

- Kommuneloven
- NOU 2004:22, *Velholdte bygninger gir mer til alle*
- Trøndelag fylkeskommunes kulturstrategi 2019-2022 Balansekunst
- Stortingsmeldingen *Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida* (Meld St. 8 (2018-2019))
- KS' Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll (2023)

Er virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg organisert på en måte som er effektiv, bærekraftig og legger til rette for god samhandling?

I kommuneloven § 25-1 om internkontroll, står det følgende:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a. *Utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering*
- b. *Ha nødvendige rutiner og prosedyrer*
- c. *Avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik*
- d. *Dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig*
- e. *Evaluerer og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.*

I NOU 2004:22, *Velholdte bygninger gir mer til alle*, ser vi flere faglige anerkjente føringer for hva som er god eiendomsforvaltning. Å etablere strategiske mål vil for eksempel være grunnleggende i dette arbeidet, og styrende for utvikling av bygningsmassen.

NOU 2004:22 fremhever at det må stilles krav til eiendomsforvaltningens planleggings- og styringssystem. Tilstandsinformasjon og planlegging av tiltak er hovedkomponentene i et rasjonelt og målrettet system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen. Det kan derfor fremsettes som et kriterium for god eiendomsforvaltning at et slikt system er etablert. Behovet for tilstandsinformasjon vil kunne variere fra kommune til kommune, og mellom aktørene eier, bruker og forvalter. Generelt kan man imidlertid si at eiendomsforvaltningen bør ha informasjon og data som gjelder følgende områder:

- Overordnede politiske mål for styring og forvaltning av bygninger.
- System for planlegging og styring av bygningsmassen.
- System for å sikre verdibevarende vedlikehold, effektiv arealutnyttelse og vedlikehold av den enkelte bygning.

Dette vil kunne legge til rette for at virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg kan samhandle, være effektiv og bærekraftig.

I NOUen listes kriterier for god eiendomsforvaltning opp på følgende vis:

1. Det foreligger overordnede politisk bestemte mål for eiendomsforvaltningen
2. Det foreligger et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen
3. Generelle delkriterier:
 - a. Tilfredsstillende prioriterte brukerbehov
 - b. Effektiv arealutnyttelse
 - c. Godt, verdibevarende vedlikehold
 - d. Kostnadseffektiv eiendomsforvaltning
 - e. Målrettet utvikling av eiendommens kvaliteter
 - f. En hensiktsmessig organisering av eiendomsforvaltningen
 - g. Riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter
4. Lovpålagte krav overfor eier og bruker blir ivaretatt

I kulturstrategien «Balansekunst» er det lagt noen strategier for lokalt og regionalt eierskap til kulturinstitusjoner:

- Posisjonere Trøndelag slik at nye oppgaver på kulturområdet blir overført til regionen.
- Bidra til at det utvikles gode eierstrategier for det offentlige eierskap i ulike kulturinstitusjoner
- Sikre ivaretagelse av det lokale eierskapet til de ulike kulturinstitusjonene

Det er i «Balansekunst» også lagt strategier for offentlig og privat samarbeid om kultur:

- Utfordre private aktører og næringslivet til å bidra til realisering av større utbyggingsprosjekter i kultur- og idrettssektoren.
- Utvikle en god modell for privat-offentlig samarbeid.

KS' Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll (2023) anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom fylkeskommunen som eier, styret og daglig leder. Det skal ikke fattes vedtak i disse møtene, men er en gjensidig informasjonsutveksling. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og for selskapet, og all eierstyring skal skje i generalforsamlingen eller i representantskapet. Fylkeskommunens rolle som eier og som tilskuddsyter er to ulike roller, og håndteres av ulike organer (henholdsvis leder i hovedutvalg for kultur og seksjon kunst og kultur i avdeling for kultur og folkehelse).

Utlede kriterier:

- Fylkeskommunen bør ha klare mål og strategier for vedlikehold av sin bygningsmasse av kulturbygg
- Fylkeskommunen bør ha en oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg
- Fylkeskommunen bør ha en oppdatert oversikt over tilstanden og vedlikeholdsbehovet for bygningsmassen av kulturbygg, som de eier via sine selskaper
- Fylkeskommunen bør etterstrebe god samhandling med stat og kommuner når regionale arenaer av nasjonal interesse skal realiseres
- Fylkeskommunen må skille mellom sine roller som eier og tilskuddsyter.

Er fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål i tråd med egne og nasjonale målsettinger?

Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2007) slår fast i § 4 at fylkeskommunen og kommunen skal «syta for økonomiske, organisatorisk, informerende og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt.» I § 5 står det at staten, fylkeskommunen og kommunen skal sørge for:

- a. at kulturlivet har forutsigbare utviklingskår
- b. å fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudet og legge til rette for deltakelse i kulturaktiviteter
- c. at personer, organisasjoner og institusjoner har tilgang til informasjon om ordninger med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.

Trøndelag fylkeskommune sin kulturstrategi for Trøndelag for perioden 2019-2022; Balansekunst omtaler den kulturelle infrastrukturen på følgende vis:

«Vår kulturelle infrastruktur består av arenaer som støtter og muliggjør kulturelle aktiviteter.

Arenaer for idrett, scenekunst, museum, bibliotek, kulturhus, skoler og ulike forsamlingslokaler utgjør til sammen den fysiske kulturelle infrastrukturen i Trøndelag. Mange kulturaktører ønsker egne bygg. Aktørene bør oppfordres til å se på muligheter for økt sambruk. Flere sentra i regionen har gode erfaringer med, og ser gunstige effekter av, kulturbygg som har flerbruksmuligheter og nedslagsfelt utover egne kommunegrenser. Dette understreker regionbyenes rolle og betydning for omlandet.

I en digital hverdag tilbringer vi mer og mer tid bak en skjerm, og bruker digitale verktøy i stor grad for å få informasjon om, og tilgang til, kultur- og idrettsaktiviteter. Digital formidling og læring preger nye tjenester fra arkiv, museum og bibliotek.

Kulturell infrastruktur kan i tillegg til bygninger og fysiske arenaer bestå av immaterielle elementer som nettverk, produksjon, formidling, arrangementer, institusjoner og offentlig debatt.

Gode fritidsaktiviteter og arrangement er i stor grad knyttet til arenaer for idrett og kultur. Det ligger store muligheter i at offentlige bygg, ikke minst skolebyggene, i lokalsamfunnene gjøres lettere tilgjengelig.

Trondheim og Trøndelag har ambisjoner om å arrangere flere internasjonale mesterskap. I Nasjonaljubileet 2030 har Stiklestad Nasjonale kultursenter, Trondheim og Trøndelag en sentral rolle, og Trondheim søker status som europeisk kulturhovedstad i 2030. I tillegg foreligger planer for utvikling av et nytt museum for kunst og design. Dette vil kreve en omfattende utvikling av bygg og anlegg. Lokalisering, planlegging og bygging av arenaer må skje på grunnlag av behovsanalyser der økonomisk og miljømessig bærekraft vektlegges.»

Det er lagt fire strategier for kulturell infrastruktur i planen:

1. Etterstrebe lav økonomisk terskel for bruk av nye og eksisterende kultur- og idrettsarenaer
2. Realisere regionale arenaer av nasjonal interesse gjennom god samhandling mellom stat, region og kommuner
3. Tilpasse eksisterende og nye bygg og lokaler til ulike bruksområder og aktører, herunder ivareta geografisk dekning og mulighetene for sambruk

4. Utvikle digitale verktøy for informasjon, deltakelse og læring, og sikre nødvendig opplæring og infrastruktur.

Stortingsmeldingen Kulturens kraft(Kulturdepartementet, 2018) omtaler finansiering av kulturvirksomheten i Norge.

«Finansiering av kulturverksemd kan delast i to hovudkategoriar, privat og offentleg finansiering. Den offentlege finansieringa av kunst og kultur står sterkt i Noreg og omfattar alt frå produksjons- og formidlingsstøtte og stipend til bygg, drift og vedlikehald. Det er behov for at det offentlege held fram med å støtte opp om vekst og utvikling ved å medverke til gode rammevilkår for kulturlivet, der aktørane og bransjane sjølv er pådrivar for utviklinga. Kulturdepartementet forvaltar òg overskotet frå speleverksemda i Norsk Tipping AS. Den største delen av spelemidlane går til norsk idrett, ein del går til samfunnsnyttige og humanitære organisasjonar, og ein del går til kulturformål. Den private finansieringa står òg sterkt og omfattar brukarbetaling, investering, sponing og folkefinansiering. I tillegg medverkar private aktørar og stiftingar gjennom innkjøp og utlån av kunst og utstyr, prosjektstøtte og gåver. Når vi no går inn i ein periode med venteleg svakare økonomisk vekst og auka offentlege utgifter, er det særleg viktig å stimulere den private finansieringa som eit supplement til offentlege overføringar og etablere langsiktige samarbeid med private aktørar. Regjeringa har etablert ei gåveforsterkingsordning for å utløyse meir privat finansiering i kulturlivet.»

Stortingsmeldingen har blant annet prioritert følgende:

- Stimulere til økt privat finansiering av kultur via samarbeid mellom offentlige og private aktører, og alternative finansieringskilder og forretningsmodeller.
- Vurdere innretning og fordeling av spillemidler til kulturbygg innenfor rammen av tippeskjelen.
- Gi fylkeskommunene større ansvar for kulturoppgaver på regionalt nivå:
 - o Overføre dagens tilskuddsmidler til tiltak og arrangement som har sterk lokal og regional forankring, og som ikke har en etablert posisjon på nasjonalt nivå.
 - o Sikre en fordeling av midler som blir overført til fylkeskommunene der man unngår uheldige omfordelingskonsekvenser.

Den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturbygg forvaltes av fylkeskommunene. Kultur- og likestillingsdepartementet informerer på sine hjemmesider at søkere må kontakte fylkeskommunen i sitt fylke for å få retningslinjer og veiledning om investeringstilskudd til kulturbygg. Departementet har fastsatt retningslinjer for forvaltning av desentralisert ordning for

tilskudd til kulturbygg, som var gjeldende fra 1. januar 2019. Departementets formål er som følgende:

Tilskuddene skal bidra til egnede lokaler, bygninger og utearenaer som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Tilskudd kan gis til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur, som bibliotek, bygg for museum eller andre kulturverntiltak, scenekunstlokaler, konsertsal eller formidlingslokaler for billedkunst. Tilskudd kan også gis til etablering av livssynsnøytrale seremonirom.

Midlene kan brukes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning, men ikke til vedlikehold eller drift.

Departementet har også følgende vilkår for tilskuddet:

Lokalene må være planlagt ut fra definerte behov og bør være fleksible. Kulturhusene bør lokaliseres sentralt i lokalsamfunnet eller regionen.

Bygningene skal i størst mulig grad fungere som kulturelle møtesteder for alle grupper. Lokalene skal være åpne for all lovlig kulturvirksomhet. Ingen må stenges ute av religiøse, sosiale eller politiske hensyn.

I samme dokument står det at bygg som mottar tilskudd, skal ha planer som skal kvalitetssikres med hensyn til funksjonalitet. 2.1.1: «(..) Fylkeskommunene må i kvalitetssikringen av planene innhente uttalelser fra relevant faglig hold med mindre fylkeskommunen har slik kompetanse. Riksteatret kan kontaktes i kvalitetssikringen av planer om scenekunstlokaler».

Fylkeskommunens egne retningslinjer for spillemidler til kulturbygg har lignende formål:

Tilskuddet skal bidra til egnede lokaler og bygninger som gir rom for ulik kulturell virksomhet. Det kan søkes tilskudd til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler som bibliotek, museumsbygg, scenekunstlokaler, eller lokaler for formidling av visuell kunst.

Fylkeskommunens retningslinjer stiller krav til at prosjektet skal være forankret i kommunale planer, og det skal være planlagt ut fra definerte behov og sammen med aktuelle brukere.

Fylkeskommunen kan også gi tilskudd til investering i kultursektoren. Det er utarbeidet egne retningslinjer for dette. Utbyggingsprosjekter som ikke kan finansieres ved bruk av spillemidler prioriteres, og det gis ikke midler til drift og vedlikehold. Tilskuddene kan brukes til nye anlegg/bygg eller rehabilitering/utvikling av eksisterende anlegg/bygg. Manglende vedlikehold fra eierens side gir ikke grunnlag for tilskudd.

Utlede kriterier:

- Fylkeskommunen skal sørge for at informasjon om økonomiske støtteordninger og andre virkemidler og tiltak er lett tilgjengelige for personer, organisasjoner og institusjoner
- Fylkeskommunen skal gjennom tilskuddene bidra til egnede lokaler, bygninger og utearenaer for ulik kulturell virksomhet, eksempelvis kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur.
- Fylkeskommunens tilskuddsmidler skal brukes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbygning
- Bygg som mottar spillemidler, må ha planer for funksjonalitet.
- Fylkeskommunen bør, gjennom spillemidlene, stimulere til flerbruk og geografisk dekning gjennom å tilpasse eksisterende og nye bygg til ulike bruksområder og aktører.
- Fylkeskommunen skal ha behovsanalyser med fokus på økonomisk og miljømessig bærekraft i forkant av lokalisering, planlegging og bygging av arenaer som mottar spillemidler.

VEDLEGG 2 – UTTALELSE

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte
Fylkesdirektøren

REVISJON MIDT-NORGE SA
Brugata 2
7715 STEINKJER

Vår dato: 10.07.2024 Vår referanse: 202433773-1 Vår saksbehandler:
Deres dato: Deres referanse: Nina Nilsen

Fylkesdirektørens uttalelse til rapport om investeringer og vedlikehold av kulturbygg

Innledning

Revisjon Midt-Norge SA oversendte 27. juni utkast til rapport om investeringer og vedlikehold av kulturbygg til fylkesdirektøren for uttalelse. Fylkesdirektøren uttaler seg i dette dokumentet om noen punkter i rapporten.

Fylkesdirektørens vurdering er at rapporten gir en god oversikt over fylkeskommunens arbeid på dette feltet. Fylkesdirektøren registrerer at hovedkonklusjonene er at:

- virksomhetene og forvaltningen av infrastruktur og kulturbygg er organisert på en måte som til en viss grad legger til rette for effektiv, bærekraftig og god eierstyring
- fylkeskommunens praksis for tildeling og tilskudd til investering, drift og vedlikehold av infrastruktur til kulturformål, i all hovedsak er i tråd med egne og nasjonale målsettinger

Det er alltid rom for utvikling og forbedring i måten vi jobber på. Fylkesdirektøren vil derfor ta med seg anbefalingene fra revisjonen i det videre arbeidet med investeringer og vedlikehold av kulturbygg. Vi har under kommentert på noen av revisjonens vurderinger. Videre har vi kommentert feil og unøyaktigheter som etter fylkesdirektørens vurdering med fordel kan justeres.

Kommentarer til revisjonens vurderinger

I rapporten er det noen ganger omtalt at fylkeskommunen har få egne rene kulturbygg, mens det under punkt **2.4 Vurdering** er omtalt at revisor vurderer at fylkeskommunen ikke eier rene kulturbygg, men eier bygg med flere formål. Sistnevnte er korrekt. Det fremstår ulogisk at revisor da konkluderer med at fylkeskommunen ikke har oversikt over tilstanden for egne kulturbygg. Fylkesdirektøren gjennomfører periodisk tilstandskontroll over bygningsmassen uavhengig av byggets formål.

Under punkt **2.4 Vurdering** beskrives også forhold knyttet til styringslinjer, forventning – og ansvarsavklaring vedrørende kulturarenaene ved henholdsvis Frøya kultur- og kompetansearena og Verdal vgs. Fylkesdirektøren informerer om at på Frøya er kommunen medeier og utbyggingen av kulturarenaen var en del av den politisk vedtatte bestillingen i byggeprosjektet, mens vi ved Verdal VGS eier alene.

Under punkt **3.4 Vurdering** står følgende:

Postadresse:Fylkets hus
Postboks 2560
7735 Steinkjer

Bankkonto: 86017685300
IBAN: NO8486017685300
BIC/SWIFT: DABANO22

Telefon: 74 17 40 00
Epost: postmottak@trondelagfylke.no
Org.nr: 817 920 632

Trøndelag fylkeskommune

Avdeling organisasjon og økonomi

«Det er heller ikke lagt føringer i retningslinjene om at de skal kobles til Balansekunst, men revisor mener det er naturlig å legge fylkeskommunens kulturstrategi til grunn for tildelingene».

I økonomiplanen for 2024-2027, med budsjett for 2024 som ble vedtatt av fylkestinget i desember 2023, pekes det på at *Balansekunst* er førende for alt fylkeskommunen gjør på kultur- og folkehelsefeltet. Videre pekes det på at en revidert utgave med en spissing av bærekraftmålene vil danne et bedre grunnlag for mer systematisk arbeid også på klimaområdet. På bakgrunn av dette finner fylkesdirektøren det naturlig å revidere retningslinjene i etterkant av en spissing av bærekraftmålene i *Balansekunst*.

Under punkt 3.4 **Vurdering** påpekes det også at:

«det finnes ikke en god oversikt over alle typer kulturbygg, eksempelvis deler av skoler eller samfunnshus».

Fylkesdirektøren vil hevde at fylkeskommunen har relativt god oversikt over både kulturhus og kulturarenaer i regionen gjennom DKS-portalen (Den Kulturelle Skolesekken). Gjennom prosjektet *Huset i bygda*, som er delfinansiert av Trøndelag fylkeskommune, har man i tillegg fått en enda bedre oversikt over de organisasjonseide kulturhusene rundt om i fylket; ungdomshusene, grendehusene, samfunnshusene og bygdehusene. En komplett oversikt over alle kulturbygg er imidlertid utfordrende både med tanke på hva som kan eller skal defineres som kulturbygg og det faktum at dette ikke vil være en statisk størrelse.

Korreksjoner/presiseringer

I rapporten er det noen feil og unøyaktigheter som fylkesdirektøren mener med fordel kan justeres:

- På side 7 i rapporten omtales «...de tre museene fylkeskommunen eier». Dette bør endres til «de tre museene som fylkeskommunen er medeier i».
- På side 8 i rapporten omtales fylkeskommunens organisering. Fylkesdirektøren vil gjøre oppmerksom på at det er foretatt en omorganisering i 2024, og at eiendom nå er skilt ut i egen avdeling. Nytt organisasjonskart er tilgjengelig på fylkeskommunens nettsider: [Nytt organisasjonskart](#).
- Under punkt 2.4 **Vurdering** er det et utsagn om at fylkeskommunen kun "bygger" skole, mens det under punkt 2.3.2 korrekt er sitert som følger "Leder i seksjon eiendom forteller at ombyggingen av Verdal VGS ble bestilt av fylkestinget kun med kapasitet/funksjoner knyttet til opplæringsformål for deler av virksomheten". Fylkesdirektøren gjennomfører investerings- og byggeprosjekter i samsvar med politiske vedtak uavhengig av formål.
- På side 21 står følgende: «Seniorrådgiver forteller at leder i seksjon for kunst og kultur i fylkeskommunen har budsjettansvar og setter opp budsjettforslag med tilskudd til virksomhetene fylkeskommunen har forpliktelser ovenfor, på bakgrunn av informasjon fra selskapene eksempelvis i dialogmøter». Dette kan med fordel utdypes som følger: «Seniorrådgiver forteller at leder i seksjon for kunst og kultur i fylkeskommunen har budsjettansvar og setter opp budsjettforslag med tilskudd til virksomhetene som fylkeskommunen har forpliktelser overfor, på bakgrunn av informasjon fra selskapenes budsjettøknader, dialogmøter og øvrig kommunikasjon.»
- På side 27 står følgende: «Seniorrådgiver forteller at både politikere og direktører har dialog med ansatte i Kulturdepartementet». Seniorrådgivers bakgrunn for dette var et møte i desember 2018 i forbindelse med en konkret sak. Det finnes ellers ingen fast rutine for at politikere og direktører har dialog med ansatte i Kultur- og likestillingsdepartementet.

Trøndelag fylkeskommune

Avdeling organisasjon og økonomi

- På side 30 står dette: «Seksjonsleder forteller at det ikke er noen bindende fordelingsnøkkel når det gjelder investeringstilskudd. Staten tildeler som hovedregel 1/3 til de deler som er i tråd med retningslinjene for ordningen, og er ikke opptatt av hvordan de resterende 2/3 er finansiert. Det er en fordel at resterende er finansiert når søknaden har kommet til staten». Antageligvis er det seksjonsleder for Seksjon kunst og kultur som har uttalt dette i et forberedende møte. Dette bør i så fall presiseres.
- På side 30 står følgende: «Museene søker om tilskudd fra staten, og så er det en fordelingsnøkkel som bestemmer hvordan dette skal fordeles mellom de tre partene. Ofte dekker staten 70 prosent av beløpet og resterende 30 prosent fordeles mellom kommunene og fylket.» Dette er feil når det gjelder investeringer, jfr. punktet ovenfor og nedenstående forslag til presisering side 36.
- På side 36 står følgende: «Investeringer i kulturbygg har fortsatt en nøkkelfordeling. Dersom staten går inn med midler i et gitt prosjekt, forventes det lokal finansiering tilsvarende en gitt prosentandel dersom prosjektet skal realiseres. Dersom fylkeskommunen ikke ønsker eller klarer å oppfylle den fylkeskommunale andelen, vil investeringen heller ikke skje». Dette kan med fordel presiseres som følgende: «Statens tilskuddsandel i kulturbygg skal i hovedregelen ikke overstige 1/3 av prosjektkostnadene som tilfredsstillere kriteriene til ordningen Nasjonale kulturbygg. Dersom staten går inn med midler i et gitt prosjekt, forventes det at lokal og regional finansiering dekker det resterende for at prosjektet skal realiseres. Dersom tiltakshavere, med lokal og fylkeskommunal støtte ikke ønsker eller klarer å oppfylle det resterende, vil investeringen neppe skje.»
- På side 39 står følgende: «Kommuneloven § 4 legger til grunn at fylkeskommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt.» Dette står ikke i kommuneloven, men i kulturlova § 4.

Oppsummering

Fylkesdirektøren vurderer at rapporten gir en god oversikt over hvordan fylkeskommunene jobber med dette feltet. Fylkesdirektøren vil ta med seg revisjonens vurderinger og anbefalinger i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Carl Jakob Middtun

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Kopimottaker:

Dokumentnr.: 202433773-1

side 3 av 3

VEDLEGG 3 – TABELLER

Tabell 9. Tilskudd til investering i kultursektoren 2022

Søker	Prosjektnavn	Søknads-sum kr.	Innstilling/del-utbetaling 2022 ¹⁰	% av søkt sum
Hitra kommune	Storstuefunksjon	500 000	500 000	100
Dovrebanen anlegg og drift	Jernbanemuseum på Oppdalsmuseet	134 000	130 000	97
Martin Aunes stiftelse	Studio Martin – akustisk utforming og innvendig bygging av studio	620 000	620 000	100
Havferd AS	Havet kultur-arena fase 4 - ferdigstilling av infrastruktur og oppføring av nye anlegg og bygg	1 961 041	1 960 000	100
Rosendal Internasjonale Teater (RIT)	Kjøp av Innherredsveien 73 AS	4 000 000	2 890 000	72
Stiftelsen senter for tidligmusikk	Tukthuset nasjonale scene for tidligmusikk	400 000	400 000	100
Orkla Industrimuseum/MiST	Nytt museums-bygg ved Orkla Industrimuseum	35 000 000/500 000 ¹¹	Siste 500 000	1
Tilskudd til investering i kultursektoren 2022 totalt		8 115 041	7 000 000	86,2 %

Kilde: Informasjon fra seniorrådgiver og hovedutvalgets sak 45/22

¹⁰ Søknadene 4, Rosendal internasjonale teater (RIT) og 7, Orkla Industrimuseum/MiST er begge innstilt som delutbetalinger av tilskudd som overstiger summer som TRFK normalt kan utbetale i én omgang. Utbetaling av eventuelt tilskudd til Rosendal internasjonale teater på kr. 4 mill. foreslås utbetalt i rater for å gjøre det mulig å prioritere flere tiltak. Nedbetalingen av TRFKs vedtatte tilskudd på 35 mill. kr. foreslås videreført med kr. 500 000,- som endelig innløser fylkeskommunens forpliktelser.

¹¹ Utbetalingene har løpt i rater siden 2017. De 500 000 i 2022, som utgjør 1% av søknadssummen oppfylte siste del av fylkeskommunens forpliktelser.

Tabell 10. Tilskudd til investering i kultursektoren 2021

Søker	Prosjektnavn	Søknads-sum kr.	Innstilling/del-utbetaling 2021	% av søkt sum
Havferd AS og Skur 53 AS	Prosjekt Havet i Nyhavna i Trondheim	kr 1 000 000	kr 811 000	81
Museumslaget Staværingen	Demning og sluse-system ved Prestelva	kr 300 000	kr 300 000	100
MiST AS v/Kystmuseet i Sør-Trøndelag	Kystmuseets publikumsmottak og flerbrukssal	kr 300 000	kr 300 000	100
Trykkeriet scene AS	Trykkeriet scene	kr 185 000	kr 185 000	100
Arbeidsfellesskapet (RAKE)	Verksted, møterom, produksjons- og visningslokaler	kr 250 000	kr 250 000	100
Rotvoll kunstnerkollektiv SA	Rehabilitering av atelier, verksted, møterom og produksjons- og visningslokaler	kr 300 000	kr 300 000	100
Det jødiske samfunn Trondheim	Løfteplattform for universell utforming	kr 150 000	kr 150 000	100
Osen Bygdatun	Rehabilitering av antikvarisk fjøs til formidlingsformål	kr 100 000	kr 100 000	100
Museet Midt	Ferdselshistorie i Namdalen: Paviljong inkludert utstillingsmonter til "Kongebilen"	kr 485 000	kr 485 000	100
Aukas båtmotorsamlings venner		kr 40 000	kr 40 000	100
Norsk filmmusikknettverk		kr 1 038 000	Avslått	0
Levanger kommune	Utendørs amfi, Levanger ungdomsskole	kr 1 079 000	kr 1 079 000	100
Levanger kommune	Scene, amfi og galleri, ved Levanger ungdomsskole	kr 3 000 000	kr 3 000 000	100
Olavshallen AS	Gjenopptatt søknad fra 2020 med oppdateringer om større rehabiliteringer	kr 5 000 000	kr 5 000 000	100
Studentersamfundet i Trondhjem	Tilskudd vedtatt av fylkestinget ifm. budsjett 2021	kr 10 000 000	kr 10 000 000	100
Museene i Sør-Trøndelag AS – Orkla Industrimuseum	Evt. videre nedbetaling i tillegg til 5 mill. vedtatt i budsjett for 2021	Gjenstår kr 5 500 000	kr 0	100
Tilskudd til investering i kultursektoren 2021 totalt		28 727 000	22 000 000	76,58 %

Kilde: Hovedutvalgets sak 51/21

Tabell 11. Tilskudd til investering i kultursektoren 2020

Søker	Prosjektnavn	Søknads-sum kr.	Innstilling/del-utbetaling 2020	% av søkt sum
Olavshallen AS	Etterslep vedlikehold	10 000 000	5 000 000	50
Roret KF	Formidlingsbygg ved Ørland kultursenter	2 175 000	1 600 000	74
Levanger sokn	Podium i Levanger kirke	700 000	320 000	46
Orkdal bygdetun	Utvikling og rehabilitering av Svorkåsstuggu	100 000	100 000	100
Kunsthall Trondheim AS	Utvikling av inngangsareal og administrasjonskontor	280 000	280 000	100
Historisk skiferanlegg - Oppdalmuseet	Formidlingsbygg i Oppdalmuseet	600 000	300 000	50
Geitmyra: Credo matkultursenter for barn	Ombygging av tidligere Finnes barnehjem i Trondheim	800 000	400 000	50
MiST AS	Orkla Industrimuseum	Tot. 35 mill.	9 000 000	
Tilskudd til investering i kultursektoren 2020 totalt				

Kilde: Informasjon fra seniorrådgiver og hovedutvalgets sak 56/20

Bestilling av forvaltningsrevisjon - Ressursbruk og gjennomføringsevne i samferdselsprosjekter og i miljøpakkesamarbeidet

Behandles i utvalg Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune	Møtedato 27.08.2024	Saknr 60/24
Saksbehandler Torbjørn Brandt		
Arkivkode FE-217, TI-&58		
Arkivsaknr 24/435 - 1		

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget bestiller en forvaltningsrevisjon med tema 'Ressursbruk og gjennomføringsevne i samferdselsprosjekter og i miljøpakkesamarbeidet'.
2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Norge utarbeide en prosjektplan i tråd med de problemstillinger kontrollutvalget angir innen 25.11.2024.

Utrykt vedlegg

[Plan for forvaltningsrevisjon](#)

Saksopplysninger

Fylkestinget vedtok plan for forvaltningsrevisjon, se vedtak i fylkestinget i sak 52/24. I planen er 'Ressursbruk og gjennomføringsevne i samferdselsprosjekter og i miljøpakkesamarbeidet' vedtatt som ett området det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon av. Teamet er oppsummert i planen som følger:

Samferdselsavdelingen har flere store og tunge oppgaver, som innebærer betydelig risiko og vesentlighet for fylkeskommunen. Avdelingens oppgaver er knyttet til kollektivtrafikk, transport, personmobilitet, trafikksikkerhet, fylkesveger og øvrig infrastruktur. Fylkeskommunen har forpliktet seg til å nå 0- utslippsmålet gjennom miljøpakkesamarbeidet. Det er knyttet risiko til både måloppnåelsen og gjennomføringen sett i forhold til ressursbruken.

I plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 er følgende innfallsvinkler/problemstillinger gitt:

- Er ressursbruken bærekraftig sett i sammenheng med at fylkeskommunen skal ivareta en økonomisk handleevne, sikre tilfredsstillende veiutbygging, opprettholde veistandard, ha tilfredsstillende beredskap og samtidig nå vedtatte klimamål?
- Finnes det rutiner og gjøres det vurderinger knyttet til risiko og ansvar for valg av entreprisekontrakter (NS) i det enkelte samferdselsprosjekt?
- I hvilken grad får fylkeskommunen prosjektfinansiering gjennom miljøpakkesamarbeidet, sammenlignet med Trondheim kommune?
- Er fremdriften og gjennomføringen for prosjekter knyttet til miljøpakkesamarbeidet innen frist og tildelt ressursramme?

Innfallsvinklene/problemstillingene er ikke uttømmende.

Kontrollutvalget har totalt 6900, eller 1725 timer per år, tilgjengelig for gjennomføring av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Vurdering og konklusjon

For å sikre en jevn flyt, både med tanke på bestillingene og fremleggelse av forvaltningsrevisjonene til fylkestinget, bør kontrollutvalget bestille forvaltningsrevisjon i tråd med vedtatt plan.

Kontrollutvalget må vurdere hvilke problemstillinger som ønskes belyst i denne forvaltningsrevisjonen. Kontrollutvalget står fritt til å legge til, endre eller fjerne de problemstillingene som er angitt i dette saksfremlegget. Utvalget bør ha fokus på risiko når de drøfter mulige innfallsvinkler/problemstillinger for gjennomføringen av forvaltningsrevisjonen.

Om utvalget velger å bestille en forvaltningsrevisjon av dette temaet, bør utvalget be revisjonen om utarbeide en prosjektplan for å sikre at prosjektet utformes etter kontrollutvalgets ønsker.

Bestilling av forvaltningsrevisjon - Gjennomføring av videregående opplæring

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

61/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug**Arkivkode** FE-217, TI-&58**Arkivsaknr** 24/454 - 1**Forslag til vedtak**

1. Kontrollutvalget bestiller en forvaltningsrevisjon av gjennomføringen av videregående opplæring
2. Utvalget ber Revisjon Midt-Norge utarbeide en prosjektplan som utformes i samsvar de føringene som kontrollutvalget har gitt i møtet. Prosjektplanen leveres sekretariatet innen utgangen av oktober 2024.

Utrykt vedlegg[Plan for forvaltningsrevisjon](#)**Saksvurdering**

Kontrollutvalget bes om å bestille fire nye forvaltningsrevisjon etter vedtaket om plan for forvaltningsrevisjon i fylkestinget 52/24 den 11.juni 2024. Kontrollutvalget har 1725 timer til disposisjon pr år. Det er et mål å utnytte timene som er til disposisjon slik at fylkeskommunen får en jevn arbeidsbelastning for å fremskaffe informasjon, og å få frem en jevn leveranse av forvaltningsrevisjoner til fylkestingene i 2025.

I planen er «Gjennomføring av videregående opplæring» prioritert som område nr. 2, og situasjonen i fylkeskommunen beskrives slik:

Det er et mål om 100% gjennomføringsgrad i videregående opplæring. Gjennomføringen er lavere hos elever med særlige behov. Det kan være en utfordring å få det tverrfaglige samarbeidet til å fungere godt, særlig når det gjelder taushetsplikt og samtykke. Samarbeidet med kommunale tjenester kan bedres. Ny opplæringslov stiller strengere krav slik at fylkeskommunen kan lykkes med en bedre oppfølging. Økonomien blir strammere, og totalt sett utgjør dette en risiko for gjennomføringsgraden for elever med særlige behov. Videregående opplæring har høy vesentlighet.

Sentrale momenter er elever med særlige behov, tverrfaglig samarbeid, samarbeid med kommunene, innarbeidelse av ny opplæringslov og ressurstilgang.

Formålet med en forvaltningsrevisjon vil være å se om fylkeskommunens tilbud til elever med særlige behov er:

- hensiktsmessig utformet for å nå målet om 100% gjennomføringsgrad
- gjennomføres i henhold til fylkeskommunenes strategier, planer og gjeldende lover/forskrifter.
- gitt ut fra et tverrfaglig samarbeid
- basert på gode rutiner og tverrfaglig kompetanse

Ut fra dette er følgende spørsmål aktuelle for undersøkelse:

- Hvordan er tilretteleggingen for elever, uavhengig av skole eller utdanningsløp?
- Har fylkeskommunen hensiktsmessige rutiner og verktøy for å øke gjennomføringsgraden og redusere andelen av de som slutter innenfor yrkesfag og blant lærlinger?

- Er arbeidet med det psykososiale læringsmiljøet hensiktsmessig innrettet, slik at lærerne er i stand fange opp elever med særlige behov?
- Er det tilstrekkelig ressurser til å gi den opplæringen som den enkelte elev har krav på?
- Hvordan etterleves tilpasset opplæring og arbeidsmiljø for lærlinger/lærekandidater etter opplæringsloven §1-3 og AML § 4-1? (kan ev. sees i sammenheng med forvaltningsrevisjon om lærlinger)
- Hvordan fungerer det tverrfaglige samarbeidet ved de videregående skolene for i sikre gode overganger og tilpasset opplæring?

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget må vurdere om de ønsker å bestille en forvaltningsrevisjon av fylkeskommunens gjennomføringsgrad for elever med særlig behov, og hvordan de ønsker å innrette undersøkelsen. Prosjektet kan sees i sammenheng med bestillingen av prosjektet om lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger.

En konkret og avgrenset bestilling gjør at utvalget får en undersøkelse som tar for seg de utfordringer som utvalget ser at fylkeskommunen har innenfor temaet. Utvalget bør ha fokus på risiko når de drøfter innretning på prosjektet. Utvalget bør be revisjonen om utarbeide en prosjektplan for å sikre at prosjektet utformes etter kontrollutvalgets ønsker.

Bestilling av forvaltningsrevisjon - Fylkeskommunen som byggherreorganisasjon

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

62/24

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 24/436 - 1

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget bestiller en forvaltningsrevisjon med tema 'Fylkeskommunen som byggherreorganisasjon'.
2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Norge utarbeide en prosjektplan i tråd med de problemstillinger kontrollutvalget angir innen 25.11.2024

Utrykt vedlegg

[Plan for forvaltningsrevisjon](#)

Saksopplysninger

Fylkestinget vedtok plan for forvaltningsrevisjon, se vedtak i fylkestinget i sak 52/24. I planen er 'Fylkeskommunen som byggherreorganisasjon' vedtatt som ett området det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon av. Teamet er oppsummert i planen som følger:

Fylkeskommunen har flere byggeprosjekt. Prosjektene medfører en stor bredde av aktører og roller. Det kan være prosjektutvikling i samarbeid med kommuner, med delte entrepriser hvor kontraktskrav og ansvar er delt. Det er en risiko for at seriøsitetskrav ikke følges og at arbeidet ikke utføres effektivt nok. Cissi Klein vgs. har hatt store forsinkelser, for Trondheim katedralskole endret prosjektet seg underveis. Det er en risiko for at prosjektstyringen ikke blir god nok om det er uklare ansvarsområder.

I plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 er følgende innfallsvinkler/problemstillinger gitt:

- Det har vært utfordringer og forsinkelser med utbyggingsprosjektene Cissi Klein vgs. og Trondheim katedralskole. Har planlegging, styring og ferdigstillelse vært i samsvar med politiske vedtak?
- Har prosjektstyringen et forbedringspotensial?
- Hvordan sikrer fylkeskommunen at prosjektmål er oppnådd når prosjektet avsluttes med henblikk på kvalitet, tid og økonomi?
- Finnes det rutiner og gjøres det vurderinger knyttet til risiko og ansvar for hvilke entreprisekontrakter (NS) som velges for det enkelte byggeprosjekt?
- Er det gode nok avklaringer på ansvarsforhold mellom flere aktører i delte entrepriser?
- Hvordan ivaretas HMS-arbeidet som byggherre?

Innfallsvinklener/problemstillingene er ikke uttømmende.

Kontrollutvalget har totalt 6900, eller 1725 timer per år, tilgjengelig for gjennomføring av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Vurdering og konklusjon

For å sikre en jevn flyt, både med tanke på bestillingene og fremleggelse av forvaltningsrevisjonene til fylkestinget, bør kontrollutvalget bestille forvaltningsrevisjon i tråd med vedtatt plan.

Kontrollutvalget må vurdere hvilke problemstillinger som ønskes belyst i denne forvaltningsrevisjonen. Kontrollutvalget står fritt til å legge til, endre eller fjerne de problemstillingene som er angitt i dette saksfremlegget. Utvalget bør ha fokus på risiko når de drøfter mulige innfallsvinkler/problemstillinger for gjennomføringen av forvaltningsrevisjonen.

Om utvalget velger å bestille en forvaltningsrevisjon av dette temaet, bør utvalget be revisjonen om utarbeide en prosjektplan for å sikre at prosjektet utformes etter kontrollutvalgets ønsker.

Bestilling av forvaltningsrevisjon - Lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

63/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 24/455 - 1

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget bestiller en forvaltningsrevisjon om lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger
2. Utvalget ber Revisjon Midt-Norge utarbeide en prosjektplan som utformes i samsvar de føringene som kontrollutvalget har gitt i møtet. Prosjektplanen leveres sekretariatet innen utgangen av oktober 2024.

Utrykt vedlegg

[Plan for forvaltningsrevisjon](#)

Saksvurdering

Kontrollutvalget bes om å bestille fire nye forvaltningsrevisjoner etter vedtaket om plan for forvaltningsrevisjon i fylkestinget 52/24 den 11. juni 2024. Kontrollutvalget har 1725 timer til disposisjon pr år. Det er et mål å utnytte timene som er til disposisjon slik at fylkeskommunen får en jevn arbeidsbelastning for å fremskaffe informasjon, og å få frem en jevn leveranse av forvaltningsrevisjoner til fylkestingene i 2025.

I planen er «Lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger» prioritert som område nr. 4, og situasjonen i fylkeskommunen beskrives slik:

Det er en risiko for at det ikke tilbys nok lærlingeplasser, særlig innenfor nye lærefag. Videre er det en risiko for at den enkelte faglærer ikke får fulgt lærlingen godt nok opp. Det er ingen sentrale forskrifter på yrkesfaglig fordypning (YFF) når det gjelder undervisningstimer og oppfølging av elever ute i bedrift. Det er en risiko for at samhandlingen med de ulike aktørene i lærlingeordningen ikke fungerer godt nok. Det er av vesentlig betydningen at ferske arbeidstakere blir ivaretatt på en god måte og får en god introduksjon i arbeidslivet, med god etisk standard.

Sentrale momenter mangel på lærlingeplasser (spesielt innen nye lærefag), kapasitet og rutiner for oppfølging av den enkelte faglærer, samhandlingen mellom de ulike aktørene i lærlingeordningen og ivaretagelse av lærlinger i lærlingeordningen.

Formålet med denne forvaltningsrevisjon vil være å:

- vurdere hvordan fylkeskommunen legger til rette for at flest mulig lærlinger skal fullføre opplæringen i bedrift (kan eventuelt sees i sammenheng med revisjon om fullføring)
- vurdere hvordan fylkeskommunen forbereder elevene i yrkesfag på de krav og forventninger som møter dem i læretiden
- vurdere om lærlingene er underlagt rutiner og retningslinjer som sikrer at arbeidsmiljøloven følges
- vurdere håndtering og rutiner ved eventuelle brudd på arbeidsmiljøloven

Ut fra dette er følgende spørsmål aktuelle for undersøkelse:

- Hvordan fungerer fylkeskommunens samspill med andre instanser for å øke gjennomføringsgraden? (Kan eventuelt sees i sammenheng med forvaltningsrevisjon om gjennomføring av videregående)
- Hvordan følges plan for formidling av lærlingeplass?
- Er system og rutiner for overgang fra skoleplass til læreplass hensiktsmessig?
- Er organisering av roller og ansvar mellom aktørene i fagopplæringen godt nok avklart?
- Hvordan ivaretar fylkeskommunen sitt ansvar ved heving av lærekontrakten?
- Hvordan ivaretar fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning/regodkjenning, veiledning og oppfølging av lærebedrifter?
- Er systemet for oppfølging og veiledning av lærebedrifter, opplæringskontor og lærlinger i henhold til plan, og hvordan er resultatene?
- Hvordan fungerer fylkeskommunens oppfølging overfor lærlinger som opplever spesielle utfordringer i læretiden?
- Hvilke rutiner har fylkeskommunen for å følge opp lærlinger ute i bedrift når det har skjedd er brudd på arbeidsmiljøloven som påvirker lærlingens psykiske eller fysiske helse? Hvordan følges i tilfelle disse rutinene?
- Har fylkeskommunen informert sine lærlinger om hvordan de varsler ved eventuelle brudd på arbeidsmiljøloven

Forslag til innfallsvinkler er ikke uttømmende.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget må vurdere om de ønsker å bestille en forvaltningsrevisjon om lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger, og hvordan de ønsker å innrette undersøkelsen slik at den blir mest mulig aktuell. Prosjektet må sees i sammenheng med bestillingen av prosjektet gjennomføring av videregående opplæring.

En konkret og avgrenset bestilling gjør at utvalget får en undersøkelse som tar for seg de utfordringer som utvalget ser at fylkeskommunen har innenfor temaet. Utvalget bør ha fokus på risiko når de drøfter innretning på prosjektet. Utvalget bør be revisjonen om utarbeide en prosjektplan for å sikre at prosjektet utformes etter kontrollutvalgets ønsker.

Studietur for kontrollutvalget i 2025 - forslag til turer og innhold

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

64/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/341 - 18

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget ber sekretariatet fortsette arbeidet med å tilrettelegge for studieturer i tråd med saksfremlegget og innspill gitt i møtet.

Vedlegg

Studietur til Brussel 3 - 6. mai 2022

Utrykt vedlegg

[Informasjon om Samfunnsbedriftene](#)

Saksopplysninger

Kontrollutvalget vedtok i sak 54/24 «Forslag til Studieturer for kontrollutvalget i 2024 og 2025» at sekretariatet til neste møte skulle legges frem en sak med forslag til to studieturer som beskrevet i saken.

Sekretariatet har gjort noen undersøkelser og undersøkt muligheten for en studietur til Oslo i løpet av høsten/førjulsvinteren 2024. Dette lar seg ikke gjøre, og foreslår derfor to studieturer i 2025.

1. Studietur til Oslo i forbindelse med kontrollutvalgskonferansen den 29. og 30. januar.
2. Studietur til Brussel medio september 2025, alternativt medio juni 2025.

Fylkeskommunens reglement for reiser sier dette:

«Reiser utenfor landet skal godkjennes av fylkesordfører, med unntak av reiser til møter i regionale samarbeidsorganer eller andre oppnevnte verv, skal. Reiser utenfor Norden skal godkjennes av fylkesutvalget».

Studietur til Oslo

Det er jobbet utfra at kontrollutvalget kan sette av dagen den 28.januar til studiebesøk, og eventuelt dra ned kvelden før.

Disse kan møte oss den 28.januar:

- **Riksrevisjonen** kan gi en liten orientering om deres arbeid. De vil presentere noe om grunnlaget for revisjon og om hvordan de gjennomfører revisjon. Det er satt av inntil to timer, og en endelig avklaring gjøres ut fra kontrollutvalgets ønsker.
- **Samfunnsbedriftene** kan orientere om drifting av infrastruktur og eierskap. Samfunnsbedriftene har mye erfaring på hva som er kritiske punkter i drifting av infrastruktur og kommuner som eiere av selskaper. Vi tenker at de kan gi kontrollutvalget inspirasjon og kunnskap om dette temaet. Det er satt av inntil to timer.

Utsendte forespørsler:

- **Kontroll og konstitusjonskomiteen** har vi ikke mottatt svar på aktuell dato. De har signalisert at de er positive til besøk.
- **KS og hovedsakelig etikuttvalget** for å få en bedre innsikt i hva de tenker er viktig å forstå/prioritere i arbeidet med å utvikle gode etiske holdninger.

Det er tenkt at det kan være 3 besøk denne dagen, som avsluttes med middag på kvelden.

Mulig avtale etter avslutningen av konferansen den 30.januar:

- **Oslo kontrollutvalg** ved leder og sekretariat kan møte oss på Gardermoen for å utveksle erfaringer om kontrollarbeidet. Konferansen avsluttes til lunsj kl 1300, og vi kan legge inn et møte med på ca 1,5 timer etter lunsjen.

Studietur til Brussel

En studietur til Brussel må godkjennes av fylkeskommunene. Dersom vi starter planleggingen av dette, så kan det legges inn i kontrollutvalgets budsjett og årsplan.

Kontrollutvalget i forrige periode var til Brussel i 2022, og var veldig fornøyd med opplegget som de hadde. Turen var planlagt over 4 dager, med utreise tirsdag ettermiddag og hjemkomst fredag ettermiddag/kveld.

Et godt tidspunkt for reise i forhold til kontrollutvalgets aktivitet vil være medio september. Alternativt kan det være mulig å få til medio juni. Det henvises til vedlegget for forslag til program.

Vurdering

For at turen skal få et best mulig utbytte, så bes det om noen avklaringer.

- Studietur til Oslo
Før det gjøres nærmere avtaler og bestillinger ønsker sekretær en tilbakemelding på programskisse, skisse til agenda, og om dato passer for samtlige av kontrollutvalgets medlemmer.
- Studietur til Brussel
Det er ikke inngått noen avtaler, og det bes om at kontrollutvalget gjør en vurdering på om en slik tur kan være aktuelt, tilbakemelding på programskisse og datofesting av turen.

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Program for studietur til Brussel 3. - 6. mai 2022

Program

Tirsdag 3. mai:

Tidspunkt	Aktivitet
16.05	Avgang fra Værnes
20.00	Ankomst Brussel
20:45	Felles transport fra flyplass til hotellet
21.15	Innsjekk Hotell Indigo
21.30	Middag

Onsdag 4. mai:

Tidspunkt	Aktivitet
9.00	<p>Trøndelags Europakontor ønsker kontrollutvalget velkommen Trøndelags Europakontor v/ daglig leder Håvard Tangvik ønsker oss velkommen og gir oss en kort presentasjon av arbeidet som gjøres ved Europakontoret. Møtet vil foregå via TEAMS da samtlige ansatte ved Europa kontoret er i Gent.</p> <p>Om Trøndelags Europakontor Trøndelags Europakontor skal være et kompetansepartner for sine medlemmer med formål om å bidra til kunnskapsbygging og innovasjon gjennom EUs programmer</p>
9.30	Avgang fra hotellet til ESAs lokaler.
10.00	<p>Besøk hos ESA (EFTA surveillance Authority) <i>Adresse: Avenue des Arts 19H</i></p> <p>Om ESA: ESA har ansvaret for å sørge for å føre tilsyn med at EØS- avtalen blir gjennomført og etterlevd i det enkelte EØS/EFTA-land. Kontrollen skal dekke både hvordan EØS- reglene gjennomføres i nasjonal rett, og hvordan de senere håndheves av nasjonale og lokale myndigheter.</p> <p>Frederik De Ridder (Legal Officer) vil gi oss en presentasjon av ESAs arbeid og om offentlige anskaffelser. Presentasjonen vil også ta for seg ulovlig offentlig støtte og samspillet mellom kommuner og private aktører, samt notifikasjon (meddelelse) i ESA. Presentasjonen vil bli gitt på engelsk, men Erlend Leonhardsen (Legal Adviser) vil være tilgjengelig for spørsmål om relevant vokal på norsk.</p> <p>Om ESA: https://www.eftasurv.int/</p>
12.00	Lunsj
13:00	Avgang til Den Norske EU-delegasjonen
13.30	<p>Foredrag med Odd Godal, den norske EU-delegasjonen <i>Adresse: Rue Archimède 17, 1000 Brussel, Belgia</i></p> <p>Odd Godal er spesialutsending for regional- og kommunalpolitikk hvor han jobber med regionale og lokale forhold og EUs regionalpolitikk. Han dekker temaer som regional statsstøtte og Nordlige Dimensjon i tillegg til Schengen-samarbeidet.</p>

- 15:00 Pause/Avslutning
18.00 Middag

Torsdag 5. mai

Tidspunkt	Aktivitet
9.30	Avgang fra hotellet til EU-delegasjonen
10.00	Foredrag med spesialutsendinger fra den norske EU-delegasjonen

Kl.10.00: Hege Landmark, spesialutsending for utdanning

Landmark jobber med EUs utdanningssamarbeid, inkludert EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, og direktivet for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. |
| 10:45 | Kl. 10.45 – 11.30 Tom Oddgeir Johnsen, spesialutsending for klima

Klimapolitikk. Norges samarbeid med EU om oppfyllelse av klimaforpliktelser. EUs kvotesystem, ikke-kvotepliktige klimagassutslipp (innsatsfordelingsforordningen) og regelverk for skog og arealbruk (LULUCF). Johnsen vil fortelle om «klar for 55» |
| 11.30 | Lunsj |
| 12:45 | Avgang til NorCore |
| 13.00 | Foredrag og besøk hos NorCore

Om NorCore: https://www.norcore.eu/

Omvisning ca. 30 min

Uavklart program |
| 16.00 | Pause/Avslutning |
| 18.00 | Middag |

Fredag 6. mai

Tidspunkt	Aktivitet
8.00	Utsjekk fra Hotellet
8:30	Avreise til flyplassen
10.25	Avgang Brussel
11:25	Ankomst Amsterdam
12:30	Lunsj
14:20	Avgang Amsterdam
16.30	Ankomst Værnes

Mottak av henvendelser

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

65/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 23/508 - 11

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar informasjonen om henvendelser til kontrollutvalget til orientering.

Vedlegg

Anbefalinger for henvendelser til kontrollutvalget

Saksopplysninger

Henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid med å føre kontroll med den kommunale forvaltningen.

Henvendelser kan være:

- generelle innspill til tema og områder for revisjon eller andre kontrollhandlinger
- tips om mer konkrete og mulige kritikkverdige forhold.

Henvendelser kan for eksempel komme fra innbyggere, folkevalgte, næringsliv, ansatte, media, organisasjoner og revisor.

Forum for kontroll og tilsyn har utarbeidet en veileder for mottak av henvendelser. Veilederen er ment å være et supplement til kontrollutvalgsboka, og gir først og fremst råd om hvordan tips om hvordan konkrete tips om mulige kritikkverdige forhold kan håndteres.

Kontrollutvalgsboka (Kommunal- og distriktsdepartementet, 3.utgave) sier dette om henvendelser(s. 30-31):

Kontrollutvalet kan også handsame førespurnader frå innbyggjarar eller andre aktørar som meiner dei har ei sak for kontrollutvalet. For kvar førespurnad må ein vurdere om han høyrer inn under oppgåvene til kontrollutvalet. Dersom saka ikkje høyrer inn under kontrollutvalet, må utvalet så langt som mogleg rettleie innbyggjaren til rett instans. Det er viktig å hugse på at kontrollutvalet ikkje er eit klageorgan, og at det difor ikkje handsamar klager på enkeltvedtak som har vore til administrativ handsaming. Krav om å få omgjort eit vedtak må handsamast i klageinstansen internt i kommunen i tråd med forvaltningslova. For klager på enkeltvedtak er det klagenemnder, kommunestyret, formannskapet/fylkesutvalet eller statsforvaltaren som er klageinstans, og klaga skal setjast fram for det organet som fatta vedtaket. Eventuelt kan saker hand-samast av Sivilombodet. Det kontrollutvalet kan gjere, er å undersøkje førespurnader som kan tyde på svikt i den kommunale sakshandsaminga eller at kommunen ikkje følgjer lovene og retningslinjene han er underlagd. Fokuset bør vere på systemkontroll.

Sekretariatet vil ta en gjennomgang av veilederen for kontrollutvalget.

Vurdering

Det er lagt opp til en informasjon om hva kontrollutvalgets medlemmer bør tenke gjennom om de får en henvendelse. Kontrollutvalget kan ta saken til orientering for sitt videre arbeid.

Forum for
kontroll og tilsyn

VEILEDER

Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget

© Forum for kontroll og tilsyn 2022

Innhold

Oppsummering av anbefalinger	3
1. Innledning	4
2. Kontrollutvalgets mandat og avklaring av roller	6
2.1 Kontrollutvalgets mandat og forholdet til kommunestyret.....	6
2.2 Rolleavklaringer.....	6
3. God forvaltningsskikk	8
3.1 God forvaltningsskikk.....	8
3.2 Skriftlige henvendelser	8
3.3 Muntlige henvendelser.....	9
3.4 Tilbakemelding til avsender – sekretariatets veiledningsplikt	10
4. Sekretariatets behandling av henvendelser	12
4.1 Ulik praksis	12
4.2 Forslag til fremgangsmåte	12
5. Kontrollutvalgets vurdering av henvendelser	13
5.1 «Trafikklysmodellen».....	13
5.2 Henvendelser som faller utenfor kontrollutvalgets mandat	13
6. Kontrollutvalgets oppfølging av henvendelser	15
6.1 Ressurser	15
6.2 Valg av kontrollhandlinger.....	15
7. Synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid	16
7.1 Informasjon til innbyggere og andre	16
7.2 Kommunikasjonsstrategi	16
VEDLEGG 1 Eksempel på retningslinjer for håndtering av henvendelser til kontrollutvalget	17
VEDLEGG 2 Tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret	19
VEDLEGG 3 Hva er et saksdokument?	20

Oppsummering av anbefalinger

Anbefaling 1

Alle skriftlige henvendelser til kontrollutvalget skal journalføres.

Anbefaling 2

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne behandles av kontrollutvalget.

Anbefaling 3

Den som henvender seg til kontrollutvalget må i tråd med god forvaltningsskikk få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt.

Anbefaling 4

Kontrollutvalget bør utarbeide egne retningslinjer for håndtering av henvendelser. Disse bør inneholde en fremgangsmåte for saksbehandling av henvendelser.

Anbefaling 5

Kontrollutvalget bør bruke «trafikklysmodellen» når kontrollutvalget skal vurdere om innholdet i en henvendelse skal følges opp.

Anbefaling 6

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som uttrykker generell misnøye med et politisk fattet vedtak, dreier seg om en enkeltsak, er under behandling i et annet organ eller har en annen naturlig behandlingsvei.

Anbefaling 7

Kontrollutvalget bør i sitt budsjettframlegg ta høyde for uforutsette kontrollhandlinger.

Anbefaling 8

Kontrollutvalget bør drøfte hvordan utvalget vil synliggjøre sin rolle og mandat, og hvorfor utvalget ønsker å motta henvendelser.

1. Innledning

Henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid med å føre kontroll med den kommunale forvaltningen.

Henvendelser kan være generelle innspill til tema og områder for revisjon eller andre kontrollhandlinger. Slike henvendelser bør sees i sammenheng med kontrollutvalgets planarbeid.

Henvendelser kan også være tips om mer konkrete og mulige kritikkverdige forhold. Denne veilederen gir først og fremst råd om hvordan denne type henvendelser kan håndteres. Henvendelser kan for eksempel komme fra innbyggere, folkevalgte, næringsaktører, ansatte, media, organisasjoner og revisor.

Veilederen er ment å være et supplement til Kontrollutvalgsboka.¹

I en uformell spørreundersøkelse som ble gjennomført blant deltakerne på FKTs fagkonferanse i 2021, svarte 65 prosent ja på spørsmålet om henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid. 55 prosent svarte at henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket.

Det er få kontrollutvalg og sekretariat som har avtalt faste rutiner for hvordan henvendelser skal mottas og følges opp. På bakgrunn av dette opprettet FKT en arbeidsgruppe i juni 2021. Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å utarbeide en veileder for hvordan kontrollutvalget kan håndtere henvendelser.

Arbeidsgruppen har bestått av: Henning Warloe kontrollutvalget i Bergen, Trond Egil Nilsen kontrollutvalget i Måsøy, Solveig Kvamme Sunnmøre kontrollutvalgssekretariat IKS, Ragnhild

Aashaug Kontrollutvalg Fjell IKS, Hilde Rasmussen Nilsen 2. vara til styret og Anne-Karin F Pettersen generalsekretær.

Høsten 2021 gjennomførte arbeidsgruppen en undersøkelse blant FKTs medlemmer om hvordan henvendelser blir håndtert. Underveis i veilederen oppsummerer vi noen fakta og viser eksempler fra undersøkelsen.

Målgruppen for veilederen er primært kontrollutvalgsmedlemmer og ansatte i kontrollutvalgssekretariat.

Det er opp til kontrollutvalget selv å beslutte hvordan henvendelser skal behandles. Formålet med dette dokumentet er derfor å gi råd og anbefalinger.

¹ [Kontrollutvalgsboka](#) 3. utgåve, januar 2022.

Fakta:

Resultater etter Deloitte's uformelle undersøkelse på fagkonferansen juni 2021:

Henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid

- ✓ 65 prosent svarer ja på spørsmålet om henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid

Henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket

- ✓ 55 prosent svarte at henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket

Innbyggerne er den viktigste kilden for henvendelser

- ✓ 40 prosent svarer at innbyggerne er den viktigste kilden for henvendelser
- ✓ Andre kilder er folkevalgte, næringsaktører, ansatte, media og organisasjoner

Området for henvendelser er i stor grad byggesak, plan og eiendom

- ✓ 40 prosent svarer at henvendelsene gjelder byggesak, plan og eiendom
- ✓ Andre tema er økonomi, innkjøp, kontrakt, personalsaker, arbeidsmiljø, saksbehandling generelt og barnevern

Kilde: Kommunerevisoren 4-2021

2. Kontrollutvalgets mandat og avklaring av roller

Kontrollutvalget er kommunestyrets kontrollorgan. God rolleforståelse og et godt samarbeid mellom kontrollutvalget og kommunestyret kan bidra til økt interesse for kontrollarbeidet.

2.1 Kontrollutvalgets mandat og forholdet til kommunestyret

Kontrollutvalgets mandat er å være kommunestyrets utøvende kontrollorgan. Det innebærer at kontrollutvalget skal gi uttalelse om kommunens årsregnskap og årsberetning, utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll og rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

I tillegg har kontrollutvalget et påseansvar i forbindelse med regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Kontrollutvalget skal også påse at kommunens økonomiforvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak.

Utover det som er bestemt i lov og forskrift, kan kontrollutvalget i prinsippet ta opp ethvert forhold ved kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, så lenge det kan defineres som kontrollarbeid.

God dialog og samhandling mellom kontrollutvalget og kommunestyret gjør det lettere å få aksept for at kontrollutvalgets arbeid med henvendelser er viktig og relevant. Derfor bør kontrollutvalget diskutere hvordan utvalget kan skape forståelse og interesse for kontrollutvalgets arbeid blant medlemmene i kommunestyret.

Vedlegg 2 i veilederen lister opp en rekke tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret.

2.2 Rolleavklaringer

Styringsrolle²

Folkevalgte har fire sentrale roller: representasjonsrollen (ombudsrollen), lederrollen, styringsrollen og arbeidsgiverrollen. Kontrollutvalgets oppgaver med å føre kontroll på vegne av kommunestyret, tilhører styringsrollen som blant annet handler om oppfølging og kontroll.

Henvendelser fra innbyggerne om mulige kritikkverdige forhold til kontrollutvalgets medlemmer, bør derfor håndteres mer formelt enn det rollen som folkevalgt ellers gir rom for.

Arbeidsmåte

Kontrollutvalgsmedlemmer bør ikke gjøre egne undersøkelser av en henvendelse eller starte innsamling av fakta. Det kan bli oppfattet som om saksbehandlingen er påbegynt før kontrollutvalget som organ har gjort sin vurdering.

Dersom der er behov for å innhente mer informasjon før kontrollutvalget får henvendelsen, så gjøres det i samarbeid med sekretariatet for å sikre krav til forsvarlig saksbehandling.

Saksbehandlingen

Kontrollutvalget er ikke et ordinært forvaltningsorgan som fatter enkeltvedtak.³

Kontrollutvalget kan ikke fatte eller omgjøre vedtak som er bindende for administrasjonen.⁴

² Tillit, KS folkevalgtprogram 2019-2023, kap. 2.

³ Forvaltningsloven § 2, første ledd bokstav b.

⁴ Kontrollutvalgsboka 2021, s. 18.

Videre betyr dette at de som kommer med henvendelser til kontrollutvalget, ikke er en part⁵ i påfølgende kontrollsak.

Det er ikke klagerett på kontrollutvalgets vedtak, men det kan være noen unntak, for eksempel:

- Avslag fra kontrollutvalget på innsynsbegjæring etter offentleglova.
- Enkelte vedtak som fattes av kontrollutvalget når kontrollutvalget opptrer som arbeidsgiver.
- Kontrollutvalgets krav på innsyn etter kommunelovens § 23-6 hos selvstendige rettssubjekter.

⁵ Forvaltningsloven § 2, første ledd bokstav e.

3. God forvaltningsskikk

Kontrollutvalget er et offentlig organ⁶ og sekretariatet skal ivareta organets journalførings- og arkivplikt.

3.1 God forvaltningsskikk

God forvaltningsskikk bygger på de fire grunnleggende forvaltningsverdiene: demokrati, faglig integritet, effektivitet og rettssikkerhet. Verdiene blir ivaretatt ved at offentlige organ følger «forfatningsreglene» i forvaltningsloven, offentleglova og arkivloven.

Alle offentlige organ plikter å ha et arkiv som er ordnet og innrettet slik at dokumentene er sikret som informasjonskilde for samtid og ettertid, jf. arkivlova § 6. Et dokument er arkivverdig dersom det enten har blitt saksbehandlet eller har verdi som dokumentasjon. Det er et sekretariatsansvar å forvalte kontrollutvalgets arkiver i tråd med gjeldende arkivlov og arkivforskrift.⁷

Offentlige organ har journalføringsplikt som følge av både offentleglova og arkivforskriften. Journalen er et viktig redskap for å sikre åpenhet om offentlig saksbehandling, og er en forutsetning for demokratiet. Det er sekretariatet sitt ansvar å sørge for journalføring av kontrollutvalget sine dokumenter og korrespondanse. Sekretariatet har videre ansvar for å opprettholde personvernet til avsender ved å kontrollere at innkommende dokumenter helt eller delvis avskjermes, dersom det er hjemmel for dette.

Journalen er et viktig arbeidsverktøy som kan brukes som dokumentasjon på når en henvendelse ble mottatt, og hvordan den blir fulgt opp.

Arkivverket har utarbeidet en enkel sjekkliste⁸ som kan være til hjelp for sekretariatet.

3.2 Skriftlige henvendelser

I dag foregår det meste av kommunikasjonen digitalt, også det som kommer inn til kontrollutvalget. Det brukes mange ulike kanaler, former og sjangre. Det som før kanskje kom som et brev, kan i dag komme som en SMS, e-post, melding på sosiale medier, et dokument via et digitalt møte, eller en registrering på en webportal, for å nevne noe. Det er sekretariatet sin oppgave å avgjøre hva som skal journalføres og arkiveres av kontrollutvalgets korrespondanse.⁹

Det er med andre ord sekretariatets ansvar å ivareta hensynet til god forvaltningsskikk. Derfor bør utvalgets medlemmer som mottar en henvendelse, oversende henvendelsen til sekretariatet slik at de kan bli håndtert etter fastlagte rutiner.

Anbefaling 1

Alle skriftlige henvendelser til kontrollutvalget skal journalføres.

⁶ [Rettleiar til offentleglova](#) kap. 3.1 omtaler hva som er et offentlig organ, jf. offentleglova § 2.

⁷ For mer informasjon om arkiv, se [FKT og NKRFs felles veileder for arkivordning for](#)

[kontrollutvalgssekretariat \(2015\)](#)

⁸ [Sjekkliste for journalføring og arkivering i departementene og statlige virksomheter - 2019.](#)

⁹ Dokument og saksdokument er nærmere definert i vedlegg 2.

Eksempel, skriftlig henvendelse:

Kontrollutvalgets medlem får en SMS fra en bekjent der det gis informasjon som er interessant og som medlemmet tenker at kontrollutvalget bør se nærmere på. Kontrollutvalgets medlem takker avsender for informasjonen og informerer om at den blir lagt fram for kontrollutvalget til vurdering.

Kontrollutvalgets medlem bør ta skjermdump av SMS-dialogen eller videresende den til sekretariatet for journalføring.

3.3 Muntlige henvendelser

Både sekretariatet og kontrollutvalgets medlemmer blir noen ganger oppringt av innbyggere og andre som mener de har informasjon som kontrollutvalget bør se nærmere på. Den som ringer bør oppfordres til å gjøre henvendelsen skriftlig og sende den til sekretariatet.

Alternativt kan mottakers notater fra muntlige samtaler arkiveres som et internt notat.

Anbefaling 2

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne behandles av kontrollutvalget.

Eksempel, muntlig henvendelse:

Et medlem i kontrollutvalget møter en innbygger på butikken og vedkommende sier at "du som er med i kontrollutvalget..." Så gir vedkommende informasjon som medlemmet finner interessant.

Kontrollutvalgets medlem bør oppfordre innbyggeren til å sende det skriftlig enten rett til sekretariatet eller via medlemmet slik at det kan håndteres og journalføres.

3.4 Tilbakemelding til avsender – sekretariatets veiledningsplikt

Et flertall av de som svarte på undersøkelsen som FKT sin arbeidsgruppe gjennomførte høsten 2021, svarer at avsender får en bekreftelse på at henvendelsen er mottatt og en skriftlig underretning om hvordan henvendelsen ble behandlet (60 prosent).

Den som henvender seg til et offentlig organ som kontrollutvalget er, bør få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt og journalført. Tilbakemeldingen bør gi informasjon om at kontrollutvalget tar den til vurdering og at det ikke er klagerett på kontrollutvalgets vedtak. Videre bør avsender informeres om at hen ikke er part om det blir en sak.

Tilbakemeldingen bør videre inneholde veiledning dersom henvendelsen heller bør rettes til en annen instans.

Avsender har ikke rett på skriftlig tilbakemelding etter kontrollutvalgets behandling. Kontrollutvalget kan likevel vurdere om avsender skal få flere skriftlige tilbakemeldinger.

Anbefaling 3

Den som henvender seg til kontrollutvalget må i tråd med god forvaltningsskikk få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt.

Eksempel 1:

«Kontrollutvalssekretariatet har på vegne av kontrollutval motteke henvendinga di. Alle henvendingar til kontrollutvalet vert journalførte som innkomen post med namn på avsender(-ar).

Henvendinga di vert lagt fram for kontrollutvalet til vurdering. Om kontrollutvalet vel å gå nærare inn på det som henvendinga gjeld, vil du kunne sjå i møteprotokollen som du finn på heimesida vår.

Ut over dette vil du ikkje få noko meir svar frå kontrollutvalet på henvendinga di.

Vi gjer deg merksam på at kontrollutvalet kun har plikt til å behandle dei saker som kommunestyret ber dei om, eller der det går fram av forskrift om revisjon i kommunar. Når det gjeld henvendingar frå andre enn kommunestyret eller revisjonen, må kontrollutvalet sjølve vurdere om dei vil prioritere å sjå nærare på det ei henvending tek opp.

På generelt grunnlag kan ein seie at det er utanfor kontrollutvalet sitt mandat og reglement å behandle henvendingar som gjeld klagesaker, saker som er til behandling i rettsapparatet, usemje i politiske vedtak eller varsel etter Arbeidsmiljøloven kap. 2a.»

Kilde:

Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS

Eksempel 2

Kontrollutvalssekretariatet har på vegne av kontrollutval motteke henvendinga di. Alle henvendingar til kontrollutvalet vert journalførte som innkomen post med namn på avsendar(-ar). Henvendinga di vert lagt fram for kontrollutvalet til vurdering.

Utan at vi har vurdert henvendinga di, vil vi på generelt grunnlag seie at det i hovudsak er utanfor kontrollutvalet sitt mandat og reglement å behandle henvendingar som m.a. gjeld klagesaker, saker som er til behandling i rettsapparatet, usemje i politiske vedtak eller varsel etter Arbeidsmiljøloven kap. 2a.

Vi gjer deg merksam på at kontrollutvalet kun har plikt til å behandle dei saker som kommunestyret ber dei om, eller der det går fram av kommunelova kapittel 23 og 24 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> og forskrift om kontrollutval og revisjon i kommunar <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-17-904>. Når det gjeld henvendingar frå andre enn kommunestyret, må kontrollutvalet sjølve vurdere om dei vil prioritere å sjå nærare på det henvendinga tek opp.

Vi gjer også merksam på at kontrollutvalet ikkje er eit forvaltningsorgan som fattar enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2. Personar som henvender seg til kontrollutvalet er ikkje å rekne som part i ei eventuell påfølgjande kontrollsak. Det vil difor ikkje vera klagerett på vedtak gjort av kontrollutvalet, eller andre partsrettar etter forvaltningslova § 28 knytt til vedtak gjort av utvalet.

Du vil etter behandlinga i kontrollutvalet verta orientert om vedtaket, men som det går fram over vil du ikkje ha klagerett på vedtaket.

Kjelde:

Vestland fylkeskommune, sekretariat for kontrollutval

4. Sekretariatets behandling av henvendelser

Det er ulik praksis for hvordan henvendelser blir saksbehandlet før de legges fram for kontrollutvalget.

4.1 Ulik praksis

I undersøkelsen som arbeidsgruppen gjennomførte blant FKTs medlemmer høsten 2021, stilte vi spørsmål om hvordan henvendelsene blir lagt fram for kontrollutvalget. Svarene tyder på at det er ulik praksis.

Flertallet (63 prosent) svarer at de legger alle henvendelser fram som informasjons- eller meldingssak. I møte avgjør kontrollutvalget hva som er innenfor mandatet og hva som skal utredes videre av sekretariatet.

Under 20 prosent svarte at sekretariatet saksbehandler alle henvendelser før de blir lagt fram for kontrollutvalget som sak.

Det kan bety at sekretariatet i saksfremlegget gjør en vurdering av om saken hører inn under kontrollutvalgets mandat, og gir en anbefaling.

Rundt 20 prosent svarte at sekretariatet kun saksbehandler henvendelser som er innenfor mandatet til kontrollutvalget. Svarene kan tyde på at det er utvalgsleder som forhåndsvurderer hva som hører inn under mandatet.

Hvilken ordning som velges vil innvirke på hvor lang tid det tar fra en henvendelse kommer inn og til den er ferdigbehandlet.

4.2 Forslag til fremgangsmåte

Retningslinjer for hvordan kontrollutvalget behandler henvendelser, kan bidra til en større forutsigbarhet og økt tillit til saksbehandlingen. Retningslinjer må være i tråd med forvaltningslovens regler og god forvaltningsskikk. Saksbehandlingen kan foregå på følgende måte:

- ✓ Sekretariatet gjør en vurdering av innholdet i henvendelsen. Her kan spørsmålene i «trafikklysmodellen» være et egnet hjelpemiddel.
- ✓ Hvis henvendelsen åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, svarer sekretariatet avsender og legger henvendelsen og svaret fram for kontrollutvalget til orientering.
- ✓ Henvendelser som ikke åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, drøfter sekretariatet med kontrollutvalgets leder som avgjør om henvendelsen skal settes opp som sak på sakslisten.
- ✓ For henvendelser som skal på sakslisten, gjør sekretariatet en vurdering av innholdet i henvendelsen og kommer med et forslag til kontrollutvalget om hvordan den kan håndteres, i tråd med vanlig saksforberedelse.

Anbefaling 4

Kontrollutvalget bør utarbeide egne retningslinjer for håndtering av henvendelser. Disse bør inneholde en fremgangsmåte for saksbehandling av henvendelser.

5. Kontrollutvalgets vurdering av henvendelser

Kontrollutvalget kan i prinsippet ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet, så lenge det kan defineres som kontrollarbeid. I vurderingen av hvilke henvendelser som kontrollutvalget skal gå videre med, kan det være nyttig å stille noen kontrollspørsmål.

5.1 «Trafikklysmodellen»

Hvorvidt kontrollutvalget skal følge opp en ekstern henvendelse bør skje utfra en helhetlig vurdering. "Trafikklysmodellen" kan være et nyttig hjelpemiddel.

«Trafikklysmodellen» på neste side er utarbeidet av Deloitte AS. Tabellen nevner noen aktuelle spørsmål kontrollutvalget bør stille seg når utvalget skal bestemme om henvendelsen er en sak som skal følge opp eller ikke. Listen er ikke uttømmende, og relevansen av det enkelte spørsmål kan vektas ulikt.

Selv om kontrollutvalget i prinsippet kan ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet, faller det utenfor utvalgets mandat å vurdere om politiske vedtak er formålstjenlige. Utvalget skal heller ikke brukes som arena for «omkamp».

Anbefaling 5

Kontrollutvalget bør bruke «trafikklysmodellen» når kontrollutvalget skal vurdere om innholdet i en henvendelse skal følges opp.

5.2 Henvendelser som faller utenfor kontrollutvalgets mandat

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som dreier seg om en enkeltsak, som er under behandling i et annet organ eller som har en annen naturlig behandlingsvei,

som hos politiet, rettsapparatet, statsforvalteren, sivilombudet, KOFA, klageorgan i kommunen eller kommunens varslingskanal. Vedtak i en enkeltsak kan likevel avdekke systemsvikt som kontrollutvalget kan vurdere å se nærmere på.

Dersom henvendelsen gjelder et avvik, må det vurderes om det er andre instanser i kommunen som først skal vurdere dette, og om det dekkes av internkontrollen.

Henvendelser kan medføre mye støy og uklarhet rundt hvilken rolle kontrollutvalget kan og skal ha i en konkret sak. Fallgruvene kan være mange dersom kontrollutvalget involverer seg i en henvendelse som egentlig ikke egner seg for kontrollutvalget og de verktøyene kontrollutvalget disponerer. Det er fare for at oppfølging av henvendelser fortrenger risikoområder der behovet for kontroll er større. Kontrollutvalget må også være forberedt på at det er sannsynlig at de ikke vil klare å møte forventningene til den som har kommet med henvendelsen.

Anbefaling 6

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som uttrykker generell misnøye med et politisk fattet vedtak, dreier seg om en enkeltsak, er under behandling i et annet organ eller har en annen naturlig behandlingsvei.

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen» Kryss på røde felt kan peke i retning av å ikke følge opp henvendelsen, mens kryss på grønne felt kan tale for å følge opp henvendelsen.	Ja	Delvis	Nei	Ukjent
Vedrører henvendelsen misnøye med et politiskfattet vedtak?	Rødt	Gult	Grønt	Grått
Dreier henvendelsen seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?	Rødt	Gult	Grønt	Grått
Viser henvendelsen til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Viser henvendelsen til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Dreier henvendelsen seg i hovedsak om en isolert hendelse?	Rødt	Gult	Grønt	Grått
Er henvendelsen under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?	Rødt	Gult	Grønt	Grått
Er det annen naturlig behandlingsvei for henvendelsen (ref. organene nevnt over)?	Rødt	Gult	Grønt	Grått
Kan henvendelsen, og henvendelsens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Berører henvendelsen et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?	Grønt	Gult	Rødt	Grått
Bør henvendelsen prioriteres foran andre planlagte oppgaver?	Grønt	Gult	Rødt	Grått

Tabell 1 Kilde: Deloitte AS

6. Kontrollutvalgets oppfølging av henvendelser

Hvordan kontrollutvalget kan gå videre med henvendelsen, er avhengig av ressursituasjonen og sakens karakter.

6.1 Ressurser

Kontrollutvalget skal hvert år utarbeide framlegg til budsjett som skal behandles i kommunestyret. For å gi kontrollutvalget gode arbeidsvilkår må kommunestyret stille nødvendige ressurser til disposisjon. Kontrollutvalget må på sin side synliggjøre for kommunestyret at det kan oppstå uventede situasjoner, som for eksempel henvendelser fra innbyggere, som kontrollutvalget må følge opp. Hvis kontrollutvalget ikke har tilgjengelige budsjettmidler, kan utvalget fremme sak om ekstramidler fra kommunestyret.

Anbefaling 7

Kontrollutvalget bør i sitt budsjettframlegg ta høyde for uforutsette kontrollhandlinger.

6.2 Valg av kontrollhandlinger

Under følger noen eksempler på fremgangsmåter for kontrollutvalget:

Samle informasjon

Kontrollutvalget kan be sekretariatet om å samle inn informasjon som angår henvendelsen. Kontrollutvalget vurderer om det skal gjøres videre undersøkelser.

Orienteringer

Kontrollutvalget kan invitere kommunedirektøren eller andre til å orientere om kommunens system og rutiner for den type saker eller om det den konkrete henvendelsen tar opp. Dette kan gi kontrollutvalget et grunnlag for å vurdere om et saksfelt er tilstrekkelig belyst, eller om det er behov for ytterligere oppfølging og undersøkelse.

Inn i ROV-analysen

Kontrollutvalget kan ta det henvendelsen peker på videre med som innspill til mulig risiko i risiko- og vesentlighets analyse (ROV), eller til eksisterende prosjekt som gjelder samme tema i plan for forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll.

Kartlegging (forundersøkelse)

Dersom man ønsker en begrenset undersøkelse av et område, kan kontrollutvalget undersøke forholdet nærmere uten å foreta en større undersøkelse av området – i alle fall ikke i første omgang. Kontrollutvalget kan også vedta å gjennomføre en konkret leverandørkontroll.¹⁰

Forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll

Kontrollutvalget kan vedta å gjennomføre en forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll betyr at man velger en systematisk tilnærming for å vurdere temaet som henvendelsen dreier seg om.

Videre undersøkelser

Dersom henvendelsen gjelder et spesifikt tilfelle som ikke egner seg for en systemgjennomgang slik en forvaltningsrevisjon ofte er, kan kontrollutvalget be om at det blir foretatt en mer omfattende undersøkelse.

Høring¹¹

En høring finner sted i forbindelse med møter i kontrollutvalget, der bestemte personer blir bedt om å svare muntlig på spørsmål fra medlemmene. Kontrollutvalget kan også be om at den som skal høres leverer inn sitt innspill skriftlig i forkant av høringen.

¹⁰ Jf. kommuneloven § 23-6, siste ledd.

¹¹ [Høring i kontrollutvalget? Veileder for høringer \(2014\).](#)

7. Synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid

Henvendelser til kontrollutvalget kan være verdifulle informasjonskilder. Gjennom å informere om hva som er kontrollutvalgets rolle, hvilke oppgaver det har, og hvordan utvalget jobber, kan kontrollutvalget legge til rette for en økt forståelse for utvalgets mandat.

7.1 Informasjon til innbyggere og andre

Innbyggere og offentligheten ellers har ofte lite kjennskap til hva som er kontrollutvalgets oppgaver. Synlighet og åpenhet er et mål for den offentlige forvaltningen generelt, og synliggjøring av kontrollutvalgets rolle, mandat og hvordan utvalget jobber kan bidra til flere og mer relevante henvendelser.

Kontrollutvalget mottar henvendelser. For at henvendelsene skal bli en verdifull informasjonskilde, bør kontrollutvalget ha en tydelig kommunikasjon om hva som er kontrollutvalgets mandat og hvordan utvalget jobber. For å avklare forventningene, kan det være viktig å formidle at kontrollutvalget hele tiden prioriterer ut fra risiko, vesentlighet og annen kjennskap til innholdet i henvendelsen innenfor sitt mandat.

Eksempel:

Informasjon til innbyggere og andre som kan legges ut på hjemmesiden til sekretariatet eller kommunen:

<https://sekom.no/om-sekom/kva-gjer-sekom/innspeil-til-kontrollutvalga.17203.aspx>

7.2 Kommunikasjonsstrategi

Noen enkle retningslinjer for hvordan den interne og eksterne kommunikasjon skal bidra til å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid, kan nedfelles i en kommunikasjonsstrategi. Det kan hjelpe kontrollutvalget til å nå sine mål, og man

kan i større grad forutse konsekvensene av det som formidles.

Mediene gir en mulighet til å kommunisere med innbyggerne. Gjennom å være åpen, troverdig og vise tydelighet i hva som er kontrollutvalgets rolle, kan innbyggerne og mediene oppfatte kontrollutvalget som et ryddig og viktig kontrollorgan. Spørsmål som bør vurderes er hvilke medier som er aktuelle å bruke, hvilke type saker man bør være varsom med å kommentere og hvordan utvalget gjennom media kan nå sine mål over for de ulike gruppene.

Ønsker utvalget å velge en aktiv strategi der kontrollutvalget går ut i media og kommenterer saker? Eller ønsker utvalget å velge en mer tilbakeholden strategi hvor utvalget kun responder når de blir utfordret? Hvilken rolle kontrollutvalget tar i media, avhenger av hvordan utvalget ønsker å jobbe. Det viktige er å skape tillit til at kommunen er underlagt en betryggende, folkevalgt kontroll.

Hvilken strategi som velges vil også være avhengig av den politiske kulturen i den enkelte kommune. Målet kan nås på ulike måter, men utvalget må være bevisst på hva som kan bli konsekvensene av de ulike valgene.

Anbefaling 8

Kontrollutvalget bør drøfte hvordan utvalget vil synliggjøre sin rolle og mandat, og hvorfor utvalget ønsker å motta henvendelser.

VEDLEGG 1 Eksempel på retningslinjer for håndtering av henvendelser til kontrollutvalget

1. Henvendelser til kontrollutvalgsmedlemmer

Henvendelser til kontrollutvalgsleder eller -medlemmer må til sekretariatet for journalføring og saksbehandling.

2. Muntlige henvendelser

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne journalføres og saksbehandles av sekretariatet.

3. Sekretariatets saksbehandling før kontrollutvalgets møte

Sekretariatet journalfører og arkiverer henvendelsen i tråd med rutiner for journalføring og arkivering.

Sekretariatet gjør en vurdering av innholdet i henvendelsen i forhold til kontrollutvalgets mandat, «trafikklysmodellen» og vanlige krav til saksforberedelse.

Hvis henvendelsen åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, svarer sekretariatet avsender i tråd med pkt. 4 og legger henvendelsen og svaret fram for kontrollutvalget til orientering.

Alle andre henvendelser drøfter sekretariatet først med kontrollutvalgets leder. Om nødvendig kan sekretariatet gjøre enkle avklaringer, for eksempel om henvendelsen er til behandling hos annen instans. Kontrollutvalgets leder beslutter om henvendelsen skal settes opp som sak på sakslisten.

For henvendelser som skal på sakslisten, gjør sekretariatet en vurdering av innholdet i henvendelsen og kommer med et forslag til kontrollutvalget om hvordan den kan håndteres, i tråd med vanlig saksforberedelse.

4. Tilbakemelding til avsender

Alle som henvender seg til kontrollutvalget må få tilbakemelding fra sekretariatet om at den er mottatt og blir vurdert. Om nødvendig gis det veiledning om hva som er rett instans for henvendelsen.

5. Partsrettigheter

Avsender har ingen partsrettigheter i en eventuell sak som behandles i kontrollutvalget. Avsender har heller ingen klagerett på kontrollutvalgets eventuelle vedtak om å ikke gå videre med saken.

6. Kontrollutvalgets vurderinger og prioriteringer

På grunnlag av saksutredningen fra sekretariatet vurderer kontrollutvalget i møte, om og eventuelt hvordan henvendelsen skal følges opp.

Kontrollutvalget kan bruke «trafikklysmodellen» som hjelp i sin vurdering av om henvendelsen egner seg til oppfølging av kontrollutvalget.

Kontrollutvalget må i tillegg vurdere om utvalget har ressurser til å følge opp den aktuelle problemstillingen.

7. Kontrollutvalgets handlingsalternativer

Kontrollutvalgets handlingsalternativer kan være:

- a. Kontrollutvalget vurderer at dette ikke er en sak som kontrollutvalget vil følge opp og tar henvendelsen til orientering. Saken avsluttes.
- b. Kontrollutvalget vedtar å følge opp henvendelsen ved å be om mer informasjon. Utvalget kan for eksempel be kommunedirektøren om å gi informasjon i neste møte. Utvalget kan også be sekretariatet om å hente inn mer informasjon.
- c. Kontrollutvalget vedtar å følge opp henvendelsen med en kontrollhandling.

8. Hvis henvendelsen skal følges opp med en kontrollhandling

Dersom kontrollutvalget mener at henvendelsen dreier seg om et saksfelt som utvalget bør se nærmere på, må kontrollutvalget vurdere følgende:

- Tilsier en risiko- og vesentlighetsvurdering at utvalget skal bruke ressurser på saken, nå eller senere?
- Hvilken kontrollaktivitet er det mest hensiktsmessig å iverksette dersom det skal gjennomføres en kontroll?
- Skal den aktuelle henvendelsen brukes direkte i selve kontrollen eller skal den brukes indirekte til å indikere risikoen på et område?

Dersom forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll er aktuell kontrollaktivitet, kan saksfeltet settes på planen for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll når det skal lages ny plan eller planen skal rulleres. Eventuelt kan saksfeltet inkluderes i formål og/eller problemstillinger i en forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll som skal bestilles.

Dersom utvalget vedtar å bestille en forvaltningsrevisjon eller annen undersøkelse, følges vanlige prosedyrer for dette, jf. pkt. 9.

9. Videre behandling

Det videre forløpet i saksbehandlingen følger de vanlige prosedyrene i tråd med bestiller/utfører-modellen, tilsvarende som for en forvaltningsrevisjon eller den kontrollformen som er valgt av kontrollutvalget.

VEDLEGG 2 Tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret

- ✓ Kontrollutvalgets medlemmer bør inviteres til kommunestyrets folkevalgtopplæring slik at de får samme innsikt i rollen som folkevalgt. Her bør også kommunestyrets og kontrollutvalgets kontrolloppgave være tema.
- ✓ Kontrollutvalget/sekretariatet bør tidlig i valgperioden holde en presentasjon for kommunestyret om arbeidet til kontrollutvalget.
- ✓ Kontrollutvalget bør årlig ha et dialogmøte med ordfører hvor de snakker om hvilke forventninger kommunestyret og kontrollutvalget har til hverandre, og om det er saker eller områder som kontrollutvalget bør følge med på. Dette bør følges opp.
- ✓ Kontrollutvalget bør ta initiativ overfor kommunestyret til å drøfte rutiner for hvor ofte kontrollutvalget skal rapportere om sitt arbeid, utover det som er lovpålagt.
- ✓ Kontrollutvalget kan avtale med ordfører at protokollen fra kontrollutvalgets møter blir lagt fram som referatsak i kommunestyret. Kontrollutvalgets leder kan be om taletid for å gi utfyllende informasjon, også om kontrollutvalgets leder ikke er medlem av kommunestyret.
- ✓ Kontrollutvalgets leder bør ta ordet når kommunestyret skal behandle rapporter fra kontrollutvalget og orientere om funn og anbefalinger som utvalgets forslag til vedtak bygger på, også om kontrollutvalgets leder ikke er medlem av kommunestyret.
- ✓ Alle medlemmer, evt. ordfører og gruppeledere i kommunestyret, kan med fordel involveres i ROV-prosessen¹² og få mulighet til å komme med innspill på viktige temaer som kan legges inn i planene før behandling i kommunestyret.
- ✓ Kontrollutvalget bør midtveis i perioden rullere vedtatt plan, og også her kan f.eks. gruppeledere og andre folkevalgte, inviteres til å komme med innspill til nye temaer for revisjonen.
- ✓ Plan for utvalgets arbeid bør oversendes kommunestyret til orientering.
- ✓ Årsrapporten fra kontrollutvalget bør utformes på en måte som vekker interesse for utvalgets arbeid.
- ✓ I kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning kan utvalget legge inn temaer og problemstillinger som kan være av interesse for kommunestyrets medlemmer, f.eks. kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

¹² Risiko- og vesentlighetsvurdering

VEDLEGG 3 Hva er et saksdokument?

Offentleglova [§ 4](#) har definert hva som er å regne som saksdokument.

Et **dokument** er informasjon som kan presenteres som en samlet, avgrenset helhet. Det kan være en e-post, en video, en SMS, et tradisjonelt brev på papir, eller en PDF-fil. Det er ikke teknologien eller formatet som bestemmer om noe er et dokument.

For å vite om noe er et **saksdokument** må en først vurdere om innholdet gjelder virksomhetens ansvarsområde. Og om det har kommet inn til, lagt fram for eller opprettet av virksomheten. Det meste sekretariatet oppretter på vegne av kontrollutvalget er å regne som saksdokumenter når det er sendt ut.

Offentleglova [§ 4](#) nevner også hva som ikke er å regne som saksdokument.

Er dokumentet sendt inn eller ut av virksomheten?

Hvis du har fått en henvendelse, eller selv henvendt deg til noen utenfor din egen virksomhet, regnes denne kommunikasjonen som «sending» inn eller ut. Det er ikke kanalen eller metoden som avgjør dette, men om dokumentet har blitt formidlet til eller fra en representant for virksomheten.

Blir dokumentet saksbehandlet og har verdi som dokumentasjon?

Terskelen for hva som regnes som saksbehandling er lav. Saksbehandling er når du sammenstiller, vurderer eller bruker informasjon, for så å forberede eller ta en avgjørelse på vegne av virksomheten.

Kilde: [Arkivverket](#)

Referatsaker

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

66/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/438 - 4

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar referatsakene til orientering.

Vedlegg

Fylkestingets vedtak i sak 52/24 - Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028

Fylkestingets vedtak - Plan for eierskapskontroll 2024 - 2027

Vedtak fylkesting - rapport om fylkesveg

Vedtak fylkestinget - Rapport fra forvaltningsrevisjon om vegadministrasjon

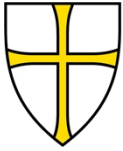
Saksopplysninger

Følgende referatsaker legges frem i møtet:

1. Fylkestinget har vedtatt plan for forvaltningsrevisjon i sak 52/24 den 11.juni 2024.
Planen ble vedtatt uten endringer.
2. Fylkestinget har vedtatt plan for eierskapskontroll i sak 53/24 den 11.juni 2024.
Planen ble vedtatt uten endringer.
3. Fylkestinget har vedtatt rapport om fylkesveg i sak 54/24 den 11.juni 2024.
Kontrollutvalgets innstilling ble vedtatt.
4. Fylkestinget har vedtatt rapport om vegadministrasjon i sak 55/24 den 11.juni 2024.
Kontrollutvalgets innstilling ble vedtatt.

Vurdering og konklusjon

Kontrollutvalget kan ta vedlagte referatsaker til orientering.

Saksprotokoll

Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028

Arkivsak-dok. 202325431
Saksbehandler Hanne Kongsvik

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkesting 2023-2027	11.06.2024	52/24

Fylkesting 2023-2027 har behandlet saken i møte 11.06.2024 sak 52/24

Fylkestinget sitt vedtak

1. Fylkestinget vedtar plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Behandling

Endringsforslag fremmet av Gjermund Eggen (SV) på vegne av SV:

Endring av punkt 6, første kulepunkt:

Tar inn bærekraft i setningen. Setningen blir da:

«Bidrar anskaffelser til en effektiv og bærekraftig ressursutnyttelse av fylkeskommunens midler?»

Tilleggsforslag fremmet av Gjermund Eggen (SV) på vegne av SV og KrF:

Tillegg til 3. «Fylkeskommunen som byggherreorganisasjon»

- Har fylkeskommunen tilstrekkelig fokus på bærekraft i sine byggeprosjekter sett opp imot sine ambisjoner på området?
- Har fylkeskommunens arbeid med reduksjon av klima- og miljøavtrykk i byggeprosesser forbedringspotensiale?
- Klarer trøndelag fylkeskommune å ivareta sine mål om å redusere klima og miljøavtrykk i byggeprosesser når det flere aktører involvert i arbeidet?

Tilleggsforslag fremmet av Siv Furunes (SV) på vegne av SV, A, KrF, R:

Tilleggsforslag til område 8 i Plan for forvaltningsrevisjon

I hvor stor grad arbeider fylkeskommunen med Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport? I hvor stor grad opplever fylkeskommunen

måloppnåelse i forbindelse med Trøndelagsplanen og Samarbeidsavtalen med Sametinget?

Tilleggsforslag fremmet av Rakel Skårslette Trondal (SV) på vegne av SV, A, KrF og R:

Tillegg under prioritert område 4 Lærlingeplasser og oppfølging av lærlinger

- Hvordan jobbes det for å forebygge mobbing og seksuell trakassering av lærlinger på læreplass?
- Hva er rutinene for å følge opp lærlinger som opplever mobbing eller seksuell trakassering på læreplass?

Tilleggsforslag fremmet av Rakel Skårslette Trondal (SV) på vegne av SV, A, KrF og R:

Tillegg under prioritert område 14 Psykososialt miljø

- Har de ansatte i den videregående skolen nok kunnskap om hvordan man forebygger og oppdager seksuell trakassering og mobbing?
- Hvordan jobber skolene for å fremme et godt psykososialt miljø?
- Hvilke krav stilles til skolene arbeid med et godt psykososialt skolemiljø?
- Hvordan håndteres og følges avviksmeldinger ved vold og trusler i skolen opp?
- I hvilken grad blir elevene involvert i arbeidet for et godt skolemiljø?

Votering

Endringsforslag fra Gjermund Eggen (SV)	For: 16 stemmer (SV, R, KrF, Uavh., Lindstad, Pedersen, Bjørnbet, Guldbrandsen, Klokkervold og Bjerås fra A) Mot: 43 stemmer (H, Sp, FrP, MDG, V, Pp, INP, Nilsen, Græsli, Iversen, Høgli, Ring, Emli, Estil, Gorseth, Haugen og Fagerhaug fra A) Forslaget falt.
Tilleggsforslag fra Gjermund Eggen (SV)	For: 27 stemmer (A, SV, R, KrF, Uavh., Ervik fra Pp) Mot: 32 stemmer (H, Sp, FrP, MDG, V, INP, Nilsen fra Pp) Forslaget falt.
Tilleggsforslag fra Siv Furunes (SV)	For: 26 stemmer (A, SV, R, KrF, Uavh.) Mot: 33 stemmer (H, Sp, FrP,

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

	MDG, V, Pp, INP) Forslaget falt.
Tilleggsforslag fra Rakel Skårslette Trondal (SV) – punkt under område 4	For: 28 stemmer (A, SV, R, KrF, Pp, Uavh.) Mot: 31 stemmer (H, Sp, FrP, MDG, V, INP) Forslaget falt.
Tilleggsforslag fra Rakel Skårslette Trondal (SV) – punkt under område 14	For: 25 stemmer (A, SV, R, KrF) Mot: 34 stemmer (H, Sp, FrP, MDG, V, Pp, Uavh., INP) Forslaget falt.
Kontrollutvalgets innstilling	Enstemmig vedtatt

Kontrollutvalgets innstilling:

1. Fylkestinget vedtar plan for forvaltningsrevisjon 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Saksprotokoll

Plan for eierskapskontroll 2024 - 2027

Arkivsak-dok. 202325431
Saksbehandler Hanne Kongsvik

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkesting 2023-2027	11.06.2024	53/24

Fylkesting 2023-2027 har behandlet saken i møte 11.06.2024 sak 53/24

Fylkestinget sitt vedtak

1. Fylkestinget vedtar plan for eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

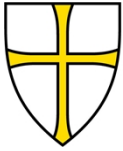
Behandling

Votering

Kontrollutvalgets innstilling	Enstemmig vedtatt
-------------------------------	-------------------

Kontrollutvalgets innstilling:

1. Fylkestinget vedtar plan for eierskapskontroll 2024-2028 og slutter seg til kontrollutvalgets prioriteringer i planen.
2. Kontrollutvalget gis fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Saksprotokoll

Rapport fra forvaltningsrevisjon - fylkesveg

Arkivsak-dok. 202325431
Saksbehandler Siri Houmstuen Ringset

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkesting 2023-2027	11.06.2024	54/24

Fylkesting 2023-2027 har behandlet saken i møte 11.06.2024 sak 54/24

Fylkestinget sitt vedtak

- Fylkestinget ber fylkesdirektøren om at fylkeskommune fortsetter arbeidet som er startet opp med å følge opp vegstrategien, herunder å:
 - samordne faglige ressurser og kompetanse bedre for å hente ut det potensialet som finnes i vegavdelingen til å jobbe mer målrettet med klima og miljø.
 - tydeliggjøre skillet mellom klima og miljø, for å etablere en tydeligere innretning innenfor de to begrepene.
- Fylkestinget ber fylkesdirektøren orientere kontrollutvalget om status for oppfølging av punkt 1 til kontrollutvalget innen utgangen av 2024.

Behandling

Votering

Kontrollutvalgets innstilling	For: 58 stemmer (A, FrP, INP, KrF, MDG, Pp, R, SV, Sp, Uavh., V og 13 fra H) Mot: 1 stemme (Haugrønning fra H) Innstillingen ble vedtatt.
-------------------------------	---

Kontrollutvalgets innstilling:

- Fylkestinget ber fylkesdirektøren om at fylkeskommune fortsetter arbeidet som er startet opp med å følge opp vegstrategien, herunder å:

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

- a. samordne faglige ressurser og kompetanse bedre for å hente ut det potensialet som finnes i vegavdelingen til å jobbe mer målrettet med klima og miljø.
 - b. tydeliggjøre skillet mellom klima og miljø, for å etablere en tydeligere innretning innenfor de to begrepene.
2. Fylkeetinget ber fylkesdirektøren orientere kontrollutvalget om status for oppfølging av punkt 1 til kontrollutvalget innen utgangen av 2024.

Saksprotokoll

Rapport fra forvaltningsrevisjon - vegadministrasjon

Arkivsak-dok. 202325431
Saksbehandler Siri Houmstuen Ringset

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkesting 2023-2027	11.06.2024	55/24

Fylkesting 2023-2027 har behandlet saken i møte 11.06.2024 sak 55/24

Fylkestinget sitt vedtak

1. Fylkestinget merker seg at revisjonsrapporten viser at Trøndelag fylkeskommune ikke fullt ut fikk overført nødvendig kompetanse fra sams vegadministrasjon.
2. Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å legge til rette for at hele organisasjonen kan samles om ett avvikssystem.
3. Fylkestinget ber fylkesdirektøren orientere kontrollutvalget om status for oppfølging av punkt 2 til kontrollutvalget innen utgangen av 2024, samt en status for nødvendig kompetanse i vegavdelingen per utgangen av 2024.

Behandling

Votering

Kontrollutvalgets innstilling	Enstemmig vedtatt
-------------------------------	-------------------

Kontrollutvalgets innstilling:

1. Fylkestinget merker seg at revisjonsrapporten viser at Trøndelag fylkeskommune ikke fullt ut fikk overført nødvendig kompetanse fra sams vegadministrasjon.
2. Fylkestinget ber fylkesdirektøren om å legge til rette for at hele organisasjonen kan samles om ett avvikssystem.
3. Fylkestinget ber fylkesdirektøren orientere kontrollutvalget om status for oppfølging av punkt 2 til kontrollutvalget innen utgangen av 2024, samt en status for nødvendig kompetanse i vegavdelingen per utgangen av 2024.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Innspill til kontrollarbeidet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

67/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/438 - 2

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Vedlegg

Trafikklysmodellen

Invitasjon til samling for kontrollutvalg 2024

Saksopplysninger

Hensikten med denne saken er at utvalgets medlemmer kan drøfte og fremme innspill til saker og forhold som kontrollutvalget kan ta tak i, eller diskutere om å få utredet en sak til et fremtidig kontrollutvalgsmøte. Da kan forslag om å sette opp saken fremmes i denne sak.

Eksempel på tema som kan tas opp:

- Deltagelse på kurs/konferanse
- Endring av møtedato e.l.
- Forhold i kommunen som medlemmene har behov for å drøfte
- Ønske om orientering knyttet til et saksområde fra kommunedirektør eller sekretariatet i et fremtidig møte
- Spørsmål knyttet til oppfølging av referatsaker

Saker som ønskes diskutert i møtet

- Samling for kontrollutvalgene den 1. oktober

Utvalgets medlemmer oppfordres til å si fra om de har noe til saken i starten av møtet.

Trafikklysmodellen

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen»	Ja	Delvis	Nei
Kryss på røde felt peker i retning av å ikke følge opp saken, mens kryss på grønne felt taler for å følge opp saken.			
Vedrører saken misnøye med et politisk fattet vedtak?			
Dreier saken seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?			
Viser saken til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?			
Viser saken til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?			
Dreier saken seg i hovedsak om en isolert hendelse?			
Er saken under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?			
Er det annen naturlig behandlingsvei for saken (ref. organene nevnt over)?			
Kan saken, og sakens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?			
Berører saken et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?			
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?			
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?			
Bør saken prioriteres foran andre planlagte oppgaver?			

Kilder:

- *Henvendelser til besvær – eller begjær?* Artikkel i Kommunerevisoren nr. 4/21 av Bjørkelo, Løvlie og Fiksdal i Deloitte
- *Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget*, veileder fra Forum for kontroll og tilsyn, 2022

Invitasjon til samling for våre kontrollutvalg 1. oktober

Konsek Trøndelag inviterer til vår årlige samling for kontrollutvalg. Vi har valgt kommunens økonomiforvaltning og eierskap som tema. Hvordan kan kontrollutvalgene gi bedre styringssignal til kommunestyret om økonomiforvaltningen, og hvordan kan kontrollutvalget følge opp kommunens eierskap?

Vi mener at det er nyttig å utveksle erfaringer og vet at det alltid er mye nytt å lære. Derfor har vi invitert innledere som har god innsikt i kontrollutvalgenes ansvarsområder og som kan bidra med å utvide kontrollutvalgenes verktøykasse.

Programmet er lagt opp slik at det blir god tid til å stille spørsmål i plenum og diskutere rundt bordene.

Samlingen vil streames, og det er mulig å delta digitalt. Vi håper likevel at så mange som mulig vil delta fysisk for en best mulig erfaringsutveksling.

FORELØPIG PROGRAM

KL. 09.00 – 10.00	REGISTRERING, ENKEL SERVERING
KL. 10.00 – 12.00 inkl. pause	ØKONOMIFORVALTNINGEN I KOMMUNENE – HAR KONTROLLUTVALGET KONTROLL? Ved Asbjørn O. Pedersen Hvordan kan kontrollutvalgene få bedre innsikt i svakheter og feil i økonomiforvaltningen? Hvordan er kommunens styringsinformasjon i økonomiforvaltningen, og hva kan kontrollutvalget gjøre? <i>Det settes av tid til spørsmål i plenum og diskusjon rundt bordene.</i>
KL. 12:00 – 13.00	LUNSJ
KL. 13:00 – 14:30 inkl. pause	KOMMUNENS EIERSKAP – UNDER RADAREN FOR KONTROLLUTVALGET? Ved Agnete B. Sommerset Hvordan kan kontrollutvalget følge opp aktiviteten i kommunenes eierskap? <i>Det settes av tid til spørsmål i plenum og diskusjon rundt bordene.</i>
KL. 14.30 – 16:00	KONTROLLUTVALGETS HJØRNE Oppgaveløsning og erfaringsutveksling ved ansatte i Konsek

PRAKTISK INFORMASJON

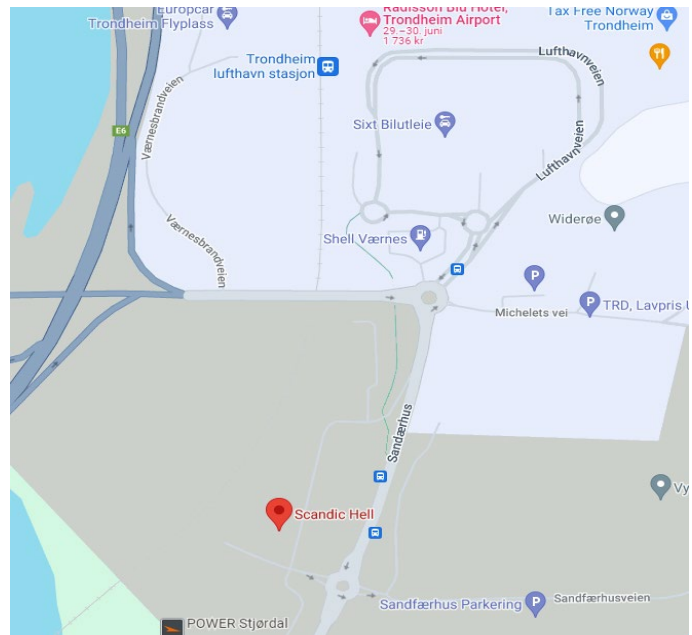
PÅMELDING: post@konsek.no

PÅMELDINGSFRIST: 20. september 2024.

PRIS: Max kr 2.000 pr. person.
Påmeldingsavgiften inkluderer lunsj og pausemat.

Scandic Hell ligger like ved Trondheim lufthavn. Det er gode parkeringsmuligheter utenfor hotellet.

Gangavstand til hotellet fra togstasjonen (Trondheim lufthavn stasjon) og Trondheim lufthavn.

OM FOREDRAGSHOLDERNE

Asbjørn O. Pedersen er generalsekretær i Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund. I tillegg er han ansatt ved flere høyskoler og universitet hvor han underviser i økonomiske temaer med hovedvekt på kommune- og statsregnskap. Han er utdannet revisor og har 23 års erfaring fra kommunal sektor. Han har jobbet som revisor, skatteoppkrever, økonomisjef og rådmann i en rekke kommuner.

Agnete B. Sommerset er juridisk direktør og advokat i Samfunnsbedriftene, som er en arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for kommunalt eide selskaper. Hun holder mye kurs for styrer og eiere, og er opptatt av at god eierstyring vil gjøre selskapene i stand til å lykkes enda bedre med å levere gode tjenester til sine eiere og innbyggerne i kommunen. Eierstyring handler om å ville noe med selskapene man eier og å ha god forståelse for rolle- og ansvarsfordeling. Hun ser at god eierstyring gir god demokratisk kontroll, og brenner for at flere setter dette temaet høyt på dagsorden.

OM KONSEK TRØNDELAG IKS

Konsek Trøndelag er et interkommunalt sekretariat for 48 kontrollutvalg i Trøndelag, Nord-Østerdal og Helgelandssområdet. Selskapet ble opprettet 1.1.2018 og har hovedkontor på Steinkjer og avdelingskontor i Trondheim og Os. Selskapet har tolv ansatte med god kompetanse på kommunal sektor og en variert fagbakgrunn.

Godkjenning av møteprotokoll fra dagens møte

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

27.08.2024

Saknr

68/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/438 - 3

Forslag til vedtak

Møteprotokollen fra dagens møte i kontrollutvalget, 27.08.2024, godkjennes.

Saksopplysninger

Møteprotokollen går gjennom i møtet slik at protokollen er i samsvar med kontrollutvalgets oppfatning. Utvalget oppfordres deretter til å godkjenne møteprotokollen.